

Benjámin
László
Világ
füstje

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Benjámin László. Világ füst

49.137

MB

OSZK

Benjámín László
Világ füstje

OSZK

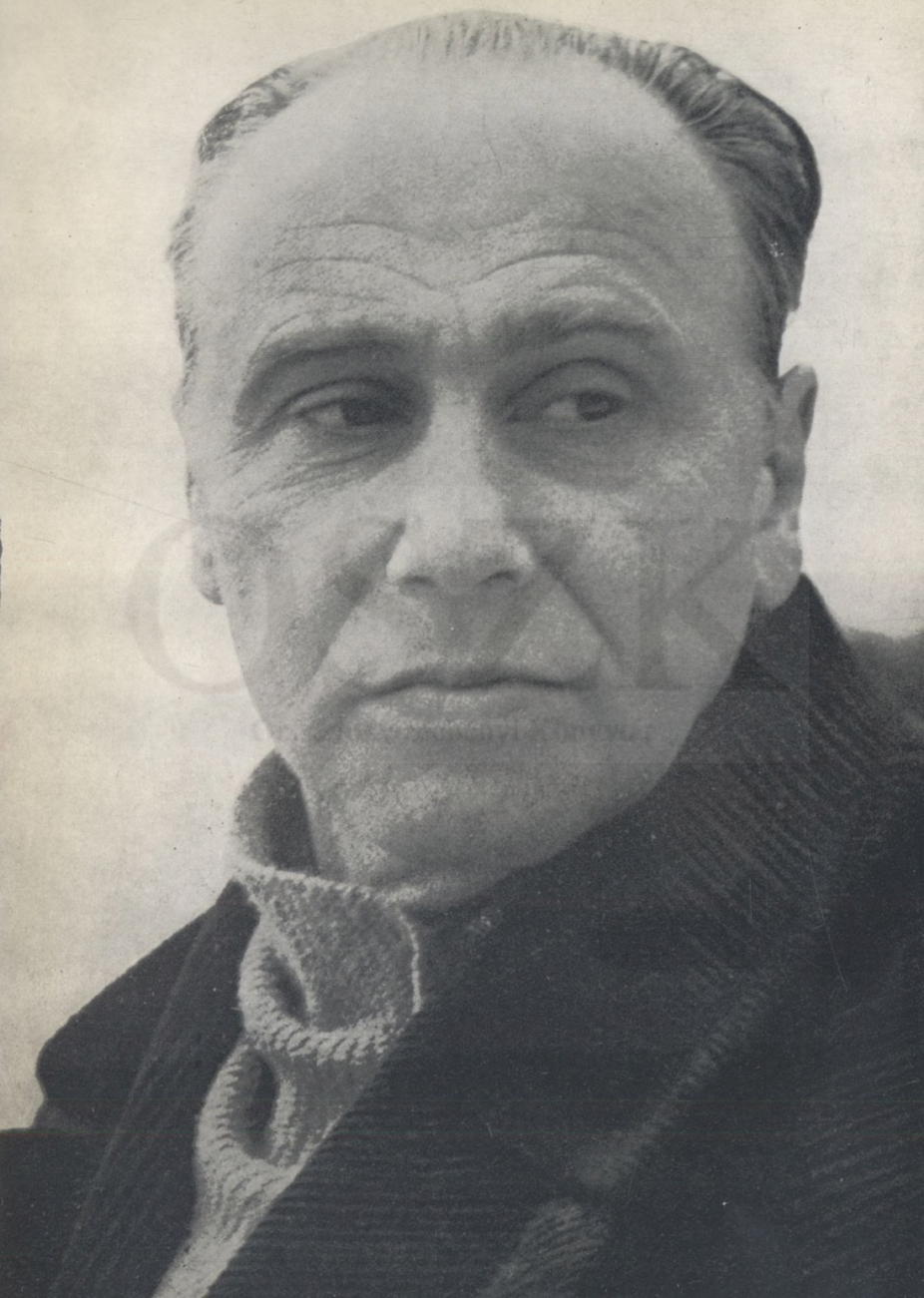
Országos Széchényi Könyvtár

Benjámín László

Világ füstje

Versek

1938—1963

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Szépirodalmi Könyvkiadó

Budapest 1964

A kötetben közölt fénykép
Koffán Károly
felvétele

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

MB 49137

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

Növekedéskönyvtár

1964 év A 8169 sz.

© Benjámin László 1964

Első rész (1938)

Miköz, egy irtóan, a Fény lebukó
 korongja — még — az égi rétek alján
 imbolygott haldokolva, elfolyó
 vérrel festve a rémült Föld hátrány
 arcát, utolsó jelként, mint haldokló
 kezén a hős, ki vesztett forradalmán,
 túl is védve a Szabadság ügyét,
 mihelő lett immár, hogy fejt vegyék.

Igy vártuk már mindnyájan a bukás
 végeit — mert már csak az volt jó
 a rablás, börtön, tegyverés, és
 korok korában — népek kísértve, bolygó
 lelkek gyöngéit; a féltő-arcú Gyász
 mondelái keresték, mint koporsó
 felett a nyitott méhen, hol jelleme
 sítok **Országos Széchényi Könyvtár**

Negyven évszázad gyűjteménye hullt
 a véres árba, Kapsai martalócsok
 undok bándái gyűltek, a kigyul
 világja, vetvén új meg új kancót.
 A Rév, a Pestis őr az öszöndök
 városokon; lapátva, levegő
 a végei Romlás, várva, hogy egész
 mástól áll-e az a nyitott át a Vérs.

Midőn ezt írtam, a Fény lebukó
korongja — még — az égi rétek alján
imbolygott haldokolva, elfolyó
vérével festve a rémült Föld halvány
arcát, utolsó jelként, mint bakó
kezén a hős, ki vesztett forradalmán
túl is védve a Szabadság ügyét,
méltó lett immár, hogy fejét vegyék.

Így vártuk már mindnyájan a bukás
dicsőségét — mert már csak halni volt jó
a rablás, bosszú, testvérárulás
korcs korszakán — népet kísértve, bolygó
lelkek gyanánt; a férfi-arcu Gyász
menedékét kerestük, nyílt koporsó
felett a nyílt mezőn, hol jeltelen
sirokon tombolt a Történelem.

Negyven évszázad gyűjteménye hullt
a véres sárba. Kapzsi martalócok
undok bandái gyűltek, a kigyúlt
világra vetvén új meg új kanócot.
A Rém, a Pestis ült az összedúlt
városokon; lapulva, lesve lógott
a végső Romlás, várva, hogy egész
művet alkosson s nyújtson át a Vész.

A védők vívtak. El nem hallgatott
a bölcs intelme sem — de jöttek orvul
bérgyilkosok, komisz kalandorok
s az emberért-küzdők kése kicsorbult
s kihullt kezükből; száz sebet kapott
az ellenálló, s míg a vére csordult
és sírba fordult — mégis védte még
önnön becsületét s az emberét.

Az emberét, kit gyilkos indulat
vagy szolgál-ösztön hajtott, töltve végét
véres uralmának. A jobbakat,
kik őrizték még Isten-küldte képét,
kiirtva már, a szörnyű áldozat
nem volt elég. Nem tűrve most se békét:
a testvérháború dühödt csatáin
már önmagát tépte, gyilkolta Káin.

És végtelenné nőtt a temető,
mert elpusztult, együtt, a rossz a jóval.
És elküldte fiait az Idő,
a beteghez, hogy legyen ápoló kar.
Kamasz Tavasz s komoly-szakállu Ősz
fedték a földet tarka takaróval —
s vígasztalták a komor Beteget,
ki „bánatában ősz lett és öreg”.

Ó, végtelenség, messzi csillagok,
kiknek kegyelme minket földre ejtett!
Ti dobjatok le mégis új magot,
ember-szülő, szent, földöntúli Sejtet,
és küldjete rá tápláló Napot!
Talán valahol lesz egy tiszta rejtek,
hol — elfeledve régiek nevét —
felnő az új, boldog emberiség.

Inségmunkások

Acél és kő csatája dúl,
hat ember hajlik itt
a városon túl: a kopott
utat egyengetik.

Ágyúlövésként döng a föld,
szikrázik a beton.
Halomban áll a hulladék,
mint bombatépte rom.

(Nem én akartam e rideg
hasonlatot. Szelíd
költőtől nem is illik, ám
a kor rendeli így,

korunk, melyben a háború
kísért, s mindent belep
fenyegető árnyéka, mint
ködfelhő a hegyet.)

Fehér zászlót tűz ki a vert
sereg: egy tört faág
csúcsán szomorúan libeg
néhány rongyos kabát,

körötte, mint puskagolyók,
pattognak a kövek.
Elfáradtak az emberek,
kilép közülök egy,

az égi órát nézi, majd
megálljt kiált. Sovány
arcán deres bajusza leng,
mint őszi lomb a fán.

Megpihent már a többi is:
nehéz csákányukat
vállravetik. Hazafelé
indul a kis csapat,

dülöngnek, mint a részegek,
s mind megroggyanva lép;
leszegett fejjel, szótlanul
tűnnek el a sötét

országúton. Magányosak,
csupán a sok serény
apró csillag buzgólkodik,
hogy adjon némi fényt

gyöngye szemüknek. Hegy mögül
a hold bújik elő,
sétál a csillagok között,
öreg művezető.

Az ember él

Fehér ruhán gyász-szallag,
ősz égen száz felleg.
Az esztendő halódik már, szegény.
Lehull levél zörögve,
elkapja szél, forogva:
haláltánc ez. Jön a sivár magány.

Veréb ijedve rebben,
elmult a kedve. Robban,
és szilánkokat vet szét a fa-gally.
Elbújik már a medve,
erdőben várja odva,
és gyertyaszentelőig ott fogoly.

Lehull levél magától,
az ember él, míg étel
jut néki és rozzant vackot talál.

Oly rossz sora, szegénynek,
mint sátora cigánynak:
vacogva-fagyva mégis áttelel.

Áttelel s vár: jövőre
dolgozhat már javára? —
s ledől a fal, mely embert élve zár?
S ki már mindent felzabált,
aki mindent elzsebelt:
szökik-é a romlott ál-vezér?

Portré

Magas házban lakik. Már nem majom —
és erre büszke, habár nem nagyon
különböznek; leginkább még azon,
hogy csak a majom él szabadon.

No, igaz: ő már nem szőrös: kopasz;
üzlet után szaladgál és ravasz
szerszámokat fabrikál, hogy sokat
termeljen, bár keveset fogyaszt.

Gyakran verik és ritkán kiabál;
szeretkezik és — ha van mit — zabál,
és háta mögött ugrál és számár-
fület mutat neki a halál.

Ajánlás

a katasztrófa utáni államalkotó Bos Sapiens részére

Kedves állat! Ha véletlen találsz
egyet fajából, s nem pusztítanád
el, mint érdemli, kérlek arra: zárd
ketrecbe. Ott érzi jól magát.

Távol lakók, kiknek honát a földi
Marsról nevezte el, a gyilkoló
hadistenről, habár csak tündökölni
látta, tisztán, akár az égi hó:
meghajlok mélyen; mint az inga, lengő
testem; felétek s nap felé ivel.
Hallgassatok rám — a közös teremtő
áldjon meg érte, fáklyás Lucifer.

Világotok nyugton kering a mély kék
párak között, a pályán — és a fény
úgy öleli, mint földi szőke szépség
haját öleli arany diadém,
s a lüktető erek, a bő csatornák,
apadhatatlan vére a talajt
háromszor nemzi termővé — s tarolt ág
hajnaltól másik hajnalig kihajt.

Az élő nem kél fel az élet ellen
gonosz haddal; züllött bohóc nem úr
felettetek; a szépség és a szellem
nem bolyong üzőtten, hazátlanul;
és nem szolgálja bölcs a félbolondot
és nem vásárol asszonyt a herélt —
nem kérkedik ripők; s a büszke Homlok
a másik véggel helyet nem cserélt.

Jaj, merre menjek? — hol kell útrakelni
feléd, örök aranykor, égi nép?
Már nem tudok egy földi földre lelni,
mely szavaimnak feltáruna még.
Szövetkezik itt a sok cseppnyi ország,
az ember is félős csordákba gyűlt —
és mégis: mind közt oly nagy a távolság,
amilyenel az Úr méri az Úrt.

A bús földre leszállt az éj. Kinyílt már
az öt szirmú, mély-gyász-színű virág.
Megállok ím, rekedt költő, a sírnál,
az elítéltek könyörgő dalát
hörögve: Marslakók, hát közvetítsen
ti hangotok, hogy erre a hülő
csillagra, melyet elhagyott, vetítsen
egy vég-sugárt a lángoló szülő.

Országos Széchényi Könyvtár
libát és kassát

honcol és sok drága rtelez
költ, a ismeri bő ebédet
laci és szagát,
ha szolgát, nem ingyen szolgát,
úgy é, miut a többi polgár,
s nővezti hasát.

Átjáróház

Mint hegymászó, ki a mélybe zuhant,
vagy összezúzta szörnyű sziklaomlás;
mint holttest, melyet kivetett a hant,
mivel meggyűlt felette a káromlás:

ilyen e ház is. (Jaj, az elsuhant
idő nyomán lever minket a romlás.
Ki bárhogyan — vesztére — megfogant:
örök szolgaság vár rá s folytonos gyász.)

A ház falán kiültek a penész
hullafoltjai már — és csenevész
emberek fúrják, mint rabló bogárhad

fúrja majd őket. Repülőgép-szárnyak
árnyéka lebben. (Vad vidék ez.) Hulló
barom felett kereng az éhes holló.

Ha már barbár nem lehettem

Ha már barbár nem lehettem,
boldog barbár, ismeretlen
távol szigeten,
hogyha már ide kerültem,
s nem nézhetek szét derülten,
mint egy idegen;

s mint apám akarta, ha már
nem lehettem ügyvéd, tanár,
hivatalnok úr —
és boltos sem, aki bort mér,
vagy keveset ad lopottért
s drágán adja túl;

ha már itt vagyok — és lejjebb,
mint apám szándéka ejtett —
legalább szakács
lett volna belőlem! — gazdag
asztal szakácsa, ki vastag
libát és kacsát

boncol és sok drága ételt
költ, s ismeri bő ebédek
ízét és szagát,
ha szo'gál, nem ingyen szolgál,
úgy él, mint a többi polgár,
s növeszti hasát.

Verje Isten azt a szolgát,
aki csak a maga malmát
töltögeti, örölteti,
apját-anyját nem ismeri.

Ki szemre az úrral tartó,
olyan, mint a napraforgó:
napra tekint, holdra kacsint,
a szegényre bottal suhint.

Alázat ül két szemében,
keze gazdája zsebében;
lopott kincsét kútba ássa,
nehogy valaki meglássa.

Én nem vagyok olyan szolga,
aki urát kirabolja —
inkább volnék olyan szolga,
ki az urát meggyilkolja.

De csak gyáva szolga vagyok,
hogyha látom: meghajlok
s csapkodok, ha a düh elönt,
mint fecske zárt ablak előtt.

Itt már az ősz lélegzik. Hűsebb
idő jár és eső szakad.

Az ég olyan, mint egy meggyült seb,
amely egyszerre kifakadt.

Jó volna még néhány derűsebb
percet szakítani, de csak
szomorúságom, ez a hű eb,
aki most is velem maradt.

Jó volna visszahozni nyári
napokat, de a tájon a
kopogó eső zongorázik,
egyhangú őszi zongora.
Haldoklik, megsárgult a pázsit,
szerelmesek volt otthona.

A széles út magányos, ásít;
zörög eperfa-fogsora.

Tovább ballagott a művész nyár,
ki száz színnel festette be
a világot; eltűnt a képtár,
ledőltek a szép díszletek.

Lásd, meztelen most a négy égtáj,
mindenütt szürke-fekete,
elhagyatott, szomorú, széljárt,
mint a szegények élete.

A Niagarát még sohase láttam,
de mondják, hogy a tenger vize kék.
Én úgy szeretném, ha nem volna állam,
csak ember volna, állat és vidék.
S az emberek, ha bölcsőbbek is nálam,
hagyjanak csak: maguk sorsát vigyék,
és elérjem végre, hogy megbocsássam
a rontók hasztalanná vált hitét.
Így várom már megérten s — jaj! — hazátlan
a tengerek s a hegyvidék kegyét,
hogy hozzájuk ki menekül ziláltan:
maguk közé polgárul felvegyék;
és kóborolhasson a tág határban,
hol összeecsókolózik föld s az ég,
s az óceánok és folyók kitártan
kínálják áldott medreik vizét.
Míg összeroskad, boldogan s vidáman
kiált az égre: Istenek, elég!
Ki eddig csak fulladoztam bezártan,
most végre, végre látom: élni szép!
(Itt ülök és firkálok a konyhában,
a tűzhelyen egy félig-telt fazék
sziszegve-zúgva forr; gőz-mámorában
ábrándozik a zöldbabfőzelék.
A gőz álmodja: felhő lesz belőle;
az ember: élhet majd és nem lesz őre.)

Mássalhangzó

Mint a megrekedt grammofoonlemez
hajtogatja szüntelen ugyanazt
a hegyes tű nyomán: belőlem is
ilyképp ömlik el-nem-fogyó panasz.
Háborúról, emberről, halálról
siránkozom — és hiába kísért
a tiszta szép, hogy lökjem el a tűt
s éljem a magam külön életét.

Hát jól van. Huszonkét éves vagyok,
egy ágyam, egy szekrényem, egy szobám
a vagyonom. Örömem ritka és
ritka a bő ebéd. Ruhám silány.
Nevemen barátaim neveznek,
különben szám vagyok: négyszázhatos.
Költők s urak közt félszegen feszengek.
Nyers férfiak s mindig állapotos

asszonyok maguk közé soroztak
— künn Angyalföldön voltam ifju férj —
sógorokkal és komákkal boroztam
s szidtuk az egyre kisebb hetibért.
Maszatos fiúk barátja voltam,
s bicikliztettem a kislányokat.
Az ártatlanok érezték bennem
testvérüket — nem is barátjukat.

Ha rólatok beszélek, magamról
beszélek, és ha rólam, rólatok,
mert én is nagy próbákra születtem,
én is közületek való vagyok.
Erős kapocs a lázadás. Örökre
egyek vagyunk, nélkületek a szó
értelmetlen volna, mint magánhangzó
nélkül érthetlen a mássalhangzó.

A magam életét énekelem,
a magamét — s egyben mindenkiét.
A szegények fájdalmát panaszlom,
de érzem a szegények erejét.
Nem vágyom el tőlük. Ha sietnék,
nem fölfelé: előre akarok
törtetni. Kísérjetez, jó társak,
ti bérmunkások és napszámosok.

Erdei tisztás

Győzött tehát a tavaszi
forradalom;

virágzik nyomán ez a kis
birodalom.

Gyenge füvek hajladoznak
köröskörül;

a serdülő virágokon
méhecske ül.

Fényes hátú, sokszínű, gyors
kis bogarak

szaladgálnak, tán kínálják
árúikat,

s miként a fiatal anya:
a dús bozót

szoptatja ujszülötteit,
a sok bogyót,

s él, nő, fejlődik, kivirul
ezernyi faj,

és nincs köztük viszály, soha
nincs semmi baj;

még az egyszerű gomba is,
ez a szegény

fajta is feltett kalappal
áll a helyén,

és élnek itt nyugodtan, míg
betölti mind

hivatását, az élet bölcs
terve szerint.

Itt semmi sem árt, semmi sem
haszontalan,
mert minden az örök világ
hasznára van.

Ez a nép nem vesz el soha;
ha halni kell:

szertehullatja magvait
s újra kikel.

S hogy el ne dőljön, ha dühödt
szél kavarog,

hogy ki ne tépjék gyökerét
vad viharok,

vigyáznak rá komoly, kemény
demokraták:

körülötte őrt állnak az
erdei fák.

Ne áltasd magad. Bárki kenyeren
élsz is, gazdád többet kíván szavaknál.
Rosszul hiszed, hogy néhány henye rím
vagy ötven könyved költővé avat már.

Csiszolj, faragj csörgő fegyverein,
a nagydobot verd; szolgálj a csapatnál.
Ne undorodj a holtak sebein,
és csapd be újra, akit már becsaptál.

Nyugtasd magad, hogy a világ ilyen
s így is marad. Dagadj a díszhelyen,
légy tollal-színnel ékes, mint a páva —

amíg eltűnsz. Mert elvész mind, ki térdet
hajlított a zsarnoknak; akit önérdek
serkent, de a szegényért szólni gyáva.

Te csak dolgozz az emberek javára,
a bamba söpredék bármit híresztel
rólad; s ha jármot önként vesz nyakára,
te harcolj érte, késsel vagy kereszttel,

ha már a szó kevés. Tudod mi vár a
jóért küzdőre, ám hited ne vedd el.
Bujtó szavad a zsarnok várfalára
s a városok kapuira jegyezd fel.

A szabadságot válladon te tartod,
hát vállald érte a dicső kudarcot,
vállald a szenvedést, halált — de véd!

Mert egy a föld, egy lesz — s ha láncsúlyát
ledobta: szabad népek megtanulják
és megmentik a vértanuk nevét.

Országos Széchényi Könyvtár

Renegáthoz

Nagyapád még veresen
rugkapált a deresen.

Te igyekszel most, hogy ismét
visszakapja régi tisztét
a deres.

Régi hitet, jót szemenköpsz,
sikerért jó minden eszköz.

Ma nekem, holnap neked,
lesz még a te feneked
is veres.

Neked, barátom, a világ csak ékkő.
De mire megy, ki élni kénytelen,
bár halna inkább — s mint egy nyomorék nő
szerelme: sorsa oly reménytelen?

Én itt vagyok még, s szégyenlem, hogy élek.
A csillag nem jött; jöjjön a halál már,
mert kínos ez a kegyelem. A lélek
szorong, mint összeesküvő a zsarnok asztalánál.

(A csillag nem jött. Valahol lehullt tán,
vagy nem értettük színes fényjelét,
vagy ő került el minket . . . Évek multán
talán újra az égre lép.

Akkor kilenc szekérrel tiszta almot,
jószerű szénát, hús vizet kínálunk,
s a végtelen mezőn, hol méla barmok
legelnek, ágakból sátrat csinálunk.

S ágyat vetünk a sátorban. Papok
jönnek ekkor, s Istennél feljelentik
az érkezőt. A penészes rabok
szegény bőrüket napvilágra mentik . . .)

Eh, mit ér a kor kegyelme? Mit
a kegyelem kötélre váró rabnak?
Én énekelem a világ reménytelen szerelmeit,
s a bűnök kiröhögnek és a börtönőr kutyaí megharapnak . . .

Fényes, halott világ: Mykene, Róma
s ti eljövendő boldog korszakok!
Itt szívtam én a puskaporszagot,
és bujdosam, a bomló Európa

mélyén, katakombák homályán, míg fenn
az emberiség szemlesütve hódolt
a zsarnoknak, és szent illúzió volt
a szabadság, távolabb mint az Isten.

A fényre vágytam, s úgy hittem, ha hírnév
övezne — s nem csupán magamnak írnék —
tehetnék az emberért valamit . . .

Ám aki szólt is: mit sem ért vele,
fegyver — s ripőkök öndícsérete
fojtotta el a jobbak szavait.

Kedvesem irgalomra int

Ha (vértelenül) elbukom,
csatázva felsőbb kaszttal
— és így végzem minden napom —
kedvesem megvigasztal.

Ha hősi hittel heverek
és képzelek hatalmat,
s miként homokból a gyerek,
építetek birodalmat,

s bíró vagyok, ki sújt, ítél,
irtja a söpredéket, —
konok ellenségnek kötél-
halállal vetve véget —

kedvesem irgalomra int
és türelemre oktat.

Neki súgom meg titkaim
s a békés csillagoknak.

Gonosz fák közt

Arcomra szél borítja
síkös köpenyét,
fenn a nap vicsorítja
vértelen inyét.
Nyúlik a szél, a pára
rajtam, mint a nyál.
Holt fény zuhan a fára.
Lompos köd szital.

Három gonosz akácfa
felém fenyeget.
A vihar, öklét rázva
nyomomban üget.
Haragszik rám a környék,
meggyilkolni kész.
Vigyáznom kell: megöl még!
Óh, ha volna rés:

Valami szebb vidékre
futnék, hol kecses
szellő libben az égre;
s mint a kecskecsacs,
oly duzzadó gyümölcs híz
földig ágakat,
s az ágra tarka tollú
madár látogat.

Hallgass el, te bolondos
és haszontalan!
Gonosz fák közt, bolyongok,
mint a hontalan,
amíg altatni eljő
jó anyám: az éj —
s rémülten bújok el bő
szoknyája mögé.

Csordogál a sárga lámpafény.

Tornyosul a mosatlan edény.

Kenyér, dohány és könyv az asztalon.

Az örült költő képe a falon.

Emmi számol. Keze ölébe hull.

Szerelemmel és bizalmatlanul

néz rám, ki éhség s vérengző korok

ellen oltalmul verseket írok.

OSZK

Nemzeti Széchényi Könyvtár

Megyünk innen s minél messzebbre. Tervet
dicső jövőről többet nem szövünk.

Hiába írtunk annyi tiszta verset,
magyar Parnasszuson fel nem nővünk,
a hírre-éhes kontárok kivernek,
karddal zavarják meg komoly körünk.
A polgármester versel majd s a herceg.

De jól van így is. Vissza nem jövünk,
nem érdekelnek már a kerge harcok,
a mi napunk kelte előtt letűnt,
fordítsunk hát csendesen hátra arcot.
Majd elfelejtik szépen a nevünk,
növe nevünk, és jönnek a kitartott
ál-nagyságok, hogy kendőzzék a bűnt.

Ők szívről énekelnek, és a zsarnok
dícséretét zengik. Jó, hadd tegyék.
De nem költő: állami hivatalnok,
ki így szolgálja meg ura kegyét.
Költő dalol. Úr így szól: Tartsd a markod!
Isteni látvány, parnasszusi kép!
Ál-művészek lepik az uccasarkot.

Az igazán nagy undorral kilép
szennyos körükből, s bárhova kerül,
ott őrzí az igazságot s a szép
magyar nyelvet, mert vele menekül
a szépség és igazság; s ha a lég
megenyhül majd és az ég kiderül,
és elpusztítja kínzóit a nép:

honába visszatér, s feje körül
egy ország fon érdemelt koszorút.
De velünk mi lesz? — akik egyedül
hányódunk, s tán valami nyomorult
láp-földre jutunk, vagy alig kihűlt,
töretlen vulkán hamujába fűlt
rögöt törünk, százfelől összegyűlt

népség között? De ne hidd, hogy a csúf
önzés beszél belőlem. Akinek,
miként nekünk is, már utilaput
kötöttek a talpára, nem lehet
megvetni másokat — ám nem is úgy
értem én s nem is embergyűlölet,
mi elriaszt s magányosságba húz.

De nem akarok a buta tömeg
kényének szolgáltatta élni s holmi
vezér-bambák zseb-érdekeinek
üldözöttjeként menekülni s halni
talán; mert egyformák az emberek
mindenütt, s aki szépen tud szavalni,
az ostobát könnyen hódítja meg.

Bevallom, féltem eszménket is. Csalni
oly könnyű és az értelem kevés.
És sokan nem látnak mást, mint a talmi
külsőséget — de aki mélyre néz,
ne engedjen már a nyakába varrni
új szolgásgót. Tömje be a rést,
a kibúvót — baj lesz, ha ő se tart ki.

Én elmegyek. Nem félek a nehéz
munkától, engem nem riaszt a vad
pusztaság, ahol nem vár ház, se kész
jövő nem biztat. Egy kicsiny csapat
legyen velem, elszánt, együtt-egész;
s ha drága versek jönnek, bennszakadt
versek s nyomuk mint belső láz emészt:

majd kemény földet bontok, s mocsarat
szárítok ki, tudom, meggyógyulok.
S ha elcsitulna fájdalom, s harag
s honvágy szorítna-húzna, mint hurok —
az erősebb szabadság visszatart.
Én onnan többé el nem mozdulok,
mert gyűlölöm már ezt a zűrzavart.

Így lesz jó, igen, így: elfordulok
e vad világtól, mielőtt lenyel.
Paraszt leszek, földemen elbujok
vendég-hazámban, s más nem érdekel.
Asszony, gyerek (életre szánt utód)
lesz velem, ki szabad földet művel —
s puskám, hogy az ólalkodó gonoszt
jó fegyveremmel pusztíthassam el.

Felöltötte már az ég a
csillagpettyes pongyolát,
kisfiú az ágya mellé
hívja őrző angyalát.
Hívlak én is ágyam mellé,
vesd le, — nem kell pongyola.
Világítson álmaimban
kebled két kis csillaga.

Utazom én minden éjjel,
álmaimban utazom.
Viharos vizen hajózom,
bolyongok vad havason.
Járok végtelen mezőkön,
látok érc-ölű hegyet;
ó, de kár, hogy reggelre a
valóságba tévedek.

De most éj van. Ül le mellém,
nézd, szemem már becsukom.
Lázam sipol, indulok az
álombeli vasuton.
Ma nagy útra készülök: a
másvilágot meglesem.
Utamra, hogy visszajőjjek,
te világíts, kedvesem.

A Gellérthegy oldalán

A pázsiton mufflonjuhok,
teve s bölény legelt,
de mindnek tehéntőgye volt.
A nap lustán hevert,

dél volt, csak dél, szünetlenül,
árnyéktalan idő.
Tenyérrel óvtam szemem, úgy
fénylett a hegytető.

Akkor, könnyű társaskocsit
húzva, jött két mammut;
úgy baktattak a hegy körül,
mint a barlangvasút,

sikátoron, völgyön, kövön
(később már hátukon)
vitték az imbolygó kocsit.
Akkor az ablakon

kiugrottam, egy szakadék
szélén — s a hómezőn
menekültem, hátam mögött
nem-látott üldözőm

futott, rámsütve fegyverét,
de én az ágakon
mászkáltam fürgén, nagyokat
szökellve, mint majom,

és megláttam, hogy ketten is
üldöznek, ámde jobb-
kezemmel visszadobtam a
kilótt puskagolyót,

balkézzel átkaroltam a
kristályos ősnövényt,
s nevetve hintáztam magam
a páfrány tetején.

De akkor már nem voltam ott,
egyszerre, hirtelen
egy kis teremben ültem, egy
kis hangversenyterem

hátsó sorában, míg elől
a színen, háttal a
nézőknek, furcsákat dalolt
Zboray Lívia.

Majd sétáltunk vidáman, a
Gellérthegy oldalán —
én voltam ott, egy férfi még
s két karcsú, póre lány,

két egyszínű, egyforma test,
egyként számolva kort,
de én tudtam, hogy egyikük
a másik anyja volt.

Békák heverték, megkövült
zöldbékák, oly nagyok
— s úgy nyújtva fejük-lábukat —
mint nagy komondorok,

közöttük és a csillogó
kvarcfényű, nagy fenyők
között szaladtak, játsztak a
jókedvű, fürgé nők,

és mind ledőlünk a gyepen,
sorban egymás fölé —
s az elmosódó tájakon
gurultunk fölfelé.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Sorsomat így betöltöm

Öt évig oktatott a pap,
öt évig a tanítóm.
Most én nevelem magamat,
s tudom, hogy így majd hamarabb
kerülök át a hídon.

Mit bánom én, ha kinevetnek
s sírnak, rajtam, pogányon?
Mit, hogy szeretnek, nem szeretnek,
ha füstöl, mint máglyán eretnek,
pipámban jó dohányom?

Kinek van kedve, töltse rajtam,
én nyelvemet nem öltöm.
Nem ordítok a kerge zajban,
szegényt segíték, hogyha baj van,
sorsomat így betöltöm.

Halott hajósok követe

Harmincezer hajóst a tenger
elnyelt ma. Hörpölt a lék.
Lelkük tenger mosta fehérre,
megnyílt nekik az ég.
Vágytalan bolygnak most a mennyben,
habár a kártyavetők
gazdagságot ígértek mindnek
s szép szöke szeretőt.

Egyenkint gyászold meg őket;
mert nyomja bármily özön-
víz, tenger: cseppenkint kiválik,
kristályosul a könny.
Sírj, jajgass, tépd meg ruhádat
és gyászold szegényeket;
egyenkint gyászold meg őket,
ha elég rá az életed —

mert lengnek majd boldog kendők,
a harcot a béke követi,
de harmincezer halott hajós
már csak lelkét lengetheti;
s ha kinyílnak a parton a kocsmák
s felsírnak a harmonikák:
harmincezerrel kevesebben
szívják a hajósok az esti pipát.

És te, ki még látod az égen
a gyapjas szőke juhok
seregét, s örömedre vigyázol,
míg ágyad előtt kis szoknya suhog,
férfi! — emeld fel a porból
törpe életedet,
s az élőkért légy a halottak
követe: békekövet.

Tisztaság

Sósvízzel oltom szomjamat,
mióta szomjazom.

Szénné sütik a lisztemet,
mióta éhezem.

De szenem nincsen télire,
garast sem rakok élire,
nincs bérem szombaton.

Nagyot nyelek, ha rámkiált
rossz kedvében az úr.

Békétlen mormogás — mi több? —
tiltakozó szavam.

Bizonytalan billeg jövőm,
mint gyermek az éles kövön;
ki járni most tanul.

Fölöttem súlyos fellegek
terhétől nyög az ég.

Éjszaka sem láthatni már
villanó szemeit.

Ki tudja? — mily közel a vad
perc, hogy mocskosan leszakad . . .

De bennem tiszta még.

Ó, tisztaság, jelölj utat,
oldd meg személyemet.
Öld meg a hiuságomat
s bosszúra kész dühöm.
Megvetni a festett szavak
dicsét s a meddő lázat, add
vissza szemérmemet.

Mert így harcolni nem lehet
s így győzni sem elég.
Önmagát mossa meg előbb,
ki tisztogatni jön —
s tanuljon járni. Nem szabad
kockáztatni a szabadabb
emberiség ügyét.

Országos Szóvágyi Körmentő

Barackmag

Ó, ember, tedd, hogy tisztelhessem
benned az Istent, ahogyan
hinni szeretném. Tiszteletre
s hitre bárkinek joga van.
De mégis, akkor tisztelnék
leginkább (szavam odaint),
ha segítnénk egymásnak abban,
hogy bővíthessük jogaink.

A szellemet becsülni — erre
oktatni engem, nincsen ok.
Erőm javát onnan merítem,
de másutt csírázik a jog.
Kérdezd a bölcseket, barátom,
akik a lelket művelik:
a kedves lelkét érintik? — vagy
testének domborműveit?

Oltsd be a birtoklást a fába,
s lombosodik az éitem.
A bőven táplált, ifju fának
nem árt az ördög férgé sem.
Ha fogad százszor is csikordul,
míg töröd a barackmagot —
te vagy az erősebb; s kifejted
végül az édes anyagot.

És ez program is, eltökéltség.
Vannak ily hívők, és velük
dolgozom én is, oly szerényen,
ahogy költőtől csak telik.
Fálnak, tolongnak, szaporodnak
a rosszak. (Kevesen vagyunk;
a készülő dolgok csonthéjú
gyümölcsén csikordul fogunk.)

Kikiáltom dicsekedve

Kiválasztottak, félrelöktek,
és lettem kényszerű-henye.
S nem bánt a világ megvetése,
míg megbecsül anyám menyé.
Fújhat felém a jólnevelt bölcs:
az én erkölcsöm tiszta erkölcs,
de neki rothadt az inye.

Ő volt, ki évekig lesett rám,
és, mint legyet a pók, befont.
Rendőrképében ő ijesztett
s mesterként ő adott pofont.
Becsapott, hogyha benne bíztam,
morgott, ha munkáért dariztam,
és lecsapta a telefont.

Felbérelt cinkosul, ha kellett,
— ő nem fogott kezébe tört.
Romlott gyümölcsét feldicsértem
s rókává kentem macskabőrt.
S míg nikkelt hazudtam vasára,
ő aranyat gyűjtött hasára,
s mikor elhasznált, kisöpört.

És most — bár címerét, pecsétjét
bőrömrre sütvé hordozom
s bárhová bújjak is előle,
megleli mindenütt nyomom,
s dönthet sorsomról kénye-kedve —
én kikiáltom dicsekedve:
az ellenséghez tartozom!

Fagyott ágakon megmeredten
gunnyasztanak a verebek,
mint csonka tornyokon az ódon,
megfakult, széttört cserepek.
Lövöldöz az Isten vadásza,
hull az eső, hull a serét.
Élek még? — fagyott társaim közt
otromba, szárnyatlan veréb.

Reggel még szerettem a várost,
mostohaként is ismerőt.
Tetőivel óvón hajolt rám,
és általa voltam erős.
De most idegenül bolyongok
falai között. Egy kihült
világ ez, önmagának holdja.
Kihalt, megfagyott, megkövült.

Gunnyaszt a város, megmeredten,
akár egy óriás veréb,
kihült-kövületen. Eltemette
a hó, a közöny, a sötét.
Bűnei itt vannak megírva.
A Jóból lelnek-é nyomot,
ha ezer év múlva kiássák,
mint új Herculaneumot?

Nehéz megtartani a törvényt,
s még nehezebb kijátszani.

És mégis: könnyű gazul élve,
tisztességesnek látszani.

Kalandoroknak áll az élet,
szegényeké a becsület . . .

Megfagy a szó, megfagy a lélek,
és megfagynak az emberek.

A rosszat régen megtanultuk,
s bármi jön, nekünk már nem új.

(Nekem mindegy, hogy ki üvölt rám:
Baldóczi úr vagy Krámer úr . . .)

A szegény legyen vastagbőrű,
ki a haláltól sem remeg.

S ha meg kell halni: megfagyunk, vagy
megégünk — az már egyremegy.

3

Van, aki társait eladja,
s van, ki elpusztul elveért.

Ez szónokol (pénzért) a hordón,
az csücsül csípős nyelveért.

Bolond is van, ki meg se mukkan,
bár gyomra gyászosan morog.

Másokat mérsékletre intnek
józan és bölcs disznótorok.

S van, aki hamis mérlegen mér,
s csalárdul oszt szét javakat;
s szolgája, ki dicséretére
forгат játékos szavakat.

Van, aki restebb, mint a macska
s falánkabb, mint a kardnyelő.

S van, aki besúgja a költőt,
ha nem tekintélytisztelő.

4

Szomorú vagyok s tehetetlen,
de ez se baj. Ma húsz deka
sült kolbásszal vigasztalódom,
és verset írok éjszaka.

Gonoszak ellen fegyverem: vers! —
s hasam, te áldott barrikád! —
erősítsétek meg a költőt,
s csendesítsétek bánatát.

Óda a fiatal költőkhöz

Te roppant szerelem, világ szerelme, fényes,
áldott, gyönyörű eszme, rémnapokat kiálló
anya, ki számtalan fiat ringatsz e vészes,
málló kor bölcsejében: gügyögő-kiabáló,
morcos fiadat, ím, sorra veszni látod.
Adj még egyszer nekik kedvet, reményt, erőt.
Gyengék s falánkak ők, mint berzenkedő, kitért
szájú madárfiak, kirepülés előtt.

Lám, mert hiába szülted őket; a maradék,
a korcsabb nemzedék immár alig fiad.
Silány, pletykás viták mérgezik tüdejét,
s ami még hajtaná, az törpe indulat.
A régi hit mi lett? — vak dogma, rossz rögeszme,
s a régi szenvedély? — botrány, dühös pofon
két pohár bor között; s ha fiad mind kiveszne,
nem volna semmi úr utánuk, semmi nyom.

Ó, mily törpék vagyunk; érdemben és haragban
egyként elvetemültek, férgekkel rokonok.
Nyelvelünk-bogarászunk jövőtől elmaradtan,
mint macskát dajkáló öreg kisasszonyok.
S a súlyos szeretet, mely arany-örökül
maradt reánk, immár egy macskára sem elég.
Mindegy, hogyan halunk meg, ifjan vagy öregül:
életünk, műveink egyaránt töredék.

Hajóra szállt a holland, s kincset talált; s az angol,
a gall, a római — harcolt s kereskedett.
S a kékszemű orosz úgy fújta el a mongol
puszták fölül a multat, hogy belereszketett
a megrögzött világ. Hatalmas nemzetek közt
szólunk itt magyarul, könnyes és közönyös nép
viskóit ostromolva; s védjük a végső eszközt,
a maradék erőt, mint fillérjét a fősvény.

Magyar költő, szegény — úgy fojtja a szeges fék,
— gondok és cenzorok — hogy bennszorul dala.
És azért könyörög, hogy mint Petőfi, essék,
mert esni kell! — s ne úgy, mint József Attila.
Ha megszólal rekedt, kettősjelű szavakkal,
nem jut szilaj dicsőség, csupán kancsal siker.
S ő bajlódik tovább számokkal és vasakkal;
reszel vagy összead — s néha uccát seper.

Nincs hitele a szónak, nem lehet, hogy megértsen
az egyszerű szegény; nincs olyan árnyalat
elérni, hogy megértsen mindenki s mégse sértsem
az értelmet sértő konok tilalmakat.
Hát mit tegyek? — hazudjak a förtelmesből szépet?
Láncból csecsebecsét? Ringyóból Máriát?
Vagy csússzak vissza tán nyolcvan-kilencven évet,
s írjak állatmesét és allegóriát?

Vagy némuljon a költő? — és hagyja, hogy bolondok
oktassák bölcsességre, jóra? s hogy mi a szép?
S a mélyről jötteket monoklis néptanoncok,
gatyás grófok tanítsák arra, hogy mi a nép?

Ó, költők, társaim, kik büntetésre még jók
vagyunk és némulásra — hát némán elveszünk?
Barátaim, legyünk szabadságharcra méltók!
Akkor leszünk talán, úgy is, ha nem leszünk.

S míg élünk, lehetetlen, hogy befogjuk a száink.
Tengődünk levegőn, nincs jelenünk, se multunk:
vállaljunk-e jövőt, mely úgy gondol reánk,
hogy egy silány világ silány költői voltunk?
Bizony, hogy nem lehet. Ki elesik, hadd essen;
tovább folyik a víz, akkor is süt a nap.
S majd érdemünk szerint eldől, hogy kit temessen
s kit emlegessen az örök folyóirat.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Én aki álja a szavát
 Már ráng minden ideg
 testemben és heves harag
 feszíti oklómot —
 szível átrepül hegyeket,
 dalom s nem borhádóz:
 vészárvénytiszédel fenyeget/
 a dadogó gonosz:

Harmadszor fordul az idő,
 új nap ragyog megint.
 Ki ragya tör, jöhet: dícső
 és példája int:
 ott ül önként, akiket
 eltemet a világ,
 míg vágtattak tes. űk felett
 a légi harpák:

Országos Széchényi Könyvtár
 magam elé a célt:
 vállalt harcot és reményt
 nevelő népemért.
 És elhagyom a nyavalyást,
 kit csapnek tyúk-perék —
 hadd tuljon bele, ha saját
 szennyében hempereg!

Eb, aki állja . . .

Eb, aki állja a sarat!

Már ráng minden ideg
testemben és heves harag

feszíti öklömet —

mivel átrepül hegyeket

dalom s nem botladoz:

vésztörvényszékkel fenyeget

a dadogó gonosz.

Harmadszor fordul az idő,

új nap ragyog megint.

Ki nagyra tör, törhet: dicső

ősök példája int;

dicső ősöké, akiket

felemelt a világ,

míg vágtattak testük felett

a fújó paripák.

E példát értve, tűzöm én

magam elé a célt:

vállalni harcot és reményt

nevelő népemért.

És elhagyom a nyavalyást,

kit csípnek tyúk-perek —

hadd füljön bele, ha saját

szennyében hempereg!

Kötött sapka volt fejemen,
vállamon hátizsák,
mögöttem szépen elmaradt
a háborús világ,

mint hűvös, tiszta fedezék,
takart el a nagy éj.
Új hóban jártam; már közel
fehérlett a Kevély.

Ott mértem magam, a hegyen;
ki őrzi gőgömet,
ha leülök és megfagyok
s a friss hó eltemet?

Egy törpe domb, túrás csupán,
s én mellette milyen
törpe — s a gőgös én vagyok
s a hegy veszélytelen.

Jöttem az emberek közül,
szívemben még tele
vad indulattal, lánggal — a
hó sem hűtötte le.

Féltem egyedül. Nem az éj
rémített s nem a fényt
szikrázó szűz hó, mely örök
béke okmányaként

lengett. Messziről, hol az ég
a földön, mint fal áll,
kinyújtotta felém kezét
a vaskesztyűs halál.

Vázlatok a dicsőséghez

I

Szűk a világ, hát mindenki marakszik;
és én a költő, mért ne marakodjak?
Barátom nincs. Aki volt is, haragszik —
s ha rá nem is, van kire haragudjak.
Én nem haragszom. Ha időm megéri,
hogy tetteim és verseim lemérik,
nem magamért, de tiszta kell maradjak.

2

Nem magamért. Nem oly vonzó a jólét.
Bolond is mind, ki önnön java végett
törtet. Én látom szüntelen a hóhért:
a mocskos halált, a bitang pribéket;
itt ólálkodik éberen, körömben,
cigarettámban sunyít és sörömben,
s ha kedve lesz rá, megfojt vagy megéget.

3

Szebb lesz, ki magát rímmel csinosítja —
én nem lehetek ilyen felelőtlen.
Ki ma kezem, holnap torkom szorítja:
nem lehetek óvatlan, sem erőtlén.
És harc van, hát nem vagyok semleges sem,
s ügyelek arra, hogy megemlegessen,
kit megütök, ütésre kényszerülten.

Nem félek többé magamat becsülni —
 azért kezdem ily büszkén ezt a versem.
 Szerénykedni és csendesen csücsülni
 illik a hitványnak. De énnekem nem.
 Világ piacán se vevő, se kalmár —
 költő vagyok, magyar és forradalmár.
 Ki erre vár, nem fog csalódní bennem.

Félig kölyök vagyok: huszonötéves;
 alighogy járok; s már új nemzedék
 sarjad mögöttem, örökömre éhes,
 nyomom se húl ki, s már helyemre lép.
 Hangyák példája ez. Én is a hídra
 ősök nyomán lépek, így biztosítva
 a közösség, a fajta életét.

Ki a világban szerte csavarogtam,
 kalandoztam munka és nők után,
 jártam tanyákon és nagyvárosokban,
 s okulhattam a magam nyomorán
 s a másén, vallom: nem mentheti mentség
 tátott szájjal lesni a jószerencsét,
 mely ha jön is tán, sose jön korán.

De inkább nem jön — s jobb ha nem jön. Vénen
 mit ér feltűnni látni csillagát
 az embernek, aki száraz kenyéren
 hullatta el harminckét jó fogát?
 Harapni nem tud már — s szeretni sem tud,
 hogy észrevenné: másnak semmi sem jut?
 Az ilyen inkább kösse fel magát.

8

Kit idejében nem vonz a közösség,
 az önmagának is haszontalan,
 mint negyvenéves lánynak a szüzesség,
 mint örökösnek elásott arany.
 Ragyoghat hízott önbizalom arcán,
 de ha kifordul kezéből a szerszám,
 elvész munkája, maga nyomtalan.

9

Mert embernek születni még nem érdem;
 az ember éppúgy nyög, ha fáj — s eszik,
 ha éhes, mint az állat; csöppnyi férgen
 példázhatja tulajdonságait.
 De szürke nyáj-emberként, kit csak szükség
 és parancs hajt, se éljen. A közösség
 hasznára úgy lesz, ha különbözik.

Nyomorult ringyó mindaddig a szépség
s a dicsőség, míg leprás tűzfalak
mögött jajongó és bűzlő szegénység
fertőz és gennyes tályogként fakad.
Tudom, sötét van. Álmukat alusszák
a vízisiklók, gyíkok és tökindák.
De az emberek ne aludjanak!

Nem állhat meg a termelés. Dolog van,
hatalmas munka, pihenést nem ismer.
Munkás, paraszt, költő hármassorokban
indul munkára, az éjféli sikkattal.
Gépeket a munkásnak ők szereznek,
parasztoknak földet, hatalmat a köznek;
s dicsőséget — a költőnek az is kell.

Egy nemzedék

Tegnap, jártamban, az Aradi uccán
elébem toppant egy cudar oroszlán
habzó szájjal — ezt égi jelnek nézem.
E csillagfényes decemberi estén
magambaszállok hát, mint jó keresztény,
és bűnös életemet felidézem.

Nem óvtam magam soha a Gonosztól,
ezért van az, hogy nem lettem apostol,
no, meg nem értem rá: dolgozni kellett.
Ó Múzsám, Múzsám, ki engem faragtál,
Te láttad: hogy szívott a gyár, a raktár,
s tollal kezemben háltam, lámpa mellett.

Megérdemeltem, hogy korom, e rossz kor
lesújtson rám, mint kilencágu ostor,
megtanítani, hogy mit nem szabad ma;
mert részesülni a cselekvő rosszban:
a tanoncot több ízben megpofoztam,
s rászoktam csúnya, alacsony szavakra.

Valamikor bizony nem ezt akartam.
Kiáltanék és szállnék a viharban,
hogy lásson és hallgasson meg a nép.
Népem, szólítlak, ki hányódsz kivette,
kezdeteim nagy példáit követve:
Petőfiét és Vörösmartyét.

Az ő szavuk vitt a sűrűdő ködben,
de nem jött senki és nem jön mögöttem,
kéretlen ügyvéd — költő maradj csendben!
Ó, mennyi szorongással, mennyi lázzal
vádoltam magam komisz árulással,
míg rájöttem: népem árult el engem!

Ki volt kíváncsi rám? Ki hallgatott meg?
Ki állt mögém, súlyt adni érveimnek?

Ki bánta: élek vagy halok? Hiába
szakítottam én virágokkal, holddal,
elfordult tőlem büszkén a Baloldal,
s fehér szegfűt tűzött a gomblyukába.

Bár számtalan hibámat elkövettem,
s nem tettem meg mindazt, mit megtehettem,
lesz mégis, aki tudja, hogy ki voltam:
mint alvó házat acsargó komondor,
őrizte tőlem hazámat a cenzor,
az egyetlen, ki megbecsült e korban.

Krumplival és reménnyel

Nem tudom, fájjon vagy örüljek?
Mindegy — én is lehettem boldog.
Kihajtott sátramból pipázva,
hanyattdőlve néztem a holdat,
ha sültött éppen; s ha Szentendre
felől nyargalt a zivatar,
éles fénnel jelezve jöttét
és guruló hangjaival,
barátom volt; dühét a vászon
állta, mint víhatlan erősség.
Örüljek-e hát, hogy enyém volt?
Vagy sírjak? — mert ezt is elvették.

Mint régi kézműves családok
fiai apjuk mesterségét
folytatták, úgy én is: öröklött
és tanult szakmám a szegénység.
S ha nemzedékről nemzedékre
jó volt is így — én gépesített
formájába születtem; immár
teljességre nem képesített.
Fanyalogva, szökésre készen
szegődtem egykoron inassá;
szegénységemet tudatosan
nem rendeztem be otthonossá.

Nem rendeztem, nem bútoroztam,
így tudtam kilesni mögüle;
könyveim nyitott ablakokként
szoktattak tisztább levegőre;
s a bennem növekedő szépre
intettek meghódolt vidékek,
hol vízzel, viharral s eperrel
vendégt a rokon Természet.
Ekként gazdagodtam, magamból
s ezernyi más, parányi részből,
hódolva, hódítva — s hiába,
mert megfosztottak az egésztől.

Igen, szívós voltam szerezni,
de gyöngé tartani — levertek.
Most tolvajnak hí s csekély javammal
kancsal magasságokba törtet
szerzője. Számolni magammal
nem tudok, nincs már hozzá mérték,
de hajt, újra kezdeni mindent
a rendíthetetlen szegénység.
Annyira nem haltam meg mégsem,
hogy halálom hírét ne halljam;
élek — és vagyok oly erős még,
hogy vereségemet bevalljam.

Élek és vagyok oly erős még . . .
Milyen erős? vagy milyen gyöngé?
— mit tudom én; de készülök már
újabb, egészebb örömökre.
Tisztultan köthet a közösség
magához, salak nélkül oldhat;
ezt várom már, míg a halál
őseimmel egybe nem olvaszt.
(Fiatalon és keserűn
így játszom a halál nevével,
fölfele törő életemet
táplálva krumplival s reménnyel.)

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Itthon vagyok

Itthon vagyok. Derűs vasárnap
heverész mellettem a kertben.

Esős május volt — bőven termett
négy négyzetméter bérelt földem.

Négy tő muskátli pirosával
kacérkodnak kék kis virágok;

begóniák pirulnak köztük,
szerelmes, tömzsi kisdiákok.

A szomszéd telkéről kíváncsi
lombját átnyújtja egy akácfa,

csipkés árnyékát rámteríti,
betakar gondosan, vigyázva:

a darázs-Naptól óv — ne szúrja
meg fülánkjával a merengőt.

Oly szelid és jó, mint a nő, ki
egykor Krisztusnak nyújtott kendőt.

Nővérekém: bokrok, virágok,
füvek, fák, lepkék, Duna, sátor —

óvjátok testem tüztől, sírtól;
szellememet anarchiától.

Megfent borotvát villogtatva
őrzöng a testi kettészelt lét,

mint párját is magával rántó
öngyilkos; gyilkolja az elmét.

Büntetlenül hogy is lehetnék:
vasárnap elszánt, hősi dalnok —

s hétfő reggeltől szombat estig
hajlongó, szürke hivatalnok?

Virágok, óvjak! Tekints rám,
szervezett emberi közösség!

Ne tórd, hogy akit te neveltél,
most gyilkos kényszerek leüssék.

Deríts örökké; lám, a láрма
vígán szalad fel a Dunáról,

a Dunát testén hozva. Végre
szabad a köznapi ruhától.

Forrás fölé hajolva isznak,
mosdanak szépfarú leányok,

mellük kemény, pihés a lábuk
s barnák, pedig nem is cigányok.

Ölelj meg, márciusi szél,
harapj meg, márciusi fagy.
Ölelj, mert boldog, aki él;
harapj, mert én is meghalok.
Te március szülötte! — úgy fogadj
el, amilyen vagyok.

Figyelmesen s csitítva is
hallgatom, hogy milyen zene
kondítja e tavaszt; s hamis
hangjai mint halkulnak el,
mikor felforr a világ felszine
és népek hullnak el.

Szoprán a vér és alt a gyász —
a férfiak oly csendesek . . .
Zsong a fű, zizzen az akác,
zeng a nap szító Istene,
sziszeg az éj; s a halál sistereg,
mert ő is csak zene.

*

Táncoltass, szilaj iszonyat,
karodban félelmem ne lássék.
Fülembe súgd halálomat,
hogy el tudjam viselni másét.

Fülembe suttog, tántorít,
olvasztott tűzzel megítat,
kínzóim ellen bátorít
a láthatatlan árnyék.

Gőzölgnek mérgezett kutak,
mintha a mély pokolban állnék;
de jön a szelid alkonyat
s hűvös sátrában megterít
és tiszta vizet ad . . .

*

Ring a világ, mint a bölcső,
(álmodj szépet benne, költő),
majd csattog, mint villámcsapás,
csípős, mint az ostorcsapás,
szélvész, jégverés, zivatar.

Álmodj benne, de másokért,
gyönyörű bolondságokért;
megszán téged, megszeret és betakar . . .

Meglepetés nem érhet

Aki az árral úszik,
végül is belefullad.
Vezéreljen tovább is
a tisztafényű csillag.

A hóhér torz fiát is
széttépte, lám, a medve.
Te járj a fenyvesekben
nyugodtan és nevetve.

Rongyos kabátod vesd le,
ne tépjeen tüske téged.
Födetlen és nevetve —
meglepetés nem érhet.

Engem sem érhet immár,
nem fürdök égi kegyben.
(Így kellett verset írnom
kilencszáznegyvenegyben.)

Folyó bömböl. Fenyő zúg.
Farkas vonít. Lidérc csal
vándor lovast a mélybe —
nem jár mögötte angyal.

Olvasmányom a naptár.
A felszálló napokból
olvasok könnyű sorsot,
mint jós a csillagokból.

Nagy művem abbahagyva —
folytatom majd neveddel.
Ha némán nézek is rád:
nevemet ne feledd el!

1941. június 22

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Om mani padme hum

Lobbants magadban önbizalmat,
ne nyomja melled a sötétség.
Elég e kis fény, hogy irányítsd
szellemed szabad működését;
a szellemét, mert akaratlan
is örök hűséget fogadtál
neki, hogy hathass változatlan,
tovább változó anyagodnál.

Fegyver és páncél az írott szó,
nem játék, nem farsangi jelmez.
Munkás férfi vagy, szabad harcos,
akit kötött forma fegyelmez —
s old, hogy e berregő időközön
túlnézve, ne maradj magadnál;
és edz, viselni a csalódást,
ha végül is magad maradnál.

Hadd szökjön a gyáva gazember,
hírét, szakállát hadd növesse;
olyan kitartó még a szegény
se lesz, hogy sírjáig kövesse.
Te állj, keresztbe font karokkal,
mint vérpadon egykori hősök
és mondd, mondd, mondd a rádbizott szót
makacsul, mint az eszelősök.

Néped kitett a sodró szélnek,
forgó víznek, mint imamalmát
a láma, hogy zengess világga
dicsőségét, szennyét, siralmát;
hogy lobogásoddal jelöld meg
a vést, mely útjából kivetné;
hogy hite benned alakuljon,
szavakba szedve, értelemmé.

A széphez, áhított hazádhoz,
egy út vezet csak: a szabadság.
Örvényt, vihart, árt kell legyőznöd,
míg ringathatnak lágy habocskák.
Hirdesd az egyedül hatalmast,
segítsd őt, megtalálni földjét;
s onnan indulj magányos útra,
hogy műved végképp teljessédjék.

Országos Széchényi Könyvtár

A csavargó ökle

Hallgatnak műhelyükben az öreg mesterek.
A menyasszony zokog még. Sülő hús sistereg.
A falon három szentkép; az asztalon ököl —
ne félj a csavargótól, nem üt, csak könyököl.

Terít egy kis kövér lány. Kenyér, hús, könnyü bor.
A jóllakott pipázik, az éhes vándorol.
A bor a földre ömlik; részeg darázs donog,
s lehull a barna füstbe. A mennyezet inog.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Novemberi elégia

Másra pazarolja hevét,
elhidegült tőlem az év,
          zuhog, fú és havazik.
Mért vagy, költő, pesti vagány? —
fülöncsíp a fagyos magány,
          cellába dug tavaszig.

Nagy költőnek véli magát,
akin nincsen télikabát,
          ismervén a jeleket:
mint nagynevű rokonai,
Petőfi és Csokonai —
          didereghet eleget.

Bár a hentes le nem vágja —
vacsorára magát rágja,
          nyeli rá bús könnyeit.
Várja reggel üzem, raktár s
bolt; vagy, mint Földeák szaktárs,
          köti mások könyveit.

Hej, pedig jó volna huson
élni, és a Parnasszuson
          heverészni naphosszat,
hol is néki ezer hektár
földön teremne a nektár,
          s pénzért se írna rosszat.

Ez a kívánságom jámbor,
mégis illó, mint a kámfor,
a valóság kirökhög.
Sebaj, fiú, van még tered,
akad, aki téged szeret —
szeretnek az ördögök.

Dörgő kegyük ha földet ér,
égbe száll a Lövölde-tér,
a környező házsorok.
Szerkesztőség zugán, várva
honoráriumra, árva
költőnk már nem ácsorog.

Élete szivarvéget ért,
de már minden baj véget ért:
aki idefönn konok
fejje a népért szónokol,
fűtve várja azt a pokol,
illegnek kis démonok.

Külön lakosztályban lakik,
forró szurokban ül nyakig,
pipafüstöt ereget.
Akár lenge rímet izzad,
avagy osztály ellen izgat —
dalolhat, míg bereked.

S míg alatta forr a katlan,
a földön már halhatatlan,
neve fénylő platina;
hogy nagy volt ő, nem szokványos,
tudja Párizs és Fokváros,
London, Aknaszlatina!

Lobogó köpenyeggel, nagy dobogással iramlik e svéd
lány a Balti tengeren által, mögötte horpad a jég,
veti már nagy melegében kabátkáját, süvegét,
igazítja kipirult orra felett szigorú szemüvegét,
komoly és méltóságos futtában is ez a lány,
de mellei hintáznak, mint játékos majmok a datolyafán,
ó, mediterrán arabus nő, takard el, csak takard szemöldököd,
úgyis tudom, ki vagy — elárul leplezetlen köldököd,
s a déli szél hogy duruzsol, korlátatlan mese;
normann hajósok lánya vagy, egy görög költő kedvese,
s azért futottál ily nagyon, mert ma itt várod őt,
megsúgtad neki akkoron, négyezer évvel ezelőtt;
és állsz a pálmafák alatt, legyeznek a hű levelek,
fülelnek ők — aludj hát szépen! — lesik a lépteket
és — Jupiter! Istenem! való ez, nem látomás? —
ohó, cimbora, ide, nézd, nézd, Zuboly ez, ez ő, a takács.

— Nyergeld meg szamaradat, József szaktárs, és siess,
[éjszaka még
elindulhatsz — rablók ellen a fegyvert, — a jószágot se
[kiméld
— nem, ne szabadkozz, vedd jó szívvel, és érte ne vess meg,
adnék többet is én, de a többit elittam az este —
az asszonynak takarót, kendőt adj — kenyeret szelj, —
béredet megkaptad-e már — ej, hol van a mester?

Így indultak el ők, útközbe civódva kofákkal,
ettek sajtot a pásztorokkal, bort ittak a közkatonákkal,
jó szót és útmutatást kaptak az útkaparóktól
— és mentek az út szélén, elhúzódva a lármás autóktól,
és mentek, csak mentek, mint szomjas kincskeresők,
és hét nap után sóhajtvá megálltak Jeruzsálem előtt.

3

Tündöklő tornyok alatt jártam, és padra feküdtem,
négy évszak tipegett és éjszaka volt körülöttem,
elbújtak a bokrok, felszálltak a fák, ó, sok szökevény!
Szégyenkezve állok közöttetek itt a világ közepén.

Országos Széchényi Könyvtár

Tavaszi dal

Eső alatt, hó alatt
kivirult az ócskavas.
Leveleit a rozsdá
befestette pirosra.

Nyesegették fűrészszel,
beoltották fúróval
tüskés-bogas ágait.
Csipkések virágai.

Kelyheiben gyöngyöcskék:
hárman vérrel öntözték,
hárman három ujjukkal
táplálták és jajukkal.

Minden ága palánta.
Felkúszik a palánkra,
ágaskodik az égre,
kihajol az uccára.

Napra köszöntő

Napra köszöntő
harmatos ujjú
hajnali csillag!
Mért oly fehér a te arcod?
Mért húnyod be szemedet?

Délre törekvő
lánglobogójú
szabadító nap!
Győzelmesen lobog arcod!
Világítsd lépteimet!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A valóság előtt

Ó, képzelet, te nyurga kamasz, kerüld a vaskos
tények csapásait — fürgébb vagy, mint azok.
Az esztelen valóság mellett miért inaskodsz?
miért maradjon el, ki gyorsabban mozog?
Te, aki Afrikában kószálsz, míg engem itten
a vékonyszálu perc szokott helyemre köt,
féktelen utazó, korláttalan körödben
deríts fényt, törj utat a valóság előtt.

Robogj, lebegj, suhanj, ragadd a lomha testet,
mozdítsd a tétovát: vonuljon távoli
lankás egek felé; szegény, lapulva reszket,
ha a kigyószemű rettenet bővöli.
(Hurkot vető kigyók testük hurkába fúlnak —
példázhat így a bölcs, ha messziről remél;
a ketrecbe hajítva, nem vigasz már a nyúlnak,
hogy a vadállat is a rácson belül él.)

Sápadjon el szemedtől a nyomorult varázslat,
mint ömlő napsugár alatt a mozikép;
mert nincs való világ, csak ronda, sűrű látszat,
amint nincs ég sehol, csak tömör semmiség.
Ó, egyetlen hatalmam, derűs és fürgé szellem! —
hajlítsd magad felé, öleld az elbukott,
a tehetetlen embert, hogy a vak látszat ellen
forduljon, mint e versben a lomha jambusok.

Szülőm, az anyagot, harmadszor tagadom meg,
miként Péter tagadta meg hajdan mesterét.
De — s még ha csúszva is! — magamat nem adom meg,

szépet teremteni amíg a szellem ép.

A szárnyas képzelet, a tündér lehetetlen
röpítsen e kavargó látszatvilág fölött;
mert aki szállni így tud, nem téved el a ködben.
(És lesz, aki eléri az elképzelt jövőt!)

Hétköznap

Ilyen egyedül se voltam soha...
Feri szerelmes; Jancsi katona.
Mint fésű alatt a hajszálaim,
úgy válnak el tőlem barátaim.

Ébren vagyok, de mindig este van.
A világgal bajlódjak egymagam? —
türelmetlen ujjal fosztom a csutkát,
és sodrok háromból új cigarettát.

Így töprengtem örökké valamin,
míg elfutottak legjobb éveim;
a munka itt van elvégzetlenül
— huszonhét éve élek tétlenül.

Viháncoltam, mint lány a bál előtt,
őrjöngtem mint rab a halál előtt —
inogva oktalan bú s ostoba
derű közt, józan nem leszek soha?

Hiába lett hű társam a betű,
vele se lettem teljes életű;
szerény vagyok pedig, nagyon szerény:
csak az egész világra vágyom én.

A világot kívánom, a teret;
több nem kell, de nem is kell kevesebb.
Az üres teret kell betölteni...
... ha most tartalmat tudnék mondani.

De nem tudom, mi van kívül s belül.
Sűrű füst lóg az állomás körül,
tán esik is — a füstös ég alatt
komor villamosok villámlanak.

Rugaszkodom, és újra ellenáll
a lebonthatatlan látóhatár;
nagyot kiáltok újra, de a hang
visszaesik, lelőtt postagalamb.

Örökös Székelyi Könyvtár

Hibba lett én társam a betű,
vele se lettem teljes életű;
székely vagyok pedig, nagyon székely;
csak az egész világra vágyom én.

A világot kívánom, a tere;
több nem kell, de nem is kell kevesebb.
Az őrült tereit kell bejárni...
... ha most tisztelem tudnék mondani.

A betűöntők diadala

Ők szeretik a mesterségük,
és tudják, mi a kötelesség.
Vaskos vasakat vertek az égre,
új szállást kerestek a fecskék;
fagyott, villámlott — harminchárom
napig nem jött szemükre álom.
Ruháikat a húnyó tűzre
dobták, hogy olvadjon az ólom.

Mikor már fortyogott az ólom,
éjfél után (ez volt a döntő
idő a kivívott diadalban)
megszólt a legvénebb öntő.
A legkisebb inas gyöngéden
válaszolt neki, betakarta.
A felkelő tűzben lobogva
izzott az öntők győztes arca.

Az ólom csobogva-zubogva
szétpattintotta hegynyi vedrét,
fagyokat, köveket olvasztva
vájta a kemény földbe medrét.
Láttam a folyót, mely nevelte
hajdan az ős első vetését —
s láttam a forrás fakadását,
az ólomfolyó születését.

És éreztem hevét, amely
minden fagyok között melenget;
és bátran léptem mindenütt, ahol
a betűöntők kék köténye lengett.
A fiatalok játszottak velem,
a lányok megcsókoltak, és a vénék
elfogadták szavamat, kezemet —
mert megszerettek engem a szegények.

Ott vettem észre, Afrikában.
Órjögve menekültem, véges
erőm láttán, de hazavezérelt
apai szóval Archimedes.
Levetköztettek a határon,
kincset találtak két karomban.
Jó kedvem van. A betűöntők
énekelnek minden dalomban:

— Forgó tűz, olthatatlan élet,
ránk sütő nagyszerű örökség,
hajnali füttyök az ablak alatt,
tengerek, hajszálgyökerecskék,
szerelmek, kínok, derűs eszmék,
fojtott énekek, kusza álmok,
számok, szavak, betűk — megannyi
világot mozdító szilárd pont!

(Mit mondott a legvénebb öntő éjjél után:)

Mi szeretjük a mesterségünk,
és tudjuk, mi a kötelesség.
A tűzzel farkasszemet nézünk,

míg el nem altat az öregség.
Laci, te mondd meg a világnak:
mindnyájan fáradtak vagyunk már.

(Mit válaszolt a legkisebb inas erre:)

Aludjanak békén a vének,
mi folytatjuk tovább a munkát!

— *(A költő pedig jobbjával az öreg kezét szorítva,
balkezét a fiú vállára téve, így szólt:)*

Előre nézek én, de vállam
nekivetve a mult falának.
Nem mozdulok innen, hiába
vonít a Rossz, hiába támad.
Ruhám a húnyó tűzre dobtam;
ha kell, legyek préda s nevetség —
én szeretem a mesterségem,
és tudom, mi a kötelesség!

A pokol kapuja

Az öregördög áll a kapuban,
aranyzinóros zöld sapkája van,
suttog, kacsint és mélyen meghajol,
pattogva szór rá szikrát a pokol.

Egy vén kandur, egy félszemű kutya
— a pokol két hűséges inasa —
örködik beljebb, a kapun belül,
s láncra kötve, a sárga éjszaka.

Az asszonyok sikoltva-zúzva vad
rohamában kis ingük leszakad,
de árva testük búvik és tapad,
míg letépik szífvós ajkaikat.

A felnőtt férfi, mint a kisgyerek,
zokog, kiált, gagyog és integet
s reménykedik, hogy mégis sikerül
megrohanni a lakatlan eget.

Kaffari, a bűvész, keleti szomszédom;
északnyugat felől a Kisangyal hortyog.
Mint vén kapitány a parancsnoki hídon,
dörmögök magamban, szakállamba morgok.
Mióta virrasztok ezen a tengeren? —
s meddig virrasztok még? Ütemesen lejtő
hullámokon forog, imbolyog a terem;
órám mutatója, csillog a delejtű.

Odakünn a téren, mint valami foszlott
vitorlák, a lombok kókadtan lebegnek;
reccsen a főárbóc: a távíróoszlop,
rokkant mutatója harsányabb szeleknek.
Fenn az árbóc hegyén ragyog a Sarkcsillag,
hidegen hunyorgat, sorsom felől hallgat;
szemeimre dermed — mégégyyszer felvillan
a hajnali fényben, azután elolvad.

Dél felé vonulnak, költöznek a napok
szívemen keresztül — egyre hidegebb lesz.
Ösztöneim oldjam? — megtört gályarabok,
nem visznek el már a déli szigetekhez.
Oldalt dől a szoba; harminc társam szuszog,
nehéz lélegzetek ködlenek parázsló
cigarettám végén. Ezüstoffényű habok
taraján röpíts el, fekete varázsló!

Gyilkos, kopár vidék ez itt,
fussunk innen tova.

Ma boldog földre érkezik
a lovag és lova.

A tolvaj búvik és szökik,
a gyáva megszalad —

büszkén vonulnak el, akik
megvívták harcukat.

Sok volt az ellenség s kemény —
hány bordám bánta meg?

És hányszor taposott belém
a részvétlen tömeg?

Ki biztatott a jók ügyén
vérezni másokat,

letagadta kardom hegyén
az óriásokat.

Bús képpel nevettem ezen,
mert vak volt és ravasz.

A világ, ahogy én hiszem,
egyedül úgy igaz!

Nagyságát nem mérheti szem,
hangját se hallja fül,

de én dicsőségre viszem,
mert itt van az, belül.

Mikor jöttem, hajnal vala,
a nap most már leszáll;
a hegy mögött már nyergel a
gyalázatos halál;
fojtó gőz dől a láp felől,
lángol a vad bozót —
de vágtatva, éjfél előtt
elérem Tobosót!

Segítsetek, szegények

Lila víz, puffedt hegyek,
zizegve füstölnek a fák,
mély gödrökben lapuló rettenet . . .
ó, süketnémáknak való világ!
Förtelmes vidék, nyálkászöld pocsolya —
ez nem az én vizem, ez itt nem a Duna.
Fekszem a serkenő fűben
és nincs béke se kívül, se belül.

Gyönyörű napok, szelid
mosollyal villanó idők;
az ember csak szívja emlékeit,
mint a gumit az éhes csecsemők.
Te gyönyörű föld, tejjel-teli mellű
fiatal valóság! — fiaidnak tellő
tálad hova tetted? Hol vagy?
Homokos sziklán hever a vándor.

Esküvel fogadtam ezt:
már senkire se hallgatok
és nem szegődöm többé senkihez.
Aki szeret, majd tudja: hol vagyok?
Csak a hamisak csalódhattak bennem,
ki velem volt, látta: nem szöktem el innen.
Torlódnak a füstös napok,
segítsetek, szegények, engemet!

Itt vagyok hát, újra visszakerültem,
habár egy fokkal magasabban;
csempézett konyhám, parkettás szobám
és kétszáz kötet könyvem is van.
De vendégül most is bogárrajok
jönnek hozzám a szembeni mezőről,
és régi ismerős füstök s zajok
üdvözölnek a Rákosrendezőről.
Föl-föl dobott kő — idézem Adyt;
hogy vágytam szabadulni — és azóta
megtérésem immár a negyedik.
Így lesz belőlem lokálpatrióta . . .

Az első este. Már hat éve lassan,
hogy kezében menyasszonyi csokorral
bandukolt mellettem csöndben, álmosan
feleségem, karján tömött szatyorral.
Vállamon öt szál gyalulatlan deszka,
a szatyorban nyöszörgő lábasok:
így indultunk az új, közös otthonba,
szabályos angyalföldi házások.
És látom magam néhány hét után:
két savmarta, bepólyált kezemet
mutatom otthon szorongó-sután,
mint a bába a torzszülötteket.

Egy konyha sarkába húzódtam akkor,
egyetlen ágy volt otthonom-hazám,
de mellettem maradt a drága asszony;

ha elmegy: ki vigyázott volna rám?
Feleségem, kis munkás: száraz szemmel
tudta bizalmát el nem veszteni;
és nem keserű szóval: szerelemmel
bízott, mindent újra kezdeni.
Szerelmes, dolgos társam; míg csikorgó
lélekkel gyürkőztem a kései
tanulásnak, neki hajnali ötkor
kopogtak távozó lépései.

És újra Angyalföld. Leültem reggel
pár percre még egy padra, a kopár
téren; a füstöt mély lélegzetekkel
nyeltem, aztán engem nyelt el a gyár,
hol az életet-munkát újra kezdő
férfitől a szakma titkait
testével védelmezte a hegesztő,
mint a kutya a kölykeit.
Nem oldhatom, örök bennem a szégyen,
hogy ellene is gyújtott a harag,
bár tudtam: kinek kell, hogy a szegények
mindig egymással marakodjanak?!

*

Itt vagyok hát, fogadj be, régi környék,
hadd lepjen újra otthonos porod
s mozdonyaid fűjják rám úgy a pernyét,
hogy le ne mossák semmi záporok.
Kapaskodom beléd, most fogj erősen;
mert, mint kövér hold, fancsali ígéret
tolakszik egeimre — a kegyes sors

kimondta rám: felsőbb osztályba léphet.
Én nem vétettem senki ellen, éppen
én gyűlöltem a törtető ravaszt;
s most — akinek még nemrég a helyében
én szakadtam — a napszámos uraz.

Csak hánykolódom, csak forgok zavartan
és megrendülve, két világ között:
mi dolgom itt, társak nélkül, kiverten —
itt idegen, ott számüzött?
Ki akarta, hogy én így elmerüljek?
Te szülöm, népem, hazám: alsóbb osztály! —
miért hagytad, hogy tőled elkerüljek? —
úgy őriztél, hogy közben elaludtál?

Mit titkolódzol, mért fordulsz el tőlem?
Hallottam, láttam minden szennyedet,
és kellett, hogy magamban is megéljem
csúfságaidat s szépségeidet.
Láttam, mikor gyermekedet, anyádat
kiverted, uccán hagytad tengeni;
és kocsmák előtt önnön hányadékok
mocskában láttalak fetrengeni.
És láttam, hogy feledve szebbik multad,
sapkádat gyűrve álltál tétován
az irodában, s társadat árultad;
és kínálkoztál, mint egy uccalány.

Hátat fordíthatsz minden idegennek
s tovább mehetsz — de én, alázatos
fiú, meghatva térdelek előtted,
mert dicső vagy, nemcsak gyalázatos.

Még könyörögni tud a büszke férfi,
de megnémul, ha végképp elhagyod.
Végy magadhoz! — és a világ ha kérdi:
ne csak én valljam, hogy fiad vagyok;
az idő int, hogy másról is beszéljek
— mögöttem is légy, ne csak itt belül,
hogy tudjak szólni és áldozni érted
panasz nélkül, bátran, könnytelenül.
Hogy életem egy tisztább nemzedék
lépcsőjeként sírás nélkül kibírtjam:
te ölelj magadhoz, hogy maradék
könnyeimet válladon még kisértjam.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Déli szél

Esküszöm, hogy a balinéz nők
szebbek mint a pesti színésznők.

Aranyszegélyű ott az erdő
és kék a part és zöld a felhő,

és édes arccal néz a földre
a mézborízú pálmakörte,

csakúgy harsog, mikor a nap
éles fogával beleharap,

s kicsattanva, nedve csorogva
enyhül a tikkadó torokra . . .

Eh, mit tudod te! Afrikát se
hitted — ne hidd el ezt a fát se,

jéghegyeidre ülj, te szőke,
ne hidd a kávészínű nőket,

ne hidd — ha ilyet hinni tudnál,
talán örökre elaludnál.

Hazug mindenki — higgy magadban,
gépeidben s halottaiddban.

De én hiszek a déli szélben,
csukott szemmel vagyok csak ébren,

s hiszek benned, lecsukott pillák
mögött nyíló örök szabadság.

És én hallgatok ama hangra,
mely kelt — és keltve új kalandra

életem levert forradalmát,
ingemből feszítetek vitorlát,

s elérve a legforróbb délkört:
levetem az undok fehér bőrt.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Országos Széchényi Könyvtár

Országos Széchényi Könyvtár

Krisztus a piacon

Szótalanul, békétlenül, szegényen,
meghúzódtam a piac sötét sarkán,
míg távolabb százszínű köpenyében
zsibongott, nyüzsgött, őrjöngött a Balkán.
Örmények alkudoztak ezüstgombú
cigányokkal; részeg görög hajósok
szemében táncoltak a csupaszcombú
lányok; jó sorsot árultak a jósok.

Könnyű csodától, bortól mámoros nép,
készen mindig, hogy új csodákat szíjon,
pörgött, hevert — mikéntha zöld-piros vég
szőnyegen — az eldobált dinnyehéjon.
Egy kőrakáson ültem undorodva
s nem fordítottam a mocsoknak hátat,
mert egymást átkarolva és zokogva,
mögöttem szelid kupeczek okádtak.

A bokorban egy szép fekete ringyó
ölelkezett egy ciprusi üzérrel;
és búcsúzván, a férfi undorító
jelet kulcsolt a lány hátán kezével —
s az hajlékony, vörösre festett ujjal
ellopta tőle pénze maradékát,
s már engem kínált csókkal és mosollyal;
s én úgy utáltam csókját, mint a békát.

S utáltam magam; s gyűlöltem az olaszt,
ki könnyű kézzel nyerte el a kockán
a nyolc aranyat, mit egy öreg paraszt
Isten nevében, jó szóra bizott rám.
Zsibbadt lélekkel, szótlan, merev arccal,
részeg danák és pucér sóhajok közt,
kuporogtam, mint ki sötét bünt forral —
holló hollók közt, tolvaj tolvajok közt.

Egy férfi ült mellém akkor a köre,
és enyhe szóval vigasztalni kezdett.
Csuklója véres volt, fakó a bőre,
mint szentképen vagy útszéli kereszten.
Megismertem — de csak tovább is ültem
makacs göggel, és játszottam az álmost;
majd a szavába vágtam, ingerülten:
Igersz, igersz — hát tégy velem csodát most!

Semmit se szólt, csak két kezét kinyújtva
felállt — s mi rajtunk kívül volt, a vásár
felszállt és fejjel lefordult; s hogy újra
leült, a vásár is régi helyén állt.

Én csúfolódtam: — Tíz garast megért
e szép mutatvány, s nem többet. Ilyet
a sátrak között, szemben, annyiért
varázsolnak az indus kóklerek.

— De engem nem kápráztat ily varázslat,
s ha nem telik több tőled, menj el innen!
Itt vagy, velem vagy — mégis megaláznak
és elcsúfítanak s üldöznek engem.

De ha úr vagy, hát tedd, hogy e mocsokban
szálljon szememre mély és tiszta álom,
melyből ébredve tudjam bizonyosan,
hogy győzni fogok egykor a halálón.

Felkelt, és sértett, szomorú szemekkel
rámnézett — s lassan a tömegbe nőtt.
S felsajdult bennem kétségbeesetten:
szemtől-szembe többé nem látom őt.
És makacs, zárt pillámon egy szelid
könnyecsepp kibújt remegve, mint a rácson
fogoly madár; s harmadnap reggelig
aludtam ott, hanyatt a kőrakáson.

A nyári naplóból

Egy szélhordta tetű belémmart,
félve lestem: jönnek-e foltok?
S míg locsoltam a trágyás udvart,
egy rozsdás vasdrót is beoltott.
Bőrömön tifusz, ereimben
a merevgörccs ütött tanyát?
Nincs perc, hogy ne kelljen rettegnem,
ne kelljen várnom a halált?
Póklábakkal kaszál a vizen,
légyszárnyakon arcomra száll,
tépjek gyümölcsöt: mindenikben
gyűrűzik a férges halál,
s tüzet köp, nyávogó vasat
hajít és hegyeket vet szét ő,
arcra buknak a derék férfiak
rettenetes lehelletétől;
üvölt az éjszaka s sziszeg,
feszülnek, szakadnak a felhők,
rémülten futnak tőle, terhüket
mentve a szegény kis hasas nők, oh,
oh, istenem!
Szeretlek és fennen dicsérlek!
Szerelmed s teljes jószágod legyen
velünk — elég az oktalan kíséret.
Az ég lencséjén, hidegen
vizsgálsz mindenféle haddal
szántott földed, jobbfeleden
érettünk áldozott fiaddal, oh,
oh, könnyen áldozza fiát,

kinek a fia halhatatlan,
de itten sírnak az anyák,
mert a fiuk nem halhatatlan, oh,
oh, pince alatt, romok tetején,
rettentő világvége-jelek
között, elfúlva, alig élve
szólítgatom fényes nevedet,
világ testvére, béke!

Köszönet a szerzőnek;
hajts a szívedet
mint bűbájoskezeset
Nyikong a székén.

Kiált a föld, kiált
föld a menny vége,
szél a menny vége,
szél a menny vége!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Túlélem

Strázsál az éjszaka,
mogorva vén baka,
sziszeg, szemembe fú.
Tél van és háború.

Kerekedik a szél;
hajtja a sereget,
mint ördögszekeret.
Nyikorog a szekér.

Kigyúl a föld, körös-
körül a menny vörös,
és szívem még dobog.
Túlélem a zsarnokot!

Országos Széchényi Könyvtár

1945 — 1947

Én is a földem mellette
harcoltam és lett az halom.
Nem volt egyen az ellenségem,
hát nem is illet hatalom.

Kétségbe nagy jártam vélem,
nagy haragom, a halál
után tovább ment — a föld se árta,
mert nem nyomott a föld alá?

Hogy megértem ekkor? — még
egy pillanat, egy mozdulat
előre — a csapattal vitás én is
a csapattal együtt.

Azt mondták, hogy meg kell várni
az igazságot, hogy a föld
Kétségbe nagy jártam vélem,
nagy haragom, a halál

Országos Széchényi Könyvtár

hogy két háború között voltam
harminc évemmel vén vagyok?
Működött hever bennem,
és minden halott én vagyok.

Tüzet akartam

Tüzet akartam inni régen —
langyos víz lett az italom.
Nem lőtt agyon az ellenségem,
hát nem is illet hatalom.

Kétszáztíz napig játszott vélem
nagy haragosom, a halál,
aztán tovább ment — s most se értem:
mért nem nyomott a föld alá?

Hogy megszöktem előle? — mégis
egy pillanat, egy mozdulat
elé — s elnyúltam volna én is
a tehetetlen ég alatt.

Azt mondják, hogy meg kell köszönnöm;
lélegzem, jót tettek velem!
Kinek s mit köszönjek, ha önnön
életem csak annyit jelent,

hogy két háború terhét vinnem
harminc évemmel vén vagyok?
Millió halott hever bennem,
és minden halott én vagyok.

A szegénynél szegényebb

Medve bánatok ölelnek engem,
és toporzékol mellettem a tél,
a türelmetlen gyilkos. Igazán
nem kell revolver, méreg vagy kötél:
olcsón halok s befű a feledés,
ezért vagyok a szegénynél szegényebb.

Nagyon mély lélegzetet vettem,
szemeim túl kerekre tártam,
az életet túlságosan szerettem,
s most jobban elmerülök a halálban,
mint szerető a szerelemben.
A farkasfogú fagy liheg
hátam megett — dobol fülemben,
villog szememben a hideg,
ó, életem harmincadik telén
— most volna legszebb férfiarcom —
a halál súlyosul fölém,
mellémáll, alámbú, körültopog,
szelid-kegyetlen; s én végképp elalszom
bundás bánatok melegében.

Halál a tél is és halál a bánat is,
a fájdalom mégsem kegyetlen,
mint a nagykörmű fagy; s azért
vagyok a szegénynél szegényebb,
mert magamért se tudok már egyetlen
csepp könnyet sírni — volt pedig, tudom,
tisztán emlékszem, egyet félretettem

apámnak és anyámnak — elvesztettem,
vagy ellopták a pokoli uton,
vagy megfagyott s elsodródott a szélben,
s ők sírtalanul és siratlanul
nyugosznak már örökre künn a télben,
— én sírni nem tudok,
s már szóttalan meghaltam volna régen,
ha nem marnának a halál kutyái,
nem vallatnának az örületig
gyötrő, munkátlan, céltalan napok —
s ezért vagyok a szegénynél szegényebb.

Tavaszz, nyár, ősz — napszámos évszakok,
ó, eljön-e az én időm mégegyszer?

Leszek-e még, mielőtt meghalok,
újra erős, embernek való ember?

A tétlen tél, a farkaskörmű fagy,
mely itt liheg már, igazán legyőzhet?

Elmúlhatok a téli ég alatt,
mint aki haza nem talált, a részeg?

Ezért vagyok a szegénynél szegényebb —
hol van, emberek! elveszett az út?

Adjatok újra munkát! — és ne későn!

Hadd vigyek hírt, hogy élünk! — vagy ha úgy
tetszik, hadd vigyek zongorát a lépcsőn —

mert csak a munka ment meg a haláltól.

Kormos kövek közt

Szedd rendbe végre gondolataid,
mert elmaradsz a lét megett, magányos
vándor leszel, ki senkin sem segít,
csak baktat elmerengve, céltalan.
Nagy terveidet holmi szép kaland
ne feledtesse — messze még a város.

Messze a város, honnan fiatal
szívvel s agg bánatokkal meggyalázva
menekültél; de komor diadal
sejlett növekvő homlokod megett,
s teljesülésre óvtad életed
erdőn, betyár nádasokban tanyázva.

Kormos kövek közt lépdelsz, s az idők
csúcsán feléd int városod, a jelkép,
és alatta mogorva építők
görnyedve intenek, hogy ne feledd:
vérben-szennyben csak ők voltak veled,
s minden idők terheit ők cipelték.

Mocskos kövek, ledőlt falak között
nem várt rád senki sem, csupán az Osztály.
Hozzá volt s csak hozzá lehet közöd,
ki karján emberré melengetett;
és most, hogy a halál elengedett,
nem fáj, hogy népednek semmit se hoztál?

Markold ökölbe üres tenyered,
ki harcra született, ne kössön békét.
A munka és a szó a fegyvered,
az építők között építs te is.
Ha szólni kell, hát szólj helyette is —
még vár valamit tőled a szegény nép.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Három kétely kapujában

A FORDULÓBAN elmaradtál,
hát utolsó legyen e könyv.
Sokan tolonganak előtted,
és nálad mindegyik különb.
Tartod magad még? Mire kellesz?
Magadat csalod makacsul,
s könnyen terít le majd a vénség,
amely már szájad sarkában lapul.

Költő voltál Magyarországon,
a korban, amikor a vers
úgy se kellett, annyit se szólt, mint
holmi egyiptomi tekercs;
mikor az igazság szavától
„a nép, az istenadta nép”
úgy reszketett, mint a haláltól,
s rémülten befogta fülét.

Kis óriás! — de derekasan
lármáztál, nem néztél körül.
Megharcoltál a gonoszokkal,
fakarddal s majdnem egyedül.
Mit akkor őriztél magadban,
elpazaroltad mind, a szót,
és hátad megett összeszidtak,
hogy kontár vagy és demagóg.

Hátad megett ki akkor így szólt,
visszanéz most rád, megelőz.
Hevülve kínban-viadalban —
így lett arcod, hangod vörös.
Ezeknek arcán friss a festék,
győzik hanggal és új a kard
kezükből. Megtértek karában
hallgatni vajjon tudsz-e majd?

A KONYHÁBAN ültem, a tűzhely
mellett, egy sereg lány s fiú
játszott, zsibongott körülöttem,
vidám volt mind és velem egykorú,
de én hallgattam. Gyűjtöttem már
öntudatlan a szavakat?
Hol vannak ők, mi lett belőlük
tizenkét gonosz esztendő alatt?

Akkor még vidám volt a banda,
nevetett, csókolt, énekelt,
a múltó nappal növekvő kedv
hangot és szoknyákat emelt.
Éjfél után valaki intett,
hogy beszélni akar. Felállt:
— Most pedig B. L. énekelje
el a néma rabok dalát!

Nevetés. Honnan tudták volna,
tudhattam-e, hogy a szavak
felszállnak néha börtönükből,
és értelmüknél többet mondanak?

Hogy tudták, hogyan tudtam volna,
hogy e számomra akkor siketen
felszálló néhány szóban benne
van már jövődöm, sorsom, életem?

Csak később, hogy már a parázs
ott izzott homlokom alatt,
mikor már nemcsak szemem — csontom
is tudta a nyomasztó falakat,
mikor a szegénység, a rabság
bőröm-, csontomnál is tovább
hatolt, ejtettem ki először
a néma rabok panasztát.

Azon a napon, amikor
kiszedték első versemet
s elindultam, Ausztriába
azonap vonultak be a németek;
és attól a horgas-kegyetlen
naptól fogva nyolc éven át
hirdettem nyíltan és takartan
a néma rabok igazát.

Kimondtam nyíltan vagy takartan,
s már úgy tudtam, hogy meghalok,
de mások haltak meg helyettem:
oroszok, szerbek, angolok.
Életemmel a szabadságnak
tartozom már végképp, s amíg
ajkam ki nem hül, tovább mondom
a néma rabok szavait.

TOVÁBB mondd . . . Kinek beszéltél
eddig s miért beszélsz tovább?
Süketország forrongó népét —
nézd a Bastille fordított ostromát!
Lebontani börtönük maradékát —
ezért ragadnak téglát és követ
a magyarok? — vagy mégis csak azért, hogy
maguknak új börtönt építsenek?

Ó, franciák! — ti pusztá kézzel
hordtátok el a Bastille falait.
Oroszok! — ti éhezve, vérrel
kevertétek az új világ beton alapjait.
A magyarok csendben túrték az ostort,
mosolygó szájra lépett a szeges
bakancs, a lakkcsizma, ha jutott mellé
egy darab kenyér, egy tányér leves.

Álom se volt itt soha a szabadság,
ólmos szemeket, csukott füleket
ostromolsz, költő. Hadd maradjon rabnak,
ki szolga volt, ki annak született,
ki sírva látja, kétségbeesetten,
hogyan otthonos rabsága összedőlt,
s a régi időket idézi vissza,
a régi börtönt és a börtönőrt.

Az élete egy vastag könyvbe' szám volt,
halála tömegsír egy dombtetőn —
nézd a férfit: urak fütyére táncolt,
most, veszett kutya, marja az időt.

Nézd a nyomorult szoknyák lebegését.
Férjük, fiuk halott már, de a nők
rikácsolón a szabadságot szidják,
sort állva az üres boltok előtt.

Ez hát a néma nép, amely hogy egyszer
száját nyithatja most, mocskot okád,
mint a beteg, ki orvosát lehányja.
Ezek szavait mondanád tovább?
Ha szépen szólsz, hazudsz — ha igazat
beszélsz felőle, rádtör s leteper.
Ne félj no, nem bánt, hangod meg se hallja . . .
Itt meg kell halni vagy hallgatni kell.

AZ EGYIK csendőrt hívott, de a másik
ágyába rejtette a bujdosót.
A harmadik rálőtt a negyedikre,
mikor az, hallván, követte a szót.
Ezerkilencszáztizenöt telén
születtem, harminc évig elnyomott.
Én láttam olykor hősnek a szegényt
és sápadtnak a zsarnokot.

És úsztam már szabadon elnyújtózva
az ucca medret-áttört folyamán,
s a szemembe villanó kardok résén
láttam gyümölcs helyett embert a fán,
s láttam az éhes sztrájkolót, ki inkább
elpusztult . . . s hallottam az üldözött
igazságot — ezer hangon szólt hozzám,
falak közt, uccán, a hegyek között.

Láttam a csendőrt és a szolgabíró,
a minisztert, a papot és a jegyzőt,
a végrehajtót, az ispánt, a tisztet,
s ezer más állami madárijesztőt,
a törvényt bottal írók seregét.
S a törvény így szólt: bölcs a birtokos,
a szegény hordja terhét mindhalálíg,
s pusztuljon, aki ezért haragos.

Így lettem törvényük szerint gazember
én is, így lettem végül bujdosó.
Ezért tudok a gát előtt megállni
most, hogy medréből kicsap a folyó.
Még idejében fedezékbe szökhet,
ki megépítette a gátakat —
ki átvágja, tudnia kell: először
rajta csap át a szabad áradat.

S A DICSŐSÉG hol van, mit úgy kívántál
magadnak, miként földet a paraszt?
„Majdnem egyedül” voltál mostanáig,
s most már egészen egyedül maradsz.
Árván belül és árván a világban
elveszett vagy, keserű és nehéz.
Nem ismer meg többé, akiben hittél
és nem hiszed már, hogy lelkéig érsz.

Különbet kívántál, mint a dicsőség
színes burka, a szikrázó siker.
Több kellett volna, bár még a sikert sem,
még a kevesebbet sem érted el.

A piacon meghúzódtál szegényen,
és eltúrted, hogy kinevessenek,
s nem csúfoltad azt, akit mart a szégyen.
— Mert azt akartad, hogy szeressenek.

Most már egészen egyedül maradsz,
sok ősz hajszálad lesz és sok halottad,
s mást nem tehetsz már, mint hogy „nem teszed
másnak azt, amit nem kívánsz magadnak”.
Ne kiabálj, ne könyörögj, ne mókázz,
ne mássz a fára. Nem vagy már gyerek.
Magyar költő vagy, tanuld meg a leckét:
Itt meg kell halni, hogy szeressenek.

ENGEM szerettek. Nem számoltam:
sokan vannak-e, kevesen.
Ezer ember volt? — vagy csak annyi,
ahány ujj van a kezemen?
Szerettek engem a szegények,
mindazok, akiket e könyv
elején segítségül hívtam,
akiknél nem vagyok különb.

Az életük egy az enyémmel,
ezért tudtam mindig magamról
szólni; a magam életében
elmondtam mindent társaimról.
Jövőjükben láttam jövőmet,
egyformán sujtott, ami mult.
Higgyétek el, mindig őszinte voltam,
bár magam iránt gyakran elfogult.

S ahogy a kör visszatér önmagába,
úgy térek vissza önmagamhoz én.
Nyolc éve kiáltok a nagyvilágba,
meghallotta hangomat a szegény,
arcomon arcát látta. Íme, újra
megérkeztem, most bezárul a kör.
Nézd meg magad benne — talán homályos,
de őszinte és kerek e tükör.

Országos Széchényi Könyvtár

Vonzó, különös tájak

Vonzó, különös tájak: tengerek,
bolygók, tejútak, űröntúli űrök
felé indultam egykor, kismgyerek.
Megláthatom-e, mielőtt kihűlök?

Akkor még volt egy barátom. Szeret —
ezt tudtam, és ő hitte, hogy repülök.
Már kétmilliárd embert szeretek,
de jaj, egyet sem ismerek közülök.

Én akkor még a kopasz körtefáról
tigris vadászta; s este a kályhából
vidám fickók bújtak ki s rámnevettek.

De elfordulnak ők is merev arccal,
mióta a dicsőség vágya sarkal,
hogy hírt adjak róluk az embereknek.

Országos Széchényi Könyvtár

Magyarország

Ez itt madár. Két szárnya van
és napsütésben árnya van,
s ha mély árnnyal les rá az est,
a holdba repül egyenest.

Farkas ez. Horgas foga van,
a gyilkolásra joga van,
s a hóra vinnyogva terül,
ha puskacső elé kerül.

Korhadó csontot rág falánk
dühhel a földalatti láng,
perzselt gyümölcsből árad a
barlangi medve bánata.

Vad hörgést ver fel a mocsár,
dübög a kardorrú madár,
öklel az óriásbölény,
sárkánygyík dobban, ősi lény.

Halk léptek is halálhozók,
viperát bujtat a bozót,
és nappalon és éjjelen
vonít az ősi félelem,

vonít a táj — hazám ez itt,
nyeltem cseppecske fényeit,
mikor bődülve elkapott
és torkom felett átcsapott,

átzúgott homlokom felett,
hogy törjek lakható helyet,
vágjak vadont, szántsam szikes
pusztáit, szabad telepes,

és alányomva vállamat
emeljek szabad államot,
s ha élni mégsem sikerül,
haljak meg érte emberül.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

I

A hold benéz hozzám az ablakon.

Két éve már e kunyhóban lakom,
a füstösképző kecskék szeliden rámmekegnek,
ijesztő szorgalommal sürögnek lenn a hangyák,
a szomszéd borjai a tátongó palánkon
bedugják fejüket, tán sorsomon merengnek,
s szinte szemembe mondják:
„Szerelmes vagy talán? vagy a fogad fáj?
ó bánatos testvérünk, boldogtalan rokon!”

És este

a hold benéz hozzám az ablakon,
az ügyvédnél eloltották a villanyt —

s akkor, túladvá száz csipetnyi gondján,
a kerten át besurran Yvonne, a konyhalány,
két csepp korall hintázik melle gombján
és pálma leng csontszínű szép hasán,

s oly buta, hogy már nem is emberi.

A félszemű pásztor lejött a rozsdabarna hegyről.

Jött tejfehér gidát áldozni Máriának,
 hogy szóljon érte jó szót Egy Fiának:
 Ki ne rekesztené az égi kegyből,
 jár az a pásztoroknak és az ostobáknak.

Mert szép szívében elveszett a törvény,
 és bölcsesége szeretetre volt elég csak,
 s úgy botladozott a vaskos parancsok földjén,
 mint eltévedt szegény vak
 járkál a rozsdabarna hegy sziklái közt,
 és mostohája volt szegénynek minden évszak.

Jött tejfehér gidát áldozni Máriának.
 Tiszta szándékkal adták,
 az áldozatot kegyesen elfogadták.

És reggelre a pásztor felesége
 háromkilós egészséges fiút szült,
 kit apja után Jánosnak neveznek.

Misére mentem, kismamám!
 és levelemben elhagytam a rímet,
 mert pöfögött már mozdonyunk,
 és Páris felé futottak a sínek.
 S mikor György fennakadt a dróton,
 a nagyfejű marseille-i pék,

hirtelen az jutott eszembe:
most kelnek otthon a csibék.

No lám, gondoltam,

D'Albert beállt katonának,
hogy misét hallgasson,
Langlet felült a vagonba,
mert szidta az asszony,
Jean Dorry három gyerekkel
túlادott a gondon,
Maboutin, a nagy dohányos
csikket gyűjt a fronton,
micsoda nagyszabású hétvégi kirándulás!

Georges Marin pék, kenyérdagasztó testvér,
nem tartottad be a szabályokat:
a játékból kiestél.

Bizony, én
a világból kizártam magam önként
és nem törődtem azzal, hogy mi történt,
és — istenem! — megérte!

Balszemem elvesztése
után a dáliák kilenc fájáról
csevegtem; s Yvonne borvörös hajáról,
mikor karomat csente el a sebész tolvaj kése.

Utolsó hangom is
a kristályok hús szépségét dicsérte,
amikor megették a pápuák.

Mindig másutt jobb s mindig mást csinálni, de zárt kapu várt mindenütt, s ezért nem tudtam én a helyemet megállni, s így róttam fel kettétört, elvetélt, darabos eszméket, mikén a rím mankó volt csak, titkos jel a falon, hogy elvetődött vándor társaim lássák: sehol se vár ránk oltalom. Sehol se vár szép tűz, cinkos fedél, emberek közt embernek nincs segítség, s ha hozzányúlnak ahhoz, aki él, azért teszik csupán, hogy kiterítsék. S ha sáros homlokod térdükre nyomnád, csel ez! — gondolnák, s kit se hatna meg. Ezért gyötör a sír utáni honvágy, s csak öngyilkosság gyógyíthatna meg.

Ez iszonyatos így, ha nincs megoldás, és vállamon, mint nyomasztó adósság, a kérdés: ha rámtör s nem ért a kortárs, mit ér akár az örökkévalóság? Mire ment a legszebb szavú athéni, ha a germánnak görögül beszélt? — Csak egy nyelvet szeretnék én beszélni, de olyat, amit mindenki megért: a szabad emberi közösség nyelvét, mely az enyémnél vígabb s nehezebb, mely elveti magányos évek terhét, s törvény nélküli Törvényhez vezet. Én elvesztettem, hadd leljem meg ismét a tant, mely épít és átalakít, s lerázva a multat, mint rossz rögeszmét, hadd jussak a szabad Tor-kolatig, hogy ott, ahonnan immár messze hallik, mond-hassam el haragos vagy szelid hangon — ahogyan a témá-hoz illik — a közösség roppant közhelyeit.

Bújtassatok el engem

Ó, föld, fogadj be engem!

Ó, tűz, égess el engem!

Folyó, ringass el engem!

Szelid bokrok, vad állatok

bújtassatok el engem!

Föld, hadd hogy lefeküdjek,

keltés nélkül aludjak,

takarj be engem jó barázda,

ne henteregjek meggyalázva

a porban terítetlenül.

Tűz, hadd hogy elenyésszek,

ments meg a lassú rothadástól,

parázs, ne sajnálj húsomba harapni,

ha már belül nem bírtál lángra kapni,

mert száradok, nem égek.

Viz, légy nagymellű dajkám,

susogj fülembé altatódalt,

szorítsd ajkamra ömlő

halállal teljes emlőd,

szomjas vagyok, itass meg.

Bokor, bújtass el engem,

szemembe kapj, sebezz meg,

mint rossz kölyök a madarakra,

ne vadásszak mindig magamra —

s ha vad vagyok, legyek vad:

Fogadj be csorda engem,
kinek már helye máshol úgyszincs,
legyek állat, hogy el ne zülljek
ha embert látok, meneküljek
keservemet vonítva:

— Ó, föld, fogadj be engem!

— Ó, tűz, égess el engem!

— Folyó, ringass el engem!

— Szelid bokrok, vad állatok

— bújtassatok el engem!

Az emberek közt éltem,
testvérré nem találtam,
hát minden hiábavaló,
de áruló vagy talpnyaló
ne legyen már belőlem!

Országos Széchényi Könyvtár

Újhold

Nemzettem két lányt s egy fiút,
pajzsom ütöttem versbe, vasba,
s megnyílt előttem minden út,
hogy jutnék mélybe és magasba.
De három háború sara
vert arcomba, míg észrevettem:
egyhelyben állok, mint a fa,
a világ futkos körülöttem.

Húnyt pilláim mögött a láng
vakítóbb volt a sápadt napnál,
haragom gyilkosabb fulánk
a füttyülő ólomdarabnál;
de rámlesett egy kitalált
harcos egy nemlévő bokorban,
s felém vetette a halált.
Szerencse, hogy oldalt hajoltam.

Már elhiszem, hogy az a nép,
mely homlokomon-túli szférák
kékjében él, nem szóbeszéd,
de romlandó, szagos valóság,
s a másik nép, a fekete-
körmű sereg, amely mögöttem
vonul rendetlen, csak mese.
Ezt jól tudom, mert én költöttem.

S én azt hiszem már, hogy magunk
is csupán holdbeli regősök
dalában élünk, vers vagyunk,
mint a nagyszájú görög hősök.
Mint az istenek megjelölt
kedvencei, lépünk a gátra,
s költött seregeink előtt
megvívunk életre-halálra.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Nincs győzelem és nincs siker és nincs bukás sem,
kár, kár, vén őszám, hogy elhagytad az erdőt.

Szeretem én a nyers városokat, a morzsoló munkát
és a kékruhás lányokat, az izzadt test szagát,
a gyönyörű rohanást, a szél ellenkező mérgét,
de ha volna egy bátor és hűséges kutyám, nap-
hosszat erdőkben, hegyeken csavarognék,
kifosztanám a gazdagokat, és megosztanám zsák-
mányomat a szegény favágókkal,
szeretnének engem a ráncos öreg nénik, a gomba-
szedő lányok szívesen hevernének velem a
kazlak alatt,
füttyszóval felelnék a madaraknak, s a medve
nem futna előlem,
mert nem éreznék rajtam a gyűlölet, a békétlenség
és a mohóság vad szagait.

Azt mondanám a gazdagoknak:
Köszönjétek meg, ti bolondok, hogy elvettem tő-
letek azt, ami úgysem volt a tiétek, örüljétek,
nincs már félténivalótok, táncoljatok hát, s az
első kocsmában igyatok emlékemre vörösbor!
— Ők elmennének, és csendőrt küldenének utánam.

Így szólnék a favágókhoz:

Egyetek és igyatok a pénzéért, amit elvettem a
gazdagoktól, lakjatok jól ti szegények, s a
maradékot dobjátok a tó fenekére!

— Ők jóllaknának és elbújtanának engem a
csendőrök elől.

Szeretnék engem a madarak, a medvék és a
gombaszedő fiatal lányok,
és százéves anyók emlékei közt és meséiben élnék,
soha meg nem öregedve.

Országos Széchényi Könyvtár

Nem lehet újra és újra születni, szomoru sors ez,
nem vándorol a lélek, s ki magam bányásza volnék,
ha lehetnék,
fölmérem határait és munkámat az idővel.
Úgy indultam és úgy érkezem én is, mint a többi
halandó.

Csak verje a műves ezüstjét kiskalapáccsal —
jőlesik a fülnek a hang, kedvesek a szemnek a
nemesfém hajlatai,
de én szennyes lettem a világ gyalázatában és
kenyeret loptam a halottól;
láttam őket, akik arccal az ég fele fordultak,
s nem mozdult a kezük, hiába süttött rájuk a nap.

Szemeimben gonosz indulatok gyülekeztek,
és senki se jött, hogy hajamat visszasimítsa,
senki se szólt hozzám enyhe szavakkal:
„Hiszen szép a te arcod, derű is bujkál a szemedben,
karjaid erősek és mozgékonyak, nyilván fiatal vagy,
és te ne tudnád?

Okosan élj az idővel, vedd el mindazt, ami megillet,
mert úgy indultál és úgy érkezel egykor, mint a többi
halandó.

Ám gyűlölj, van ok erre is, csak ne feledkezz meg a
szeretetről,
mert három arca van a világnak, s addig gyötrelmes
a halál, míg meg nem nézted a hármát.”

Mondom, senki se szólt így hozzám,
egyedül jártam végig az utat, egy medve lépteivel,
de ha egyedül érkeztem is el ideáig, nagy kerülőkkel,
nem felejtettem el az embereket.

Íme, nem is több az életem ennél.

El kell végeznem a munkát, amit én jelöltem ki magamnak,
hogy utána tiszta legyenek, mint a bányászok ünnepi reggel
és gazdag termésű, mint maga a föld, amelynek
romlandó testemet egy nap visszaadom.

Inkább egyedül

Maradtál volna inkább egyedül,
és vettél volna, — sokba nem kerül —
hogy betöltvén nemed törvényeit,
eldobhasd szennyes, tört edényeit,
ajtódon és életeden kívül.

Maradt volna falak közé bezárva,
ha kézenfogva sem volt más, csak árva,
győzelmeiben is boldogtalan;
kamasz pap, kinek önteste a zárda,
tompult fogoly, ki fegyelmébe zárva
immár nem is kopogtat a falon.

Már olyan voltam, mint aki nem él,
nem mozdul, nem szól, és nem is remél,
csak második és harmadik személy.
Derékig voltam a halálba ásva,
elkészülten a végső számadásra,
de megmentett az isten, a bolond,
hogy szívességét halálig háláljam,
és kölcsönadott szavait daráljam —
nyekerget, mint egy ócska grammofont.

És te is istent játszol, te színésznő?
Én messze legyek mindig az egésztől?
Teljes életben ne lehessen részem?
Maradtam volna inkább egyedül —
mert nem szeretsz, ha nem szeretsz egészen!

Inkább egyedül, bárhogyan, de félig
nem élhetek, már örökké derékig;
férfi vagyok, nem több, nem kevesebb.
Únok már istenek s nők hangszerül
játszódni, nem kell dicsőség se — végül
élnem kell már! s kivel, ha nem veled?

Ó, Éva, légy hát karcsú, tiszta korsóm!
Ó, Éva, mindegy: ágyam vagy koporsóm,
akármilyen alakban, légy velem.
A halál sűrű rostáján kihulltam,
hogy melled édes bimbóján tanuljam:
a fegyelemnél több a szerelem.

Ím, itt vagyok, ugrásra, harcra készen,
a legvadabb halálra is merészen,
nem bánok se istent, se ördögöt.
Ami rám vár, a sors testedbe zárva,
hozzám méltó életre vagy halálra
szülj meg vagy ölj meg combjaid között!

„Bátrak között is a legbátrabb az én kedvesem,
a vaskos ágakat úgy töri, mint a mogoró héjját.
A szépek közt is legszebb az én kedvesem,
szebb mint valamennyi az erdőn.
Oltárt állítottam szívemben az én szerelmesemnek,
mert férfi ő a férfiak között,
a legendás istenekre hasonlít.
Ülőgumója narancsszínű, mint a tavaszi hajnal,
s kékebb az alkonyi tengernél.”

— A legmagasabb fák tetején
kergetőzöm az én szépséges szerelmesemmel,
aki a legszebb valamennyi között az erdőn.
Mellei mint az érett barna gyümölcsök,
hasa domborúbb a legnagyobb kókuszdiónál,
farka erős és hajlékony,
mint a hatalmas elefántok ormánya.
Mire eljön a tavasz s a kókuszpálma gyümölcse megéri,
asszonyommá teszem őt.

„Mire a kókuszpálma gyümölcse megéri,
asszonnyá tesz engem az én szerelmesem.
Fészket fonunk hajlékony vesszőkből a nagy fán,
kibéleljük puha hánccsal, zöld levelekkel.
Fiukat szülök és nevelek majd,
ráncos kis fiukat, kik felnövekedvén
gyönyörűek lesznek, az én kedvesemre hasonlók.
A legszebb gyümölcsöket tépi le ő marakodva,
mert erősebb az erőseknél és bátrabb a bátraknál.”

— A legszebb gyümölcsöket tépem le az én kedvesemnek,
ha erős fiukat szül nekem
és gyönyörű lányt,
termetre s szelidségre magához hasonlót.
Őrzöm a fészket, és vastag ággal fejbeverem
a leskődő orv kigyókat.
Szép, büszke, erős nemzetséget nevelek majd,
a legkülönbet valamennyi között, az én kedvesemmel,
aki a legszebbek közt is a legszebb.

Országos Széchényi Könyvtár

Csak egy jelet

Arcod pirosra, homlokod fehérre,
pillád sötétre, szemed alatt kékre,
combod fiúsra, derekad soványra,
mire vagy jó? — nem mondom, a díványra.

Nő vagy — ezt mondd magad is — nem ember,
nem foglalkozol, csak a szerelemmel,
s elvárod, hogy vonszolva terheit,
egy ország fényesítse körmeid.

De hová lesz a sokszinű varázs,
ha elsáppaszt a tarkább rothadás,
mohos fatörzsre kúszik köldököd,
fű és fa zöldül lábaid között?

Még van időd! Ápolhatsz beteget,
kopoghatsz gépen, szülhetsz gyereket;
az istenért! — hogy élteél, egy jelet!

Mert az nem ment meg, hogy szerettelek.

Köd előtte, köd utána

Bontatlan egység! Cédrusujju szobrász
halálos műve, zárt, egyetlen ünnep!
Téged kutat az Űrbe-nyúló hegylánc
ösvényein botorkáló tekintet.

Hatalmas szó, mindennel összefüggő,
az ostromolt Űr titkos ajtaján kulcs!
Elföd az ég, a tengerekbe csüngő.
Az út a Műhöz nélküled bezárult.

Azért a szóért halnak meg a szentek,
azért a műért épül minden egyház,
azért a kulcsért vígan kárhozik
el, hogy csak egyszer forgassa, a költő,
mert nyomában a mindenség kitárul,
s maga az isten is megváltozik.

*

Űres megint az Űr, bezárult.
Valami újra végleges.
Ébredezik, aki elájult.
Csak a halál tökéletes.

A mindenségből többet sejt meg,
többet tud, aki már halott —
örüljön, hogy selypít, a gyermek,
s ha felnőtt, annak, hogy dadog.

Vereség után vereség ér,
és mit cserélhetek?
Országot egy lóért? A versért
az életet.

Gazdátlanul

Mint a gazdátlan, kolduló eb
fut a kiszemelt gazda mellett,
kiséri őt balog
reménnyel; többet nem a szónál,
nem várja, hogy ki-nem-fogyó tál
derítse — törleszkedni próbál
s búsan elsompolyog —

hány ilyen vélt gazdát kísértem,
s a bolond hűséggel mit értem
tíz koldus év alatt?

Elnézett fölöttem az öntelt,
a másik sarkával köszönt el,
s mind dohos kis odvába tűnt el,
maga gazdája csak.

Bölcsességgé kikent ravaszság
tarkult, s közelről a magasság
pózna volt, nem torony.

Letörölve róla a rozsdát,
vajon ki vette fel a rostát,
amit Kazinczy, Bajza, Osvát
ejtett el egykoron?

Vadon nőttem fel, a bozótban,
s ki szólt rám, ha tapogatództam:
„Távol vagy!” s „Most közel!”?
Jutottam, ameddig jutottam,
jobb volna bár védett sarokban
annak, ki magára hagyottan
harcol a semmivel.

Kutyát az ól, barlang a medvét —
nincs gazda, nincs fal, ami megvéd
s fejem fölött tető.

Hűtelen és fegyelmezetlen
katonák képzelt seregemben —
segítsetek a halál ellen
ti, harminckét betű!

Nincs kegyelem

Nem sírtak, nem is könyörögtek,
azt mondták — s hol van, aki többet? —
„szabad legyen a nép”.

S a kor, hogy ezt valóra váltsa,
őket bűzlő halomba hányta,
mint béres a ganét.

Berkó, Zsigmond, Vető . . . Lehúzta,
belepte arcukat a puszta,
a lengyel répa föld.
Belepte azt is, aki mégis
elvánszorgott, s a nemzedék is
széthullt, derékba tört.

Ki hallja már annak keservét,
kinek hangyák hordják a nyelvét
s szemére ült a por?
Az élő áthág az esetben,
s ha van, hát nőnemű az isten,
kegyelem nincs sehol.

Nincs kegyelem! Kik járni tudnak:
mozgó fejfái önmaguknak,
keresztre rótt nevek.
Ebük se hűséget vagy hálát —
vonítja a maga halálát
a süppedt sír felett.

Kinizsi

Kováimból szikrát a bor,
nagyobb tüzet a rum csihol,
mert lusta már az elmém;
az elporzott csaták terén
virtussá bőszült az erény,
s az elme zárt fegyelmén
keresztülgázolt indulat
mint győztes hadvezér mulat,
pokoli táncra kelvén.

Vígan csak, hopsza! — odafent
táncos szelek füttyére leng,
kit akasztófa himbál.
Ropjuk, hisz gond nélkül lehet —
örökre gondtalan fejek
perdülnek lábaimnál;
csuszamlós sikon táncolok,
és fogaim közt két halott,
két friss halott kalimpál.

Boldog vezér! ki ágyuval
harcolt, s a győzelem duhaj
torán a holt pogánnyal
— amíg csak ki nem köpte őt —
úgy járta ott Kenyérmezőn,
mintha táncolna lánnyal.
Harcos, de kinek botja sincs,
ez voltam én — s halottaim
keresztényebbek nálam.

Ki egyedül van idefönn,
még annak is könnyebb a könny,
ha sír felett szivárogo.
De ők hol vannak? Testüket
izzó kemence rágta meg,
vagy út mentén az árok?
És hogyan köptek még halott
szemükbe is gyalázatot
a kontyos janicsárok?

Fogam közé szorítva két
halottat, két halott nevét,
bokázok, egyre lejem.
Feledni kell! De győztesen,
duhaj táncban botolva sem,
részegen sem felejttem
szorosra zárni fogsorom —
felébred sírva a poronty,
ha nevüket kiejtem.

Kergetőző kiskutyák
játéka az ifjúság

meg a szerelem;
futnak tőlem, topogok,
játékukból kikopott,
nem ér a nevem.

Könnyü pelyhű bakszakáll
magva mind messzebbre száll
ha fújja vihar —
lobogó láng neveti,
arcát magasra veti,
mégis belehal.

Régi kedvem, áradó
vidámságom fáradó
tűznél didereg.

Nem a játék komolyabb,
a világ se komorabb,
csak én öregebb.

Nyüszt, vonít, felugat,
rázza kinn a zsalukat,
bebocsátást kér —
megrázom még magamat,
hordja szét a szavamat
friss tavaszi szél.

A teremtés után

Először a világ vált köddé,
a föld, a környezet.
Ami szilárd volt, nem volt többé,
s úgy tűnt, csak én mozgok, örökké,
mint lomha gépezet.

Majd az űr is megnyílt alattam,
test, lélek elfogyott.
Folyt, forrt az alvilági katlan,
s csak néha, ritka pillanatban
hittem, hogy még vagyok.

Az idő is megszűnt fölöttem,
s megszűnt a lomha súly.
A ködben, a gőzben, a füstben
akként volt minden, mint kezdetben,
mielőtt szólt az Úr.

És újra kihűlt az anyag már,
a lét sűrűsödik.
Lapjait hullatja a naptár,
ázik a föld, sűrög a kaptár,
a Törvény működik.

Törvény és forma volna jussom,
s én nem vagyok szilárd.
Ki párákból javat s jogot fon,
miért késik, hogy rámutasson:
— Jöjj! s ezt és ezt csináld!?

Egy lépés csak

Egy lépés csak, talán egy éjszaka,
és újra itt az ősz; süt még a nap,
de nem hevít, s a rothadás szaga
a virágok közt is orrodba csap.

A napraforgók, nyári víg szüret
korhelyei még hörpölnék a fényt,
koldulva nyujtják, emelik üres
tányérjukat a fösvény ég felé.

Még emelik — még innák a nyarat,
de már készülni kell . . . A medve is
telet szagol, barlang után kutat;
s barlangba bújsz, mert medve vagy te is.

Ákár a medve, lomha, dörmögő,
nagy terveidben is földhözragadt —
attól remegsz, hogy elfúj az idő,
hogy megdermeszt a talajmenti fagy.

Bezárkózol fűtetlen, egyszobás
barlangodba, de álmod nyugtalan.
Még leskel koponyádban a vadász,
s a vadásznak töltött puskája van.

Lapulsz, gyanakszol — nincs más fegyvered,
és óvatos torlaszaid mögül
nem tud kicsalni senki — nem hiszed,
hogy nincs vadász már s nem vagy egyedül.

E kisvárosban püspök a cigány is,
ringyó a satnya-mellű úrilány is,
az ucca árok, a főtér mocsár;
zölden uszkáló sűrű békanyál
tapad merülő arcomra — henye
polgárok és tárgyak közönye.

Itt mindenkiről tudni: mit művel?
Tudom már, hogy ki mikor és kivel;
hogy mit titkolnak a dohos szobák,
hogy benn a semmi, kívül a világ.
Tudom, hogy aki mozog, még nem él —
hogy hatvan év olykor hatot sem ér.

Ide röpít megint a gyorsvonat.
Az este elmosza az árnyakat,
az embereket és a tárgyakat,
a szándékokat és a vágyakat,
s még emlékszem, hogy volt egy életem,
de elfutott a futó földeken.

Milyen földrengés, micsodá vihar
birkózik meg konok falaival?
Milyen égzengés kell még, hogy süket
ablakain kidugják fejüket?
S mekkora villámlás — hogy mindenütt
beléütközzön hunyorgó szemük?

Megmérgezték és meggyaláztak,
megrontottak a ringyó-évek,
megkergették a csendőr-évek,
bokádban még a nagy futás;
és soha annyi árulást
nem gyűjtött össze a történelem,
mint a jelen.

El nem viselhetsz már újabb bukást.
Száz év kevés
legyűrni egy új árulást,
s egy pontos puskalövés
hangosabb mint az igazság
s fürgébb a kés.

Hallod a széles pengék csisszanását
a fenőköveken?
Ne maradj fegyvertelen,
nemcsak a magad torkát —
őrzöd az ország sorsát,
minden eddigi forradalmat magad őrzöl.

Vigyázz! szeretőd mellett
se te aludj el először.

Mi lett Pozeidon szigonyából?
Páncélos hajók füstje száll.
Barlangba húzódik a pásztor.
Tereli nyáját a halál.

Elöntötte megint a barbár —
véres a görög félsziget.
De sziklás földje újra hajt már,
növeli az új hősöket.

Növeli a pásztor haragját,
s az kilép szikláí mögül —
hősi nyelven szól a szabadság,
ha magyarul, ha görögül,
s angolul is. Akármi földről
szól a szabadság, messzeszáll
a hangja . . . Tudta ezt a költő,
ki meghalt Missolonghinál,

s bár nyelvén most az árulásnak
osztják a vezényszavakat,
s angol szavakból sortűz támad,
vér hull az Olymposz alatt —

tudja a költő és a pásztor,
hogy minden barbár hadsereg
elmúlik egyszer a világról,
akár a pogány istenek.

Rágtam fakérget, áfonyán
éltem vagy húsz napig;
elfeledtem, hogy van anyám,
s azt is, hogy hol lakik,
de a halált, az ellenem
vicsorgó vad telet
megolvasztotta mellemen
a forró gyűlölet.

Rámküldte ordas négy ebét,
négy szörnyű évszakát —
torkomra várt a véres év,
nyakamra minden ág,
s erdőn és nádon át, midőn
vad hajszát vert a kín:
Bosszú! — csattogta rongy cipőm,
zörögtek csontjaim.

Bosszú! Táplálóbb, mint a zsír,
keményebb, mint a tél.
Éhséget és fagyot kibír,
ki bosszújának él;
érte, belőle éltem én,
és szabad napra tölt
életem, bár nem öltem én,
mikor mindenki ölt.

Nem álltam bosszút. Munka várt,
és várt egy kisgyerek.
Nem oszthattam másnak halált,
ha ő kért kenyeret,
nem kovácsolhattam halált —
derékbátört hidak
s égett mezők közt munka várt
arra, ki enni ad.

A bosszú többé nem vezet.

A gyilkos mozdulat
lecsillapult, de nem veszett
el, karomban maradt . . .

Mint éles, villogó kaszák,
bosszúval telt karok
őrzik az épülő hazát.

Hát úgy vigyázzatok!

Az eladott fiú

Már találkoztál velem a mesében,
de elfelejtetted már a mesét,
hiába nézted valaha a képen
az agg király szépséges hitvesét,
ki sírva pörlekedett az egekkel,
mert nem áldották meg fiúgyerekkel.

Nos, én vagyok a pórfiú, akit
anya, szegény, a királynak adott el.
(Öt aranyat kapott, tizet pedig
zsebretett a közvetítő miniszter.)
A kis király a trón körül botorkált,
s kék selyemköntösébe fujta orrát.

Lassacskán megtanultam ezt a szakmát,
de felbőszült nagyon a vén király,
hogy nevelt-fia, kit utódának szánt,
lovászokkal, kuktákkal cimborál.
Ezért egy este, nyolc testőr között,
az ország határára számüzött.

De barátaim, kukták és lovászok,
nem árultak el, bosszut álltak értem:
kimondták a lovász- és kukta-sztrájkot
s így társam akadt a számüzetésben:
A király, kitől három ország függött,
most valahol Londonban tőzsdeügynök.

Ezenközben én ott álltam kivette
a határon s tünődtem: merre most?
Majd odalopakodtam a sinekre
s elkötöttem egy tarka villamost;
nem látta senki, csak a pótkocsi
sírt utána, mint árva kis boci.

Azzal hajrá! — elvágattam robogva,
meg se álltunk az első városig,
ott leszálltam s az ütközőnél fogva
húztam a fáradt villamoskocsit.
Egy villanyoszlophoz kötöttem — ott
legelni kezdte a friss áramot.

Egyszer csak jön egy asszony egy gyerekkel;
a fiú sírt, a nő haragudott:
— Honnan vegyek mozdonyt most kora reggel?
Zárva van minden üzlet, tudhatod!
De a fiú azértse hagyta abba,
csak sírt tovább, hiába szidta anyja.

— Hallod, komám — mondtam neki —, ne sírj hát!
Fogadj szót, szegény anyádat ne nyúzd,
mozdony helyébe neked adom inkább
ezt a villamost — játsszál kalauzt!
Adott cserébe — nem volt rossz gyerek —
tíz selyemhernyót és egy egeret.

A selyemhernyók éppen begubóztak,
én pedig elvittem a fonalat
a gyárba, ott a munkások még aznap
megszótték rövid félóra alatt.
A kész selyemből az ügyes varrónők
kerekítették csinos ejtőernyőt.

Az ejtőernyőt kivittem a rétre,
a szegény kis egeret rákötöttem,
az ernyőt meg magamra — és az égre
néztem: hát épp egy sas repült fölöttem.
Lecsapott, fölkapta az egeret,
eger az ernyőt, ernyő engemet.

Ekkortájt történt, hogy az alumének
megtámadták a kincses Tahitit.
Azt híresztelték, hogy nagyon szegények,
azért kell kincs meg gyarmat is nekik.
Az aluménekről azonban tudják,
hogy amit mondanak, csupa hazugság.

Most is mint máskor, rabolni akartak, —
ezért vitték a nagy hajóhadat
Tahiti ellen, gyilkoltak, raboltak,
leromboltak minden házat, hidat,
elhurcolták a gyermekeket, nőket,
s gyárukban ingyen dolgoztatták őket.

A sas meg éppen Tahiti fölé ért,
megláttam lenn az aluméneket, —
tanácskoztak, hogy sose kötnek békét,
rabolni fogják a kis népeket,
a férfiakat sorra megölik,
az asszonyok meg szolgálnak nekik.

— No várjatok! — mondtam — gonosz zshiványok!
Meggyújtottam vagy ezer szál gyufát
és ledobáltam fölöttük a lángot, —
reszkettek az alumén katonák!
Tahiti népe sem volt rest, se gyáva, —
hajtotta őket Aluméniába!

Akkor nagyot kiáltottam a sasra,
az meg az ernyőt elengedte szépen
és ijedten repült föl jó magasra,
én meg lassan lebegve földet értem.
A tahitiak odagyültek körbe,
s kértek, maradjak náluk mindörökre.

Nem maradhatok náluk, válaszoltam,
dolgom van még — hát meghívtak ebédre,
húst, süteményt és ami jó falat van
Tahitiban, mind kihozták elébem.
Ettem, fürödtem, megvarrtam ruhámat,
s elindultam, megkeresni anyámat...

Ti szüljetek meg

A csepeli falujáróknak

Bizony, már éppen három éve,
mint a költöző vadliba
vándorlok, nem enged nyugodni
az a bizonyos paprika,
amit már anyám is hol sírva,
hol nevetve emlegetett,
mondván: Fiam, mi lesz belőled,
sehol se találod helyed.

Mi lett belőlem? Merre vitt el
ez a bakugró három év?
Aki megismer, arról ismer,
hogyan megmaradt a régi név.
Csak az viselheti magányát
büszkén, ki előre siet —
én úgy maradtam egyedül,
hogy elhagytak a többiek.

Elhagytak — utólértem őket!
Mint harsány és derűs jelet
lengetnek, két zászlóval együtt,
az arcomba csapó szelek;
talpam alatt végre szilárd pont
e hegynek föl, majd lefutó
szerpentinúton tovazörgő
rozoga teherautó,

melyen ím, mint harmadik zászló
lobogok, harminc csepeli
munkás közt — mindenik derűmet
s pártom jelvényét viseli,
s úgy tartozom hozzájuk már, mint
az összetákolt pad alatt
megzörrenő komoly szerszámok
s a karcsú oxigénpalack.

A pad alá jutottam én is.
EmeljeteK fel, utazó
munkások, kik tudjátok már, hogy
a mozdulat több, mint a szó;
akik sokszor száz kilométer
bölcs sodrán régen értitek
azt, amit én csak most — hogy néha
a hosszabb út a rövidebb.

Közöttetek már értem újra,
hogy a gépgyáarak munkaterve
van oly nemes költői tárgy,
mint egy színésznő nemiszerve;
közöttetek már értem, értem,
hogy mint homály az esti égen,
mért terjeng a szíven magány
karok és lábak sűrűjében.

Szerszám leszek — emeljeteK fel!
Zászló leszek — lengesseteK!
Azt akarom, a harcban zászló,
a munkában szerszám legyek.

Ti szüljétek meg, férfiak,
ki elfelejtettem már élni.
Anyám halott — tanítsatok meg
újra értelmesen beszélni.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Családi kör

Két olajfám vállamra csap:
Csakhogy itthon vagy, vén csavargó!
Ezek még tudják, hogy szabad
levegő is kell — de az ajtó!
Kitátja rám kenetlenül
a száját és nyekergi vádlón:
Döcög az asszony, s egyedül
ő gondoskodják a családról!?

Jó, jó, jövök már . . . Megtömöm
az éhes kályhát fűrészpörrel;
azt duruzsolja: köszönöm —
s hálából tevizet forral.
Nepomuk is, a Megmaradt,
örvend a szálló jó melegnek,
kajánul nézi: a szakadt
pókhálók gazdátlan lebegnek.

Körbefogódznak a falak,
elbujnak a törékeny tárgyak,
azzal — gyerünk! — most már szabad
a vásár Jutkának, Katának.
„Csitt, rabláncok csörgési, csitt”
— ha már plafónig ér a lárma —
„ne visítsatok egy kicsit”
— könyörgök versben, így hiába.

Nem is hallatszik itt a nesz:
kaparja kinn a tél az ajtót.
(Harapós háziállat ez,
de már szelídebb, mint tavaly volt.)
Ugrik az árnyék — hirtelen
csap rá a lámpa cirmos fénye.
...Ami hallgat a szíven
s szól szájamon, az már a béke.

Elég magas a zöld Mecsek,
hogy meghallgassam, mit fecseg?
Csepp lurkó, orr-alatti-csepp,
velem akarsz kikötni?
Dallamot nem tudsz a dudán,
ne döfd hát más dudás után,
jól fujva — másképp nem tud ám
a kecske bőre döfni.

Honnan tudnád te, hogy mi szép?
Izlelni verseim ízét
az üres bendő nem elég,
nem mogyoró a kókusz;
bizony, nagyobb az, mint magad,
olyan dühödten ne harapd,
formáin aprócska fogad
recsegve hull ki, mókus!

Erő, felnőtt ész kellenék,
hogy megpecsételd más becsét,
de nem való neked pecsét —
rossz költő: rossz pecsétőr.
Én értem s szánom mérgeidet,
de semmit sem segíthetek,
miért nem szíttál több tejet
múzsád apadt csecseből?

Egy másik kritikusomhoz

Sérvet

te sem kapsz majd a nagy igyekezetben,
hogy magadtól nyögj versecskéim ellen
értelmes érvet.

Szépen

ledorongolsz „a nép nevében”

s kioktatsz arról-erről,

melyről

lábam kisujjának korcs körme többet

és szebbet

tud, mint te.

Eleinte

— tavaly —

még az volt ugyan a baj,

hogy a külvárosok köznapi nyelvén

(ámbár kötötten)

csorbát ütöttem

a széptan egy-két sérthetetlen elvén.

Ma már —

vulgár

polgár

bőrödnek megfelelő hellyel,

de ellenkező előjellel —

megint csak te vagy a tanár.

Nahát,

jöjjön a pallos, a bárd,

fejezzük le... vagy be... a vitát.

Véremre szomjaznak a telhetetlen

és engesztelhetetlen

neofiták.

Kilencszáznegyvenhét december
foltozott ege rámhajol.

Mint régen Atlantist a tenger,
multam elnyelte a pokol;
mint tengerbe, merült a vérpad,
az ácsoló kor, a pecér-had —
csodák szárnyán értél utól,
harminckettedik születésnap.

Megvetném az olcsó csodákat,
de vessem-e az új csodát?
a magamét? — hogy újra ágat
hajtott a lombos ifjúság?
Hogy bármily sápadt is a lélek,
lombok közé rejti az élet,
s korhadt fatörzsből nő az ág?
Ki egyszer se halt meg, nem érthet.

Egyszer halni könnyű, a lenge
tákolmány könnyen elrepít,
egy kicsorbult borotvapenge
elvágja kötelékeit.
Tán nehezebb túlélni s bátrabb,
de így vagy úgy se lesz hazardább ...
Mért is számlálom éveit
a lassú, gyökeres halálnak?

Mért számoljam, ha nem a testben —
a lélekben nő a csoda?

Mi őrizhet meg, ha elestem?

A termés számít, nem a fa.

Így alkuszik az ember, s végül

még a halállal is kibékül,

bár tudja — hisz nem ostoba —

az alku gyengéségen épül.

S így nemcsak alku, más is épül,

szívósan, sor a sor után,

és kerek, telt egészre szépül

azon a végső éjszakán.

Ezért és így tudom: Ha végleg —

javamra billen majd a mérleg.

S a díjért Jutkám és Katám

álmomból, nyújtózva felébred.

Tűzben emelkedett az első,
legyvert fogott.
Európa vasadn egész írtat:
szabadságot, jogot!
A császár kardját kímélte
és elöl jártak, mert mögötte,
a magyarok.

Vágtat utána véres arccal
a második —
két füstölgő harcok közt így
találkoztak.

(Magyarország! legszebbet fénylő
tűz csillagod fut le az égől.
Válaszig.)

Hajcsa vajjal, kinyitva vért
a horkapó

Országos Széchényi Könyvtár
Idő, nyergőben új lovak
vász már a ló.

Egy szél kard írt, paták dobogtak
dzenget a csillagoknak
a néma ég alól.

Magányos lovassok az éjben,
száz paritsán:
száz március hull és emelkedik
egymás után.

Csillagok és lovasok

Tűzben emelkedett az első,
fegyvert fogott.

Európa vasszin egére írta:
szabadságot, jogot!

A császár kardját kiütötte
és elől jártak, mert mögötte,
a magyarok.

Vágtat utána véres arccal
a második —

két fitestvér harcok közt így
találkozik.

(Magyarország! legszebben fénylő
két csillagod fut le az égről
Világosig.)

Habos szájjal, kinyúlva vágtat
a horkanó

idő; nyergében új lovast
visz már a ló.

Egy szál kard int, paták dobognak
üzenetet a csillagoknak
a néma ég alól.

Magányos lovasok az éjben,
száz partizán:

száz március hull és emelkedik
egymás után.

Vörös sipkában, vörös tollal
lovagolnak a kakastollal
írt magyar történelmen át.

Száz március nem!-et kiált a
császár szolgálainak.

Száz március a régi nagyság
s az új közt ver hidat.

Száz márciussal száz tüzön
az első március üzen
a mainak.

„Haza csak ott van, hol jog is van!”

Száz éven át
száz március süvölti a
költő szavát.

Új korok új csillaga támad
a népből, amely már magának
épít hazát.

Tűzben emelkedett az első.

A századik
hamuból nőtt, romok közül
emelkedik.

Örök csillag változó arcát —
írd fel az égre, Magyarország,
a mostanit.

Tavaszi Magyarországon

Késő délután megeredt
az eső, fölverte az uccát.
Kéreg alól a levelek
rügy-fejecskéiket kidugták.
Tavaszi van! — locsogta a zápor,
s ahogy jött, máris elszaladt;
s egy terhétől hajlott faágon
érett-sárgán csüngött a nap.

Alatta két víg hegytető
kosárként ringatta a völgyet;
kapaszkodtam emelkedő
kedvem fokain egyre följebb,
első gyümölcsre éhesen,
sűrű levű korai napra —
könnyű lábakkal értem el
a hegyeknél is magasabbra.

Odalenn elhomályosult,
majd eltűnt végképp, ami rossz volt.
Erdő, folyó, hegy, város, út
helyén ezernyi kis színes folt
virított; kitárult az ország,
tágult szűkülve: az egészet
láthattam már, mint a pilóták,
ha a felhők közül lenéznek.

Még sohasem volt ily közel,
bár kisebb lett már, mint a térkép;
folyóival, hegyeivel
s lakóival szivemben elfért,
ott dobogott, a szív helyén
szabályozta a vér futását,
hogy már nem is láthattam én —
éreztem minden mozdulását.

Kis ország, télből lábaló!
Mélyében lüktetett a bánya —
egy elmerült világ alól
növő remények melegágya.
Kertészei a hőt, a fényt
az emberek közé kihozták;
mint jövőnk bányászaiként
a földalatti kommunisták.

Az érzékeny földön lesett,
ólat kerülgetett a róka
mult még, de a földművesek
elűzték nyers jelzőkarókkal.
Érc táblára a betüket,
állni az idők jégverését —
törvényüket és nevüket
ekéikkel a földbe vették.

És füstölt, sípolt, dohogott,
kattogott, zúgott Magyarország.
Anyagot szült és szólt jogot,
segítve munkásai harcát,
akik lármás kohóiban
sorsunk nyersanyagát keverték,
s kedvüket mordul vagy vigan
a lázongó vasakra verték.

A szabad ország erejét
éreztem, s felnéztem a napra:
Hazám a föld? Hazám a nép,
csak ő emelhet ily magasra.
Országot, népet — s mind ami
belül van már, szivembe fért el —
nem engedem kiírtani
magamból másképp, mint a vérrel.

...Aznapi született a fiam.
Még csak egy fél nap óta élt, de
ki élt alatt, mindannyian
roppant munkába fogtak érte.
Övé a szén, övé a len,
neki fonnak, érte aratnak
s övé a vers — a versenyen
nem lehet, hogy hátul maradjak.

Szerszámon csillan a jövő,
fiam jövője — de nekem kell
megvédeni; harcoljon ő
már csak anyaggal, elemekkel.
A fegyver az apára vár még,
s ha a tavaszra jön a nyár:
legyen már a fiúknak játék,
mi nekünk élet vagy halál.

Minden jót

Minden jót, mit a föld terem,
ami a földön él:

malacot, búzát, nagyszemű
édes szőlőt, kövér

bárányokat, jó bort s görög-
dinnyéből akkorát,

hogy jóllakjon felével is
a nagy Kresztev-család,

s virágzó vas- és fémipart

és minden mást, amit

teremt a munka: a szabad

ország vívmányait

s a békét zavartalanul

élvezze az egész

bolgár nemzet, de legkivált

Kresztev Miklós cipész.

Sovány kis ember, hatvan év

fodrozta ráncait,

de épen hagyta meg szivét

s épségben lábait;

mert ép volt szive s lába is

azon az éjszaka,

mikor őrangyalul elem

küldte Bulgária.

Poros és fáradt idegen,
álmatlan éj után
— s újabb álmatlan éj előtt? —
topogtam ostobán;
akkor jött hozzám Nikola
Kresztev, kézenfogott
s magával vitt, cirill betűk
közt ógyelgő vakot.

Loholt mellettem szaporán,
hóna alatt a két
korcs dinnyével, sürgetve a
jó Kresztev nénikét,
aki mögöttem lépkedett,
hogy ott vigyázna rám.
Á modva félig, tudtam én,
hogy apám és anyám

kisér, vezet s nem nyugszanak,
nem alszanak, amíg
álmos és morcos fiukat
is le nem fektetik.
Apám vigyáz rám és anyám,
már nem lehet hiba:
valahol nekem is vetett
egy ágyat Szófia.

Vetett is, két óra alatt
meg is került az ágy.
Kresztev is feljött, gondosan
megnézte a szobát,
az ablakot, a vízcsapot . . .
s már vitte is tovább,
röpttette két dinnye, mint
angyalokat a szárny.

Szófia — Várna

44-ben, marhavagonban,
négy nap, négy éjszaka utaztam:
Újhelyen, Csapon át
döcögött a hosszú vagon sor,
csigamód is elérte jókor
még a határt, a halált.
A népség, szemeit tán le se húnyva,
káromkodásba, kártyába, rumba
fojtotta bánatát.
Kétoldalt a szétlapított
falvak, mint poloskanyomok
a falon, sárgállottak a porban.
Négy nap, négy éjjel iszonyodva szagoltam
ötven test hullaszagát —

— a gyorsvonat Várna felé robog.
Bóbiskolnak az utasok.
Szemközt Horváth, oldalamon
a szőke Horváthné szuszog.
Odakint meredek fal:
hatalmas sziklahegyek
tövében csillog az Iszkar,
órák óta követ.
Vonatunk mind magasabbra repül,
kő omlik, fék nyikorog.
Lenn alvó falvak, odafenn
virrasztó csillagok;
s egymás után sziklákba fúrt
számlálhatatlan alagút,

utánuk az éjszaka még
villogóbb s még feketébb.
Itt is, ott is egy távoli
hegyoldal fellobog
a mélyben: pásztorok,
favágók tüzei,
s megint sziklák, alagutak és csillagok.
De az a régi utazás
mellemen mint rontó varázs,
gonosz szellem, lidércnyomás —
hogyan megkeserül e csodás,
e barlangvasút-utazás.

Miféle örült könnyelés ez?
Marhavagont idéz a gyorsvonat,
ünnepi étkezések
alatt a régi éhezések
szűkítik össze torkomat;
jót úgy nem kaphatok,
hogyan ne idézze önmaga fonákját,
a régi rosszat ne idézze föl.
Büntetlenül s büntetlenül
nem lépi senki át két kor határát?

Szivemben irigység alig van,
de most irigylem azokat,
akiket emlék, büntudat
nem feszélyez már dolgaikban:
akik most nőnek, most születnek,
akiknek ez a fiatal jelen
öreg hagyomány lesz, történelem,
s nevek, nem holt társak az elesettek.

Akik már többek lesznek, mások,
mint mi vagyunk, s nem viselik
éhségek, megaláztatások
gyógyíthatatlan nyomait;
nem hódítók már, őslakók,
új világ és régi igazság
védvén mindnyájuk ősi jussát:
a szépet, a megfoghatót —
amit csak béke és szabadság
nyújthat, mind könnyedén fogadják,
nem rossz emlékeken nyafogva,
elszorult torokkal, dadogva —

mint én most, hogy kelet felől,
a foszló éjszaka mögül
kitörő fényben tündököl
kéklőn a várnai öböl.

Folyó a föld alatt

Nagy folyam hömpölyög erre
a balcsiki dombok alatt,
lágymokból veti ágát,
mélyen a felszín alatt,
de fenn sziklával gurigázik
s ledönti a házfalakat.

Szakadék nyílik a földön
s a balcsiki házfalakon:
ami estére felépül,
reggelre már csupa rom.
Sír a szegény: hiába került
kezébe a hatalom?

Szétszórni, földre teperni
az ellenséget — nem elég,
mert lopja a földet a tenger,
aszalja a földet az ég;
rettegés nyílik a szívből
s a láb alatt vad szakadék.

Mert kétféle harcol az ember
s éri kudarcra kudarc;
ha győz is a felszínen, akkor
toppan elébe a sors
hadirendje. Az igazi béke
lesz csak az igazi harc!

S az igazi győzelem az lesz,
ha az égen, a tenger alatt
szelidíti a lázadózókat;
ha a holdat, a csillagokat,
a napot igába szorítja,
mint hajdan az állatokat.

Ha szétszórják a sötétség
falkáit az ismeretek,
s az embert önerejére
tudatosítja a tett
s kibontva leplét a világnak,
nem farag isteneket.

A királynő vízesése

Mária, angol nő, királynő,
Ferdinánd király felesége
kastélyt építtetett magának.
Ott, ahol Dobrudza a tengert
félkarral öleli magához,
félkarral a Fekete Tengert,
Mária, angol nő, királynő
ezerkilencszázhuszonnégyben
kastélyt építtetett magának.

Ezerkilencszázhuszonnégyben
félkarral török szeretőjét,
félkarral a halált ölelven,
Mária, nyugtalan királynő,
kastélyt építtetett magának,
égre feszülő minaréttel,
vázákkal, faragott kövekkel,
aeolhárzával, nyughatatlan
kóborló szellemek zajával.
Márvány székében ülve, nézte
a Fekete Tengerben arcát
a hiú Mária királynő.

Lábadnál a Fekete Tenger,
Mária, felséges királynő!
A kőműveseket bocsásd el,
öleld meg török szeretődöt,
egy rövid percre a halált is
felejtse el, Mária királynő.

A kőműveseket fizesd ki,
öleld meg török szeretődöt,
engedd útjukra: feleségük
vár otthon a kőművesekre.
Lábadnál a Fekete Tenger,
Mária, szépséges királynő,
miért, miért kell vízesés is?

Mária, jóságos királynő!
A könny is sós, a tenger is sós,
verejtékünk is sóban áztat,
só cserzi arcunkat, kezünket —
áldjon csodatevő kezével
a balcsikiak Máriája,
szerelmes Mária királynő!
Forrásaink vizét ne vedd el,
édes kutunkat ne apaszd ki,
megdagad gyermekeink nyelve,
erünkben megalszik a vér, meg-
vesznek szamaraink, kutyáink,
meghalunk Mária királynő,
megöl a vízesésed minket,
a szomjas balcsiki szegények
vizét, Krisztusra, jó királynő
ne öntsd a tenger sós vizébe!

Zúg a királynő vízesése,
zúgnak a balcsiki szegények.
Mária, átkozott királynő!
Hálónk téged fogjanak ki
a Fekete Tenger vizéből!
Horgunk a szemedbe akadjon!

Evezőinket te akaszd meg!
Kagyló tapadjon, rák halásszon
szemeid üres üregében,
átkozott Mária királynő,
aki megsóztad vizeinket,
életünket tengerbe ölted,
a szomjas balcsiki szegények
hétnyelvű átka dől fejedre,
könyörtelen ringyó királynő!

Zúg a királynő vízesése,
köröznek lomha nagy sirályok,
száll a lélegzet, száll a felhő,
száll a királynő ifjusága.
Mogorván a Fekete Tenger
rázza sötét kakastaréját,
fegyver morajlik, mint a tenger,
dübörögnek a parti sziklák,
nagy hadseregek, mint a hullám,
kelnek s a sziklához verődnek.
Katonák lépkednek, keletről
nyugatra törnek, tengerekre,
hegyekre lépnek, zúg a tenger.

Zúg a királynő vízesése,
zúgnak a balcsiki szegények.
Katonák közt, fényes keletről
— egyik kezében Szent György kardja,
másikban szabad Bolgárország —
közeleg Georgi Dimitrov,
enyhül a balcsiki szegények
halálos szomjusága . . .

A valóságos tengeren

Vén tengerész, tengeri medve,
a hajó orrán szétvetett
lábbal állok, nézek keletre,
nézem a torló vízét.
A tenger zöld. A láthatáron
végig egy sötétlila csík.
Egy nő áthajol a korláton,
és kihányja a reggelit.

A hullámok sötétzöld mérgét,
a lila felhőt a vizen,
a korlátnál a nőt, szegénykét,
a matrózt a fedélzeten,
az arcokat a kikötőből,
a hajót régen ismerem,
mert bárki mit mond, nem először
kelek ma át a tengeren.

Harminc évig száműzetésben
sokfelé jártam én, sokat
tapasztaltam és sokat éltem,
száz életet száz kés alatt.
Szólítottak a tengerek,
s vasmacska, lánc tartotta féken
terhekkal rakott testemet
az angyalföldi kikötőben.

A halál ropogtatta bordám
s késtek a kedvező szelek,
de árbocon ült meg s vitorlán,
ha elfáradt, a képzelet.
„Poklok kalandor tengerésze”
— e névvel tiszteltem magam,
míg harminc vándormadár évem
sose-volt vizekbe zuhant.

Fúdd el hulláikat, te szél!
Szakítsd a ködből szótt vitorlát.
Minden mesénél többet ér
a hullámozó, színes valóság.
Poklokban, álmokban csavargó! —
okosabb a korláthoz állni,
a most is gyomrodban kavargó
émelyítő multat kihányni.

Ha szent a föld

*Apai barátom, Farkas Jenő költő
és szerkesztő sírjánál, akitől
a győri püspök megtagadta
az egyházi temetést*

Ha szent a föld, az izzadó nép
talpától, művelő kezétől,
a nap felé törő magoktól —
nem püspökök szenteltvizétől.
Jobbágy és műves, szenvedő nép
szentelte meg, nem holmi kegyyszer
az őseid-vetette ágyat,
ahova most te is lefekszel.

Sírodhoz nem jött pap; de látom
felette Lőrinc pap keresztjét,
az igaz Krisztusét, amellyel
táborba szállt az elnyomott nép;
melynek szabadító nyomában
jobbágy, kuruc elszánt-dühödve
zúdult a nemesek nyakába,
Krisztuson-hízott püspökökre.

Mig éltél, e kereszt nyomában
jártál. Pihenj, derék keresztény.
E földön már nem szenvedőket
fürdet a későőszi napfény:

Az aszfalton vonagló árnyak
— nagyurak átszúrt teste —
felett győzelmüket kiáltják
Dózsa György keresztesei.

A szegények pártjára álltál —
Nincs, a halálban sincs bocsánat
te bűnödért! — mi sem bocsátunk
meg Zápolyáék pásztorának.
Zördüljenek a fegyverek
és büntessen jól, aki büntet:
Megtaláljuk mi püspökök
nélkül is földünket, egünket.

Földalatti erdők

*Az Oroszlány-bányatelepi aknában
elpusztult bányászok emlékére*

Előbb egy ősi páfrány,
egy villámverte tölgy,
később az egész erdő
megingott és ledőlt:
nyálával elkeverte
és lenyelte a föld.

Szálltak felette felhők,
sűrű évezredek,
érlelték lenn a földben
kihajtó kösznet,
s eljöttek a favágók:
fekete emberek.

Mert odafönn a fényben
kevés volt még a fény,
és sokan osztozódtak
a világ melegén:
eljöttek a favágók,
mert kellett fönn a szén.

A földalatti erdők
útja benépesült,
sok bátor férfi indult
el; és alámerült,
a föld alá, nem tudván,
hogyan fel mikor kerül,

hogy feljut-e még egyszer
a szintre, hol arany
fényben áznak az erdők;
hol reggel s este van
s a nőknek méreg könnye,
de édes teste van?

Mert tigris és oroszlán
kószál a föld alatt,
a földalatti erdőn
zsákmány után kutat;
a bányászokra les s át-
harapja torkukat.

Elindult ama négy is
és el a többi száz,
sok bátor férfi indult
s merült a föld alá,
amíg lesujtott rájuk
a lángtorkú halál.

Torkukat átharapta
a tigris bányalég.
Mikor leszálltak értünk:
életük volt a tét —
már vérük melegíti
mindnyájunk életét.

Kályhában és kazánban
pattognak ősi fák;
szegény asszony siratja
korán ledőlt fiát —
ősök és hősök vázán
épül az új világ.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Mohosszakállu, vén orosz parasztok arcán,
pufók kölykök szemén feledte mosolyát;
a komoly nőkre, a hős férfiakra harcát
bízta, hogy ők vigyék, ők folytassák tovább.

Szive, elméje csak minket őrzött, az osztályt;
és szabadítóját őrzi a nép: Lenint.
A munkásság: Lenin. Lenin: a munkásosztály.
Egyek barátaink és ellenségeink.

Görög hegyek között tankcsapda, szikla-mellvéd,
az ukrán földeken hullámozó rozsvetés,
Madrid pincéiben elásott, drága jelkép,
a Ganzban öntudat, növekvő termelés.

Rosztovban iskola, énekszó, gyermekotthon;
Nankingba ágyuszó viszi az ő nevét,
ki győzni hívta a munkást és a parasztot,
és karddal szegte meg a népek kenyerét.

Gyűrűzik az idő; a most még bőven ömlő
vért és könnyet lemossa arcáról a világ,
és kibomlik jövőnk, mint duzzadt, édes emlő;
és ringatja a föld kétmilliárd fiát.

Az Aranyszarv öbölből
iszik az aranyszarvu hold.

Örökzöld ágon bülbül —
csattog a mesemadár.

Táncosnő hajlong, fátylait veti.

Mézszerű földről énekel a költő.

Ne higgyetek neki!

Hikmet, Hikmet, ő a valóság:

a költő, ki nem hallja hangomat.

Szürke kőfalig terjed láthatára.

(Félhold és tenger: rossz olajnyomat.)

A költő rab, tizenkét éve már

a zárka csendből-font magánya fojtja,

a hosszú csend, a hurkoló halál,

az örült szultánok selyemzsinórja.

Miféle zordon bűnök terhelik?

Hát szót emelt a proletárokért!

Tizenkét év! Tizenkét éve már

a törökökért, a spanyolokért.

Mert szólni mert ... Ledöfte őt

előbb a cenzor piros ceruzája,

majd cella nyílt; és közel a halál:

Törökország a tőkések hazája.

Az iszonyú Kőmíves Kelemen,
a gonosz úr, az emberevő gazda
a költőt is (mint annyi milliót)
elevenen kövek közé falazta.

Mondják, hogy eleven szava
a cellán át, a falon átszivárog;
mondják, tudom, hogy börtönét
szétszedik majd a török proletárok.

De én, én szégyelem magam,
hogy börtönéről eddig mit se tudtam;
Hikmet nyakán hurok szorul
s én minden éjjel nyugodtan aludtam.

Mint Zubolyt, a takácsot, a jókedvű tekergőt,
a hős-szerepre éhest, akit az átkozott
gazfickó, Robin pajtás, elvarázsolt; s az erdőn
Szent Iván éjjelén számárrá változott, —
úgy varázsoltak el engem is kerge eszmék,
vadított rágalom, ugratott szerelem,
s mennyi goromba kéz, mennyi szoros kötőfék
alatt konyult le búsan szegény számárfülem.

Erdőben éltem én s mindannyian; a század
erdővé sűrűsödve zúgatta éveit.

A napok mint gonosz manók lepték a fákat,
rikoltva és huhogva zavarták lépteink.

Ki út voltál az erdőn, szilárd palló az árkon,
erős csillag, a szeplős égről villantva fényt —
szegény mesterlegények ébresztgetője: Pártom!
Vezess, bolond varázsból ébredt mesterlegényt.

Úgy érkeztél elém, sebesen futva, lábam
előtt irányt adó, mint édesvizű patak;
s míg ittam vizedet, erőre kapva láttam
tükrödben visszanyert emberi arcomat.
Neked köszönhetem, és csak neked, ha ház van
e tájon, hol szemét volt, ürgelyuk és romok.
Segítettél, hogy a földön megvetve lábam
hazámmá kössem a rákosi homokot.

Segíts meg újra, végy erős kezedbe engem,
nézd meg, hogy nőttem-e? méltó vagyok-e rád?
Ha tévedtem, te mondd meg: mit kellett volna tennem?
Taníts meg elkerülni a vétket és hibát.
Vagy dobj le engemet, merüljek el magamban,
ha gyöngé voltam és a hűségben hanyag —
Pártom, maradj erős és elpusztíthatatlan,
mint az újjá szülő és születő anyag.

Márciusi ifjak

Új sarlóját villantja már
az esztendő; forogva váltja
szakaszait naprendszerünk
jól gördülő golyócsapága.
Tanácskozik az anyaföld
a márciusi friss szelekkel;
földéhes szerszámok nyele
barátkozik a tenyerekkel.

Mint kandur háta, megfeszül
a hegygerinc. A fű kisarjad.
Sokasodnak a legelők
a félénk, málészajú borjak.
Jószág hízik, öntöz az ég,
ami növény: növésre serken
— előbb-utóbb nyarat csinál
a márciusi munkaverseny.

Barátkozom veled, világ,
kezemmel, szívemmel, szememmel,
harminc évig reménytelen —
most teljesülő szerelemmel.
Mi páncélt vont kettőnk közé:
a harmincéves fagy megolvadt;
szítjuk egymásban szüntelen
az el nem alvó forradalmat.

S szítjuk munkára szüntelen,
nem nyugvó harcra ezt a népet,
ki most lát először tavaszt,
aki szemem láttára nőtt meg
s én vele nőttem: tavaszán
ifjuságom kinyílni látom;
virágos udvar lesz hazám
a majd hozzánövő világon.

Ezért hát rajta! irtani
a törpe gazt, — mert van tömérdek —
kit nem köt ide semmi más,
mint a jól megrágott önérdék.
Sok az alattomos kutya
népünk nyomában; nyalva talpat
hunyászkodik, de belemar,
ha büntetlenül belemarhat.

Így fér meg együtt szeretet
s gyűlölet: béke leng, harag forr
szivemben. Jó barátnak jobbkéz,
jó szó, — hamis kutyának ostor!
S ha nagyobb vad tátogna ránk? —
ahogy elődeink, ha kellett,
elfoglaljuk helyünket a
forradalom ágyúi mellett.

Akár a gyári munkapadnál,
akár a népert zúgó harcban,
a vérivó vers viharában
s a gyilkosabb, forróbb viharban —
csak népünk, országunk javáért,
elvtársak, márciusi ifjak!
Munkánk jutalmaként ragyog
szívünkön az ötágu csillag.

OSZK

Örökké élni

A termőföldek zöld vetése,
a csitri lányok nevetése,
két part között a híd,
a folyók esti ó-ezüstje,
cinkék, rigók hajnali fütttye
már engem gazdagít.

Mennyivel több a szén, a vászon?
a szomszédban mi fő a gázon?
hol épül új üzem?
Fenn Abaújban, lenn Zalában
hány szem bujik meg a kalászbán?
Mindenhez van közöm!

S hogy mindazt, amihez közöm van
dédelgessem, védjem, javítsam:
ez már gondom, jogom.
Szemem előtt a teljes élet,
saját egem borul fölém: egy
ország a birtokom!

Nem érdemetlenül szereztem;
mérkőztem érte, munka közben,
bukott gazdáival.

Kezemben engedelmes eszköz
— nem fegyver süket fegyverek közt —
művészet és ipar.

Mert fegyver ellenem volt nemrég!
Gazdái mellemnek szegeztek,
    oldalamnak a kést,
de már kihúztam, már e roppant
kor olvasztó üzére dobtam
    a rozsdás szenvedést.

Megolvad, kiforrja salakját
és megváltoztatván alakját
    világot alakít;
e világra nézek sováran,
még csak derengő vázlatára,
    bár csaknem megvakít.

Mint csiszolt, nagyító tükörbe
nézve hatalmas lesz a törpe —
    állok e kép előtt
s borzongva, ahogy a neander-
völgyi bozontos állatember
    állna a gép előtt.

S bár szolgál engem már a gép is,
az őssel együtt állok én is,
    csak egy sorban vele;
ha egész ember is, nem állat:
az újjá teremtett világnak
    vagyok ősembere.

Mint ő, már nem egy árva bottal —
fölfegyverezve öntudattal
teremtek, és tudom:
az élet napról-napra jobb lesz,
és mégis szegényen halok meg,
ha mégoly gazdagon . . .

Egem és földem kincse mennyi!
Gazdagságom csak számbavenni
egy élet nem elég.
Édességgel, mint kast a méhek,
telítik életem az évek.
S mi jön utána még!

Mind gazdagabb lesz — s mind szegényebb
az egymást váltó nemzedékek
során a távozó:
a Föld oly távlatokba fordult,
hogy láttára a könny kicsordul
és elfullad a szó . . .

Mi dolgom? . . . Mint csepp a folyamba,
olvadok hömpölygő koromba,
végzem, amit kimért,
szolgálva magamat — s az ország,
a nép, az emberiség harcát
az örök életért!

Hetvenötéves volt, mikor
leverte lábáról a rák,
de még akkor se hitte el,
nem hívta a halált.

Gyűlölte; birkózott vele,
hogy kín volt látni, hallani,
de ellenségének nevét
egyszer se mondta ki.

Nem emlegette a halált —
az életről beszélt;
idézgette ifjúkorát,
küzdelmes életét.

„Másképp csinálom ezt meg azt,
ha majd meggyógyulok...”
— leste már türelmetlenül
a nagy sorsfordulót.

De leste őt is a halál,
útjában állt szegény öreg.
Másképpen nem bírt el vele —
á mában ölte meg.

Negyvennégy évig élt vele.

Ő volt a bánatos,

az „áldozat” — és embere

„a vén gyalázatos”.

Elvitte emberét a rák.

A temetés után

zokogva emlegette már:

Boldogult jó Gyulám . . .

Ha férjére került a szó,

eltolt ételt-italt;

siratta egy esztendeig,

aztán utánahalt.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

- Veres Péter? Kulák! Juhász is az!
— Zelk? Áruló! Benjámin, Kónya szintén!
„Mi bizonyítja hogy a vád igaz?”
— Hát nem elég, hogy különb frók mint én?!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

— Isten már megelégelt
a nagy szívförítőt!

De Isten őt is a halál,
útjában állt az égnyereg.
Másképpen nem bírt el vele —
A mában öltö meg.

Találós kérdés az állattan köréből

Megfejtésére az is rátalálhat,

aki a hízelgőket kegyeli:

Hogy bánik el koncával a vadállat?

(Előbb lenyalja, aztán lenyeli.)

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Még egy kérdés

Nehéz fejem van — én nem értem:
a másolásban mi az érdem.

Ne is szagoljon senki sértést,
ha megkockáztatom a kérdést,
(kit kérdek: — tudja, akit illet) :

Két vonzerő közt melyik ihlet?

Majakovszkij

vagy

a

sor-

dij?

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Féltékenyen óvja „költői rangját”,
Ady hatásától egyéni hangját,
Petőfiétől egyenes gerincét,
Arany-hatástól félti nyelve kincsét.
Mindennek folytán nem olvas, csak ír
s mint Gangesz mellett bánatos fakír
— csak épp közönség nélkül — ül szegény
kudarcai sok kínzó vasszegén.
S mint egri nők az ostromló törökre,
szurkot locsol irodalmi körökre,
kávét a harcban száradó torokra
s — Uram bocsá’! — mit nem a lektorokra!...

Kata

Katám a nagylány; ő már iskolás.
Ír, számol, olvas, mint a vízfolyás.
És kérdez, érdeklődik szüntelen,
már szűknek érzi a mesék világát,
foglalkoztatja minden tudományág:
természettan, földrajz, történelem.

A történelem jegyét őrzi teste:
45-ben gránátszilánk sebezte.
A ház kihalt körüle, apja távol,
de anyja elperelte a haláltól,
s az éhséggel is perbeszállt: naponta
elszaladt egy tányér scsiért — a frontra.
Nagy mű születne, ha elmondanák
hős szíveteket, háborús anyák!

Katámba tán e hét-sovány hetek
oltották a gyűjtő természetet.
Gyümölcsöt, cukrot — kapjon bármit is,
mindenből tartalékol egy kicsit;
kinőtt ágyat, tört bábút félretétet:
Tegyük el, jó lesz az ő gyerekének.

Azt mondja, gyermekorvos lesz belőle.
Szőke, nyulánk. Nyolcéves lesz jövőre.

Jutkám bizony nem volt a mai széplány,
mikor megszületett,
de később is csont-bőr volt, marharépán
neveltük föl: inflációs gyerek.
Hát ne dicsérjem népem hősi harcát,
látva Judit szépségét, telt kis arcát?

Ifjú korát tekintve, fellépését,
a családban ő a második költő,
de tehetségét nézve, ő az első, —
az igazság ez, és nem álszerénység.
Újpesten őrzött bűvös dobozából
anyjának — majd ha kéri — pénzt varázsol;
ha úgy tetszik, várat épít apának
s a csillagokból fűz gyöngysort magának...
Élénk, hamis — és roppant szemtelen,
különösen velem;
idegenek közt, társalogni mafla.

Azt mondják róla: szakasztott az apja.

András

Lángész lesz ez! — jövendölte nagyapja
András fiamról, nagy kerek fejéről.
A nők kedvence lesz! — ezt a szülész nő
jósolta meg, testének más helyéről.
De apja és nagyapja s bába — egy se
tud annyi színt, hogy méltóképp lefesse
vörösbejátszó, bozontos haját,

szeplős kis orrát, kópé-mosolyát,
gyöngédségét, ragaszkodása lángját
s önérzetét, haragját, hogyha bántják.

Melléknév is ragadt rá: Puciné.
Ennek oka egynémely kombiné.
Elmondhatom, hisz akik neki varrnak,
úgyis tudják: ruhája holmi kis
babos, virágos ingvállat takargat,
s — ajaj! — kényesebb női holmit is.
Ruházatára nem lehet hiú
nagylányok közt az egy-szem kisfiú.

De hát ki bánja, hogy milyen színű
milyen szabásu a fehérenemű?
Ahol a munka babérja terem,
ott légy hiú majd, én kis emberem!

Zsuzsi

A tőlem származó költői művek
között Zsuzsánna a legsikerültebb,
a legművészebb, bár — mi tagadás —
nem tudatos mű; — spontán alkotás.
A szépen ívelt száj, sötét szemek,
a gömbölyű arc, napsütötte homlok,
a csöppnyi láb, keménykötésű combok, —
minden kis része egy-egy műremek.
S a részletek tökéletes aránya!
Dicsekvés, vagy sem, — ő is apja lánya!
Persze, még
nem láthatom tisztán a jellemét.

Kicsinyke ő még, rövid költemény.
Egyéves lesz november elsején.

Lecke

Könyv, tá-ka, írka, tinta, — Kata ír.
Elöttem is egy ív üres papír,
talán, talán ma már halad a munka...
— Te is leckét írsz? — jön évődve Jutka.
— Te is leckét írsz? — jön csipogva András.
(A családban ugyanis ő a kontrás.)
S most mindazt, amit ők kapnak, ha rosszul
viselkedtek, megadják kamatostul:
— Ha nem írsz, kapsz majd! Mehetsz a sarokba!
— Jól elverünk! — fenyegetnek vihogva.
De megúnnak hamar, s egymásután
elvágtatnak új mulatság után.

Ketten maradtunk Katámmal. Neki
tán számtanpéldákat kell költeni,
vagy megírni, hogy mit látott vasárnap
az állatkertben. Néha belefárad,
bámészkodik, ráncolja homlokát,
kocogtatja a tollszárral fogát.
Egy óra sem kell — és már felderült
képpel rakosgat s játszani megyen.
Utána nézek büszkén s irigyen:
No lám, a kis Mukk! Neki sikerült.

A szomszéd szobából áthallani:
játszik Juditka és Füzi Lali,
papást-mamást, — felnőttet játszanak.
Papa még alszik. Mama kelteget:
— Most menj a gyárba és írd verseket!
Így képzeled Judit a gyárakat:
Sok ember ül ott, görnyed a papír
fölött s reggeltől estig verset ír.

Megállok az ajtóban s hallgatom.
De jó is volna, hogyha egy napon
nekem szólnának: — Híres megrekedt!
Most menj a gyárba és írd verseket!

Hajnali karének

Meg se várja a felkelő napot,
Zsuzsi kezdi az első szólamot.
Előbb álmosan, halkan, panaszosan,
aztán egész szívvel, cifrázva hosszan.
Fölkelek érte, viszem Emmi mellé,
elcsöndesedik szépen anyja mellén,
a tejet nyögve, szuszogva nyeli,
ízlik a reggeli.
Utána rögtön jön a másik:
Andriska is ágyunkba mászik;
és mint az orkán,
süvölt nyomán két borzas kis boszorkány.
A kétszemélyes fekhely,
a hitvesi ágy megtelik gyerekekkel.

Keres magának mind egy csöppnyi fészket
és felcsendül a hajnali karének:

Kossuth-nóta, úttörő-induló.

A hangok, mint a hullámzó folyó,

rajta az ágy

vidám, zenés kirándulóhajó.

Ha ez nem ad boldogságot, mi ad?

Miféle képzelt veszélyek miatt

féltek hajóra szállni

hajadon lányok, nőtlen férfiak?

Lidérc nem üldöz engem; elkoptak, megfakultak
sötét emlékeim; nem botlok tétován:

egy ország állt mögém, hogy járni megtanuljak
magasba ívelő évek lépcsősorán.

Düledék multamon sárgult családi kép:
apám a sebhelyes falat bámulja szótlan,
anyám reményei sírnak a kecskeólban;
gyermekkorom világát ez a kép őrzi még.

Egy centi mult; ez is azért, mert kell a mérték...

Rozzant szobák homályán, sírok között, romon,
visszafelé miért is kutatnám lábnyomom?

Ruhát váltott a föld, megváltozott a térkép.

Van úgyis fény elég, — nem kell a régi kor
sok elnyűtt lim-lomából, kínjából rakni máglyát,
hogy lássam a jelent, a lecsapolt nyomor
helyén nőtt új világ ezernyi szép csodáját.

Ez hát az én hazám! — jó volna ölelő
karjába omlani kényesen, mint a gyermek;

de kényszerít a kor, a vallató idő —

és öszülő hajam, hogy férfiként feleljek:

Ha felkel a mocsár lakója népem ellen,
ha megszépült hazámra emeli fel kezét
s ifjúi díszeit őrzöngve tépi szét,
megállja-e a próbát későnnyíló szerelmem?

Kicsiny az én hazám, de mélye, földje gazdag;
mézzel teli edény, milliók-szótte szőnyeg,
virága s kertje is a megbékélt jövőnek —
s áhított gyarmata a cselszövő ravasznak,
ki készülődik orvul, sunyin feléje kap,
hogy rátegye kezét, vasszeggel vert igáját!
Nem lázalom gyötör, nem rémkép: napra-nap
olvasom bünei vérrel-írt krónikáját.

Ezért készítek én előre számadást...

Ha körülfog a tör, korbács, hüvelykszorító
ezer vad szörnye és belémmar, mint a kígyó,
hogyan viselem a röhejt, kínvallatást?

Mert könnyű a halál elé nyílt mellel állni,
vasat szegezni vasnak, hősök közt lenni hősnek —
de hogy' fogok, ha kell, az ember-alja bőszek
csordáival magam, egymagam szembeszállni?

Ha rámtör a gonosz, gyaláz, arcomba ver,
ha hurkot vet reám, ha izzó vassal éget,
hogy kézre adjam a szelid jövőt, amely
zárt ajkaim között keresett menedéket,
ha a föld sorsa, az emberiség jövője,
népem vetése, háza, mind-mind nyelvemre fér,
s ha ott is, mint vad árvíz, elöntené a vér,
lennék-e akkor is hű csősze, néma őre?

Most esküt ér a szó! Hadd hívom tanuságul
a népükért kivégzett törékeny lányokat
s a komszomol-szívű hős aggastyánokat,
s mind, ki halálba ment, de népet, hazát nem árult.
És hadd legyen tanúm a messzi nyírfaerdők
csendjévé változott sok bátor partizán,
hogy nem riaszt a kín, hogy ott leszek az elsők
között, ha halni kell, szerelmes szép hazám!

Világot fordító karokkal küzd a nép itt,
hogy elfojtsa a vést, az aljas háborút;
a forró sivatagtól a jeges sarkvidékig
harsan tiltó szava: Vissza! — Itt nincsen út!
De bármi jönné még, a nagy műnek nem árt!
A föld, a tűz, a víz örök időkre hódol
kormánypalcánk előtt, — s feljegyzi az utókor:
Ez volt a nemzedék, mely legyőzte a halált.

Tűzzel, késsel

Somogyi vagy Simonyi? — már nem
emlékszem, hogy hívták derék
szakértársamat, a rókaprém és
nyúl bőr kiváló mesterét;
nem tudom: még ölelget asszonyt?
vagy őt öleli a halál?
Hogy is tudnám? — széjjelverődtünk
kerek tizenhat éve már.

Együtt dolgoztunk, egy üzemben,
szőrmék, halzsír és vegyszerek
között tanulva, hogy az élet
egyszerű, mint az egyszeregy:
lenni a tanítvány és a mester,
és fenn, egekbe illanó
bűzök között a háziisten,
névszerint Weil Manó.

Áldoztunk, szolgáltunk az úrnak,
ő negyvenért, én tizenöt
pengőért; ekkora különbség
nem választ el, de összeköt.
És összekötött, hogy olyasmit
tudunk, mit az isten se — hisz
mi macskából rókát csináltunk.
(Megírtam ezt már máshol is.)

Ő volt a mester, nagy tudással
és türelemmel adta át
ötven esztendő bölcsességét,
bőséges tapasztalatát:
a szakmát s ama tudományt is,
melynek az volt a lényege,
hogy gazdánk nyúl bőrökkel együtt
a mi bőrünket nyúzza le.

Vidám volt mindig máskülönben,
játékra mindig kapható.
Mikor a munka megengedte,
viháncolt, mint egy kiscsikó,
és boldog volt, ha egy legénykét
— mert rajtam kívül még hatot
vezetett be a tudományba —
a bőrök közé vághatott.

Delente, miután lenyelte
a kolbászt és a zöldpaprikát,
megtömkölte elégedetten
a kurtaszáru fapipát,
a dohányfüstre reggel óta
ételnél jobban éhezett,
mert ez tilos volt munka közben . . .
Egyizben tőlem kért tüzet.

— Nincs! — mondtam. Nem is volt, valóban.
— Nincs? — elhölten csodálkozott,
nézett rám, mint apa fiára,
akit éppen megátkozott.
S magához szólt csak, mivel én már
nem voltam erre érdemes:
— Nincs tüze! Hát miféle munkás,
milyen fiatalember ez?

— Nincs tüze — pislogott felém — majd
kiderül, hogy még kése sincs!
Ennyit már nem bírt el cselekvés
nélkül a férfias gerinc:
a nyitott zsebkést, amely úgylis
kezemben volt, ettem vele,
gőgösen az asztalba vágtam,
csak úgy rezgett a csontnyele.

— No látom, látom, nagy vitéz vagy!
— játszotta tovább a szigort.
Ha nem tiszteled az okos szót,
hát tisztelhetnéd tán a kort...
— Nem tréfa ez! — folytatta aztán,
jegyezd meg jól édes fiam:
Tűz és kés nélkül nem vagy ember,
tűz és kés nélkül senki vagy!

Értettem volna bölcsességét,
ha költő voltam volna már.
De én csak segédmunkás voltam
s ő sem volt szakképzett tanár,
tételeit nem magyarázta
és mégis ő adott nekem
olyan tudományt, képesítést,
amit nem adhat egyetem.

Azt vallom én is, hogy az ember
verembe lép, ha nem tanul,
de az iskola egymagában —
akár az étel sótlanul.
Gépek közt, bőrök közt szereztem
mindazt, mi költővé emel,
ezt a tudományt nem cserélném
öt doktorátusért sem el.

Ha nevelőimet idézem,
arcok név nélkül és nevek
kavarognak, gyűlnek körében, —
maga a névtelen tömeg.
Ő is, akiről ez a vers szól:
nevelt, jószívvel bánt velem,
így lett sokak közt, tudta nélkül,
költészetben is mesterem.

Ha tudná, költő lett belőlem,
fügét mutatna: — Cimborám!
tűz és kés nélkül *ennyit* ér
a költészet, a tudomány!
Jegyezd meg, hogy a legszebb szó is
malaszt, vénasszony-nyelvelés,
ha nem hevíti tűz, ha érte
nem markol kést a kéz!

Jó mesterem! — intelmed állom,
szavadat nem felejttem el;
életemmel fűtöm a verset,
gyujtson és döfjön, hogyha kell!
Hordozza tiszta bölcsességed
s mint májusesti enyhe szél,
melegítsen és simogasson,
ha rólad, rólatok beszél!

Törvények

Negyedik gimnazisták voltunk,
tizennégyéves gyerekek ...
Az év végén Bodor tanár úr
mindenkit sorra kérdezett,
milyen pályát választ magának,
ki hagyja el az iskolát
s hogy érettségire ki készül
s ki menne annál is tovább?

Jelszó volt abban az időben,
kilencszázharminc tavaszán:
Minden újabb kiművelt ember
főlöleg, kolonc a hazán.
Mégis, hogy mérnök lesz vagy orvos,
jogász lesz, tiszt — elmondta már
vagy tíz-tizenöt gyerek s aztán
így szólt az egyik: — Én tanár.

S a tanár úr úgy tett e szóra,
mint zord atyák a színpadon;
s arca szörnyű fintorba torzult,
mintha vallatnák kínpadon
és mennydörögve zuhogott már
marasztaló ítélete:
— Tanár? Eszednél vagy, barátom,
isten szarvas jószága, te ...?

— Nyugalmat kívánsz, tisztességet?
A legutolsó hivatal
megadja tán, de ha tanár vagy,
az rúg beléd, aki akar ...
Mulatsz, számár? Állnál helyemre,
csak egy napig, megértenéd:
rongyos ülepű uriember —
az leszel, diplomás cseléd!

Mondott mást is, cifrábbat ennél;
s eztán már aznap délelőtt
Bodor tanár úr osztályában
nem akadt több tanárjelölt ...
De felzúdult később az osztály,
vitázva két pártra szakadt:
A kenyéririgység beszélt-e
vagy a féltő jóakarát?

Eldőlt a vita nemsokára.
Sok volt köztünk az „állami”
s aztán egyik-másik közülük
nem volt rest kiszámítani,
hogyan melyik párton az igazság?
— Nem félhet tőlünk — mondta egy.
— Mire mi tanárok lehetnénk,
a Bodri már nyugdíjba megy.

Milyen hinárban élt az ember,
milyen szennyben ... A gyermeki
lelket is indázva befönták
a kor dzsungeltörvényei.

Szikrázó szemmel már a gyermek
leste: ki vet gáncsot neki
és kinek vessen ő — a munkát
kinek kezéből üsse ki?

Szorongató emlékeimben
kisért az elsüllyedt világ . . .
De jó, hogy elmúlt mindörökre.
Új házak, gyáarak, iskolák,
más emberek nőttek fölötte;
az újulást úgy nézem én,
mint a paraszt a buzatáblát
kiszáraitott mocsár helyén.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Ezért kerüllek el

Hadd mondok mégis, bár tudom,
téged nem érdekel:
miért nem látsz, csak néhanap,
miért kerüllek el?

Maholnap három éve, hogy
dolgoznom kell veled;
de melletted lélektelen
szoborra dermedek.

Miattad van, miattad ez —
mi volna más okom?
Csakúgy, akár más emberek,
érzek, gondolkodom.

Szólhatnék én is így vagy úgy,
tehetném ezt vagy azt —
de tétlen ülök s hallgatok.
Közönyöd megfagyaszt.

S ha kezdenék is valamit ...
A szó ugyan mit ér,
s mit ér a munka ott, ahol
kihűlt a szenvedély?

S ha véletlen találkozunk,
terhemre vagy ... Pedig
hányszor indultam útnak én,
eljutni szívedig,

hányszor kormányoztam feléd
kedvem s bizalmamat;
de közönyöd jégzátonyán
széttörtek a szavak.

Mi él bennem? — csak egyszer is
kerested-é vajon?
Láttad-e, hogy van nékem is
mosolyom, sóhajom?

S mit adtál magadból nekem?
Üres tanácsokat,
rossz tréfákat, fanyar mosolyt
és únott arcodat.

Jó ember vagy — kész arra, hogy
paragrafust találj;
de nem találtalak soha
ott, ahol nincs szabály.

Ahol a kályha melegít,
a légy is arra száll —
a tél elől meleg tanyát
... keres a vadmadár —

az ember arra húz, ahol
baráti szívre lel.
Nálad ezt nem találtam én,
ezért kerüllek' el.

Az ember — rossz, embertelen
    táblázatok szerint —
víz, mész, só: holt anyag csupán,
    értéke pár forint.

Gyilkosok bölcsessége ez —
    s te is ezt vallanád?
Sosem becézted kedvesed?
    Sosem csókolt anyád?

Te mondtad egyszer: az ital
    engemet fölemel.
Bizony, az ember már olyan,
    mindig itatni kell!

De bort, rumot ritkán iszom,
    részezes nem vagyok,
mégis sokaknak oldalán
    kedélyem fölragyog.

Ragyognom kell melletted is?
    Hát gyűlölj vagy szeress,
add érzelmeid italát —
    különb az, mint a szesz!

Haraggal, gúnnyal néha már
    azért döftem beléd,
hogyan halljam szisszenésedet —
    az emberség jelét.

Mint érdemelnéd, meglehet
tán jobban bántalak —
akarom, jőjjön válaszod,
ha más nem, a harag.

Ha két jó penge összezsap:
tebenned a harag
s szeretetem, amennyi még
írántad megmaradt,

kipattan tán egy szikra még
s fölcsap nyomán a láng —
ne feledjük a nagy ügyet
s azt sem, ki bírta ránk.

Én adtam már baráti szót,
ezt is akként fogadd,
hívj vissza engem — és vigyázz,
ne űzz el másokat!

A hóesésben

Késő éjjel mentem haza
a hóesésben.
Kívülem egy lélek se járt már
a Béke-téren.

De nem! A téren két szerelmes
állt összebújva.
Hajukat a goromba évszak
hóval befújta.

Ölelték egymást önfeledten,
nem vettek észre.
Nem néztek óra, szélre sem, csak
egymás szemébe.

Fehér volt már a tér egészen,
de körülöttük
kör támadt, — a hulló pihéket
felfogta testük.

Szerelem, ifjúság varázs-
körében álltak;
tovább siettem — meg ne törjön
a szép varázslat.

Kívántam nekik ott magamban
sok földi szépet
s hogy életük ne háborítsák
haragos évek,

és akkor is így nézzenek még
egymás szemébe,
mikor a tél végképp befesti
hajuk fehérre.

Országos Széchényi Könyvtár

Ott leszel akkor is

...S ha nem leszek már, verseim majd
felelnék akkor is: Jelen!

S mint életemben jóba-rosszba,
ott leszel akkor is velem.

Együtt ragyog vagy haloványul
a te neved s az én nevem —
egyek vagyunk örökre, mint a
költészet és a szerelem.

Hallom, Kálmán, hogy te is meg-
házasodtál,
sőt, azóta már soványabb
lett a naptár.

Legközelebb, ha lemegyek
Kecskemétre,
hozzátok is beülök majd
egy ebédre.

Intelmeit, csak így írva,
fogadd addig
annak, aki öregebb is,
házasabb is.

Mert ne képzeld, hogy csak csókok,
jogok éjjel,
illetnek a házassági
kötelékkel.

Következnek szépszerint a
házimunkák,
nélkülük a házasságot
meg is unnád,

s ha nem unnád te — megunná
feleséged.
Fele munka őt illeti,
fele téged.

Az ételnek nem elég, hogy
enni győződ,
jobban ízlik, hogyha olykor
magad főződ.

S ha az asszony helyett el is
mosogattál,
szívesebben kínálgat a
levesestál.

Ne rösteld a szőnyegen is
gyakorolni,
hogyan kell az ellenséget
kiporolni.

Fogd meg bátran a pelenkát
meg a pólyát —
a jövődő diadalmas
lobogóját;

pár év múlva úgyis egész
hadseregnek —
parancsnoka leszel öt vagy
hat gyereknek.

Szoktasd őket tisztaságban
nagy igényre,
de jó lesz, ha felügyelsz a
kis edényre;

soká tart, míg megtanulnak
viselkedni,
sokáig kell — megkövetem —
pisiltetni.

Azután meg... de ki győzné
felsorolni?

Abbahagyom — nem fogsz talán
megorrolni.

Négyszemközt majd szolgálhatok
ráadással,
megtetézem munkamódszer-
átadással:

asszonyát a férj hogy ójja,
ha szerelmes?

Ne ijedj meg, nem is olyan
veszedelmes;

zubbonyod ha néha-néha
meg is izzad —
váll-lapodról nem esik le
a két csillag.

Pályaválasztási gondok

Katám most harmadikba jár. Jeles!
Nem tartozik ugyan a tárgyhoz ez,
de akinek szintén jeles a lánya,
ezt a mellébeszélést megbocsátja.
Katám tehát — hogy már a tárgyra térjek —
az utóbbi időben
gyakran magába réved
és emlegeti sűrűn, feltűnően,
hogy mennyire szivesen lenne ő
tanítónő vagy divattervező...
— De úgyse lehetek — morogja hozzá
s úgy néz rám, mintha gondját én okoznám.

Lássuk, mi baj? Hisz itthon, a család
minden tagjának örömét-baját ...
együtt viseljük, mindent megbeszélünk
— egyszóval demokráciában élünk.
— Hát mondd meg, hogy mért nem lehetsz te, lányom,
tanítónő? S felel rá szemrehányón:
— Lehetek ... És a Hajnali Karének?
Abban azt írtad, hogy orvos leszek
és annyian tudják a versedet,
hazugságban nem hagylak mégse téged ...

No semmi baj! Ország-világ előtt
a régi szó alól fölmentem őt,
ne tegyen soha semmit kényszeredve —
szabad az út, amerre tartja kedve.

Jutkámat látom egy gyerekcsoportban,
mutogat lelkenedezve, kiabál,
a többi nézi — szemmelláthatóan
az érdeklődés központjában áll.
Hadd hallom én is! — közelükbe lépek,
és hallgatózom, bármily csúf dolog.
Az elbeszélés akörül forog:
hogyan kormányozott repülőgépet
veszélyek közt, amint már tenni szokták
hozzá hasonló vakmerő pilóták.
— Ej, izgalmas kaland ez, Jutka. — Hol
vezetted gépet és vajon mikor,
mondd meg nekem!
— kotyogok közbe illetéktelen.
Pár pillanatnyi csönd; hogy Jutka meglát
— hamis cicám — meghökken egy kicsit,
de az égből is talpára esik:
— Hát... akkor még mi nem ismertük egymást!

Locsolás

Jönnek csöstül a fiugyerekek
és szagosvízzel nyakonöntenek
minden szoknyás személyt. A locsolás
díja volna egy-egy pirostojás.
Illemtudón vár rá a sok gyerek;
Kata, Judit kuncog, bújik mögöttük.
— Adjatok hát tojást! — Mindet megettük!
No, szét is hordják falánk híretek!
Ahol leányok ajándéka nincs, ott
előbújnak az apai forintok.

— Fiam, Andriskám, menj, te is locsolj!
Arcán zavar van, szégyellős mosoly,
menne is, nem is. Egy kis rábeszélés,
egy kis dorgálás — végül elmegy ő is.
Sebesiék, Kovácsék, Páliékhoz —
amikor megjön, egy maroknyi pénzt hoz
vagy tíz forintja van — hatalmas összeg,
komoly vagyon az ötéves gyereknek.
Szorongatja egész nap, ki nem adja,
mutatni is csak messziről mutatja.
Titokzatosan pislog rám, a pénzre,
ha kérdezem, hogy mit vásárol érte.
Nyilatkozik, anyjához bujva, este:
— Neked adom, anya. Ezt én kerestem!

Művészbecsület

— Mit írjak neked, apa? — Zsuzsi kérdez.
Nem korai költői szenvedély ez,
írás az ő nyelvén rajzot jelent,
még nincsen hároméves.
— Mit írjak neked, apa? — Egy lovat!
A mű elkészül néhány perc alatt:
egy kör, három vonással. — Még mit írjak?
— Kutyát! Egy kört, három vonást leír
s macskát, oroszlánt, cápát, krokodilt —
körrel, vonással telik a papírlap.
— Apa, most írok egy kucort neked!
Kucort? No jó, Te tudod, mi lehet.
Mi más? — a három vessző, meg a kör.
És vége most sincs, témáért gyötör.
— Mit írjak még neked? — Mit írj? Tudod,

Írj most nekem . . . most írj egy polipot!
Szünet lesz végre, néhány percnyi csönd,
de tévedtem, mert nyomban visszajön,
gondterhesen, búval telten szipog:
— Mást mondj, apa. Nem tudok polipot.

Szerelmeslevelek

Kisorsolt kötvény — öreg férj vagyok,
a lányok már nem törődnek velem.
Nem tudják persze elképzelni sem,
mennyi szerelmeslevelet kapok.
Mennyi levél és milyen levelek!
Sokszinű rajzok, csillagok, virágok
keretezik a forró szöveget:

„Édesapám szeretlek,
szállj nyugatról keletnek,
szeretlek és csókollak, Jutka lányod.”
Leveleket küld Jutka és Kati,
de kis kezük betűi, rajzai,
a vallomások, a leírt szavak
a való halványabb visszfénye csak,
mint minden írás . . . Mennyi szeretet,
mennyi érzés fér négy apró gyerek
szívébe. Tőlük én annyit kapok —
abból egy népnek bőven adhatok.

Virágfelelős

Beszámolót tart anyjának Kati
és fontoskodva lelkére köti:
egy hónapon át keltse föl korábban,

mert virágfelelős az iskolában.
Nem kis tisztség ez! Rendre magyarázza,
mi lesz egy hónapig a hivatása.
Először is reggel öntözni kell,
gondját viselni bimbónak, levélnek,
lesni, mi hajt ki és mi szárad el,
vigyázni kell — a virágok is élnek...

Kincsem, nagylányom: virágfelelős,
te virágokért felelős virág!
Tiszted ellátni mindig légy erős,
s én is legyen erős, vigyázni rád!
Megérted-e vajon, hogy felelős
virágaidért az is, aki ősz?
hogy felelősek érted a nagyok?
Millió ember néz vigyázva rád is
s az ő kislányukért felel apád is...
Ládd, én is virágfelelős vagyok.

Az asszonyinak

Megírom életünk történetét,
meg én:
viharban, vészben hogy kelt egybe két
szegény
s hogy sose dugták el fejük,
bárhogy villámlott kettejük
egén.

Megírom az időt, mikor a vész
elült
velünk örül, aki egünkre néz:
derült.

Rosszat nem látnak már a kis
pulyák — kenyér, szalonna is
került.

Megírom, tested-lelked társa hogy
szeret —
s nyakadban mily rajongva csüng a sok
gyerek.
Fénytelenebb szemünk-szavunk,
ha egy napig is nem vagyunk
veled.

Országos Széchényi Könyvtár

Ének az erdőben eltévedt katonáról

Legelől a bölénybika vágat veszett rohanással,
követi őt kavarogva a csorda, lerobognak a hegyről,
keresztül az erdőkön, tördelve tövestül a fákat,
s újra a hegynek föl, esztelenül-vad iramban.
Kétoldalt szilajon, eleresztve a kantárt,
éjfekete lovukon nyargalnak a hetyke vadászok,
lobban a, dörren a cső, visszhangzik hosszan a katlan —
— éjszaka van, felhőszakadás a hegyek közt,
durrog a mennykő, öklelve rohannak a felhők,
nyög, roppan az erdő, rázza az északi szél,
tombol a víz odafönn s ideleln, —
fekete a föld meg az ég, egybemosódik az éj meg a nappal.
Nem szól a kakuk gyermeki, mókás hangja,
nem jelez hajnali órát koránkelő madarak csevegése,
a kecses éjjeli lepkék, a nehézröptű páncélos bogarak,
a mindenre elszánt pókok, a szunyogok, a katicák
megülnek falevelek zöld sátra alatt —
láthatatlan és nem-hallható az állati lét,
csak a fák szörnyülködnek erősen, reszketve összehajolnak,
s itt is, amott is egy-egy meginog, majd gyökerével az égre
[kalimpál
s lehanyatlik aléltn, gyökeréről a földet lemossa a záporosó.
Ezüstös, jámbor kis fia-kígyó siklik a földön:
az esővízből-született csermely siet anyja ölébe,
ám az fölfalja fiát, kősziklát emelint sárkánytarajával,
és iszonyú bögéssel, dúlva, dühöngve töri útját,
tömpe, kemény orrával túrja a földet, gyökeret tép,
rontani, dönteni zúdul a völgybe alá.

S maguk a villámok! Van, amelyik körültekereg az ég
[karimáján,

hosszan, félelmetesen nyúlik utána a dörgés,
s van a másik, amely, áldozatát már szinte előre kilesve,
odacsap kurta dörejjel, sascsőrét belevágja . . . Itéletidő, no!

Ezidőben szólított minket riadóra a kürtszó;
csatakos meredélyen tört fölfele szóttanul a menetoszlop,
szemközt a szeszélyes idővel magam ott meneteltem a végén,
hasonlóképen, mint ama számtanpéldabeli örökéletű

[macska,
mely iskoláskorom óta kísért s mely tudvalevőleg
nappal négy méter huszonöt centit mászik föl a fán

[egerészve,
ám éjszaka két méter nyolcvannyolc centit csúszik vissza
[megint —

kérdés: mikor éri utól a szegény egeret?
Így történt azután, hogy a hegy tetejére fölérve megálltam,
bőgő elemek közt egyszál képviselője az emberi társadalom-
[nak,

mert amíg én fujtatva a csúcsra fölértem,
társaim eltűntek valamerre . . . S most jött a kísértés:
Már amugyis nélkülem megy végbe a harci gyakorlat,
az éj, a vihar, hegyek és erdők útvesztőiben immár
meglelni a többieket semmi remény nincs . . . Vissza tehát!
Vissza a táborba, aholis megvéd szél-től-esőtől a ponyva!
Ám szót kért ezután az önérzet, az öntudat és becsület,
s megbírált a szigorral e gyáva gondolatot, mondván:

[Már az maga szégyen,
hogy lemaradt a fiú és lődörög itt egyedül, hasznavehetlen,
de még — hahogy útnak ered s áttör a természet-emelte
[heves akadályok

sűrű szövevényein, nyitva szemét s a fülét — társait föllelni
[s velük összevegyülni
pislog némi reménység; megbújni azonban a sátor alatt,
amiközben a harcosok elvégzik derekas hivatásuk — az
[volna még a gyalázat!
Így hát nincs visszakozz, irány egyenesen az erdő! Indulj,
[katona!

Nekivágtam az erdőnek, mind beljebb és beljebb igyekezve,
s közben a hangomat is kieresztve: Hahó! — hátha felel
[valaki,
ám semmi, de semmi eredmény, hangomnak visszhangja se
[támadt,
seholy emberi szó, csak a víz, csak a fák, csak a széi, csak a
[felhők.

S mentem csúszkálva tovább a kásás talajon, átkapva
[időnkint a fák derekát
s tiltakozásul a fák az esőből egy-egy pótagot zuditottak
[a nyakamba.
Vonultam meredek lejtőkön, hátrafeszített törzssel, oldalozó
[léptekkel mindig előre,
s mentem fölfele is, görnyedve, kövek és kimosott gyökerek
[támogatásával,
s már a magas fák koronáján áttört a derengés — reggeledett.
S ekkor láttam is azt, amit addig csak tudtam: elkeveredtem
[az erdőn!

Meglovagolva egy messze-kiugró szikla gerincét,
nekikészültem, legelőször is elszíni egy jófajta Kossuth-
[cigaretta,
hogy élvezetes füstjét eregetve, eldöntsem: mi a legközelebbi
[teendő?
De jaj, a dohány péppé vált a zsebemben, szintúgy a
[gyufám,

amit gondolhattam volna előre, hisz átázott — tisztességgel
[szólva — gatyám is,
úgy folyt le a víz buggyos nadrágom szűk szárain által,
[megtöltve színig a csizmát,
miként a házakra-szerelt bádogsőveken ömlik alá a
[vödörbe.

Fölmértem a helyzetet ott — s csapzottan, bőrig elázva,
hatalmas kedvre derültem, térdemet csapkodtam örömömben,
kinevettem magamat cudarul, egészséges nevetéssel,
s ama szépséges, jó érzéssel telve szivemben,
hogy íme az én testem se gyúratott lekvárból — s a lelkem
józan és közönséges, mentes minden nagyképű vagy hold-
[kóros nyavalyától.

Mulattam az időt szikla-lovon csücsürészve,
s közben a természet sem volt rest észrevetetni magát,
csábított most igazán, zöld, szürke, arany színeit mutogatta.

De társa'm jártak eszemben, akik már bizonyára
mentő osztagokat szerveznek, tán el is indultak föl kutatásom
[végett,
s elnehezült szívvel gondolnak rám, látnak villámsujtottan,
[megszenesedve,
szétzúzott koponyával elnyúlni a tavalyi barna avarban,
s túlzó kegyelettel szólnak tán máris hitvány érdemeimről.
Nem hagyhatom őket kétségek közepette, nem! Indulok
[arra,

hol a tábort sejtem. Kedves, örömteli meglepetés lesz,
ha látják délceg termetemet s meghallják szavaimból:
mily nagyszerű élmények s nemes eszmékkel gazdagodottan
tértem vissza közéjük . . .

S már íme a nap
halvány körvonalakkal ugyan s egy villantatnyi időre
föltűnt, úgy s annyira csak, mintha most-ébredt fiatal nő

ellép meztelenül a függönyös ablak előtt, ám e tört pillanat
[is
fölgyújtja a férfi-képzetet — én is látom már magamat
[a napfény özönében!
Napsütött tisztáson tisztogatom géppisztolyomat a zápor-
[esőtől,
lesz dolga a kenderkócnak, rongynak, olajnak!
Valahol csak rés van, bujnivaló hely,
kitakarítja a rozsdafogú vizet onnan a rongy meg a kóc,
az olaj lehelletnyi hárttyája bevonja a fémét
s ragyog a fegyver — ahogy te ragyogsz most is és ezután is,
fegyvertisztogatás közben füttyörésző hű katonádra,
csodálatos élet!

A hízelgőhöz

Nyitom ajtómat, ablakaimat,
alaposan kisöpröm a szobámat,
s ez is kevés, a söprű, légvonat —
kiszellőztetem szívemet utánad.

Nézz csak szemembe, figyeld arcomat,
kiáltanak: Ne pazarold a szót!
Nem kapós nálunk az olajnyomat-
lelkesedés, az üres, cifra bók!

Csak úgy tekintlek, mint a bérccsalót,
ki azzal vásárol cinkos szívet
mit-tudom-milyen üzelveinek,
hogy el nem végzett munkáért fizet.

Mit, irigy gáncs! Mit, szertelen dicséret!
Én pontosan tudom, hogy mennyit érek.

Országos Széchényi Könyvtár

Barátaimhoz

Szegre akasztom csöndes mélabúmat.
Elég volt már a betegség, a kétely.
Barátaim, ismét a sorba lépek;
nem kérdem én töletek: van-e még hely?

Gyürkőzni kell megint? Gyürkőzőm én is.
Amit magunk emeltünk, ép a mellvéd —
jó szót kap itt s a cselekvésre társat,
kinek nincs kedve váltogatni elvét.

A hűség kell, a nyílt szó, egyszerűség,
minden egyéb már oly kevés a szívnek ...
Lekopott rólam, ami még szerep volt —
a hűségnek nem kell se dísz, se díszlet.

De kell okos szív, megfontolt cselekvés,
mert büntársul szegődik most a tétlen
a cenkhez, aki csákóját keféli
és kakastollat szed rá a szeméten.

S a mi nyugal munk kell, lefogni karját
az öncsonkító, mord hisztériának,
mely hernyófészket látott tán az ágon,
s ezért fejszével esne már a fának.

Hát lesz öröm is még és lesz keserv is,
míg megszülik jövőnk a terhes évek.
De nem hajolhat, kit a kor kiválaszt
gondját viselni édes gyermekének.

Hej, Tónikám, hol vagy, kedves fiam,
mi van veled?

Tetteid hírét kóbor szél se hozza,
se leveled.

Amit nekem gyújtottál, kebeledben
kihúnyt a láng?

Feledve a dicső napok, melyekben
társak valánk?

Mikor még hősök voltunk, jóbarátok,
még katonák,

... fogadkoztál, hogy együtt isszuk ősszel
Szekszárd borát,

de hűtlen lettél... Félttem is a szívem,
hogy megreped,

mint a te talpad, ha a csizma törte
meg a terep.

Egy rongy levél se jött! Már kétlem azt is,
hogy írni tudsz.

Vagy Cleopatra volna a dologban?
Antonius!

A toll helyett mihez nyulkálsz, miféle
virág után,

hogy ahhoz képest a nemes barátság
kóró csupán?

De nem tovább — még azt hinnéd, barátod
nagyon vidám,
s tréfán töri kobakját reggel, este . . .
Nem, Antikám!

Azóta, hogy nem láttad, még mogorvább,
s majd megfeszül,
hogy szabaduljon végre a nyomasztó
négy fal közül.

Én nem vagyok, barátom, hivatalnok,
se szervező;
a tenger kell nekem s a messze nyúló
szabad mező,
s a lélek is, az ember, mindenestül!
Hiszem, megéertsz,
ki ismered a távlatok varázsát,
volt tengerész.

És a szavakból sem kell más, csupán az
őszinte szó:
incselkedő, haragvó, megbecsülő,
vitatkozó.
S a csendes emberség, a részrehajló
őszinte hit,
amelynek nem kell cintányér, se nagydob —
szótlán segít.

Hozzátok vágyom vissza, egyre jobban,
selyemszövők,
nyomdászok, vasmunkások és — no persze —
bortermelők,

és hozzád, kedves katonabarátom!

Közületek

még megkedvelném tán az irodalmi
közéletet.

Hogy mennék már, hogy sietnék közetek,
jó Antalom!

Már készítem, már formálom magamban
legszebb dalom,

hadd mondjátok, ha tán megemlegettek:

— Nem sok papírt,
nem sok tintát fogyasztott — egyenest a
szívünkbe írt!

Ha a szekszárdi vörös tengerére
hajónk kifut...

De mit várjak csodára — hogy barátod
eszedbe jut...

— Az én címemre írt? Katonapajtás?

Ki is lehet?

— tünödsz egy perczig, aztán összetéped
e levelet.

Kígyófajzat, sátánfi, áruló te,

Anton de Klemm!

Balvégzeted ne hívd ki önfejdre,
ne játssz velem!

Ha levelem hiába volt, ha erre
sem jön hied,

megfojtalak, meg én — de addig is még
ölel hived.

Bolhamadár

Egy szoknyában lakott egy bolha,
nem is ment rosszul a dolga,
nem ivott mást, csak vért
és nem fizetett lakbért,
élvezte a bolha-létet,
nem fenyegette csalétek,
nem háborgatták praktikák,
övé volt a világ
a bokától egész a derékig,
s csöndben telt volna tán élete végig,
tán sírja lett volna a szoknya korca,
ha nem határoz másképpen a sorsa.

Ám úgy esett egy alkalommal,
a szoknyát sok más tarka lommal
kiteregették, kiporolták,
és leverték róla a bolhát.

Az, szegény, lehuppant a földre,
fejét csóválta megütődve,
és mérgelődött, hogy a szoknyák
táján romlik a közbiztonság.
Aztán ugrott, ahogy csak bírta lába,
hogy visszatérjen nyájas otthonába.

Ugrott egy akkorát,
amekkorát
senki más nem ugorna,
csak egy bolha.

S a szoknyába már bújt is volna vissza,
ha nem sóhajt alatta egy giliszta:
De szépen száll!
Szépen száll a bolhamadár!

Meghallotta
ezt a bolha,
vére a fejébe tódult,
nekilódult,
ugrált jobbra, ugrált balra,
le az útra, fel a falra,
homorítva,
mellső lábát leszorítva,
a gilisztát szomorítva,
mely irígyen
többször sóhajtott imígyen:

De szépen száll!
Szépen száll a bolhamadár!

Addig ugrált, míg elfáradt,
kiválasztott egy fűszálat,
odafent
megpihent
s panaszolta:
milyen terhes madár-volta.
Körbeállják,
megcsodálják,
idehívják,
odahívják,
szegény bolha vérét szívják,
maholnap már repülni sem engedik,

pedig
ha nem volna annyi dolga,
felszállna a bolha-holdba!

Ámde ott röppent el épp
a gonosz veréb,
csak megrázta a fejét,
mindez, mondta, nem elég:
Ha a bolha
madár volna,
szárnya volna néki, tolla!

Ugrott a bolha a házba,
be a szobába, az ágyba,
ahol százhusz bolha lakott.
Ajtajukon bekopogott,
megvárta mind, amíg fölkel
s így szólt: Toll kell!
És a bolhák, mint a héja,
lecsaptak a párnahéjra,
egy toll kibökődő tokját,
valahányan közrefogták,
nekiment
a nagy bolharegiment.
Addig tépték, addig nyúzták,
a tollat végül kihúzták,
ki az udvar közepére.
Hatvan húzta, hatvan tólta,
elöl az érdekelt bolha
így kiáltott a verébre:

Idenézz,
te csibész!
Kétség hozzám nem hatolhat,
itt hozzák a bolhatollat!

A veréb
csak megrázta a fejét,
mindez mondta, nem, elég:
Ha a bolha
madár volna,
madártojásokat tojna!

Ugrott a bolha az ólba,
ott ült Kakasné, kotolva,
takargatta húsz tojását,
ne is lássák.

De a bolha
hozzálépett udvarolva:
Kedves tyúk! — bocsánat! jérce,
ha velem helyet cserélne,
elmehetne szórakozni,
nem fogok én kárt okozni,
hogyha elmegy egy kicsit,
a tojásák
— ó mi szépek! ó mi drágák! —
észre sem veszik!

Bolhaszóval addig győzte,
hogy a tyúk egy kakasszóra
elszaladt a szemétdombra.
Tojások közt legfelsőre
felugrott a bolha,

onnan kiáltotta:
Kot!
Idenézz,
te csibész!
Elhiszed-e, hogy madár vagyok?

A veréb
csak megrázta a fejét,
mindez, mondta, nem elég:
Ha a bolha
madár volna,
gyönyörűszépen dalolna!

És a bolha
ahogy csak lábai bírták
fölkereste a pacsirtát,
elmesélte, hogy dalolna,
de a hangját elvesztette,
nincs idő, hogy megkeresse,
mert többfelől sürgetik,
bolhanóta kell nekik,
a pacsirtát arra kéri,
hogy a hangját csak egy napra
adja kölcsön jó kamatra,
visszahozza, megigéri!

Nevettében a pacsirta
még a könnyét is kisírta:
Ó, te bolha, ó, te banga!
Belül van a madár hangja!
Senkinek sem adhatok
kölcsön abból. Jónapot!

De a bolha tovább kérte:
A hangversenyt megigérte,
kárba vesszen annyi költség?
A pacsirtát meg ne sértse,
háta mögött bujjon el,
s azt hiszi majd a közönség,
hogy a bolha énekel.

Nevettében a pacsirta
még a könnyét is kisírta,
felkiáltott:
Te kis bolha, te kis senki,
ha én hátad mögé állok,
téged ki fog észrevenni?

Szegény bolha
mód felett elszomorodva
utazott három nap, három
éjszaka egy nadrágszáron,
míg elért egy
boltba,
felugrott a
polcra,
bolhanyelven elmakogta:
Kapható-e bolhakotta?

Bolhakotta? Elfogyott!
Volt szerencsénk, jónapot!

Így a bolha,
látván, hogy betölt a sorsa,
örökre elbujdosott.

Otthon pedig a madárcák
várták vissza, egyre várták.

Két hét múlva

Harkály Olga

kidobolta:

Mindenkinek illik tudni,

ha egy barna ugri-bugrit

lát, bármilyen nagyot ugrik

s bárha volna

pávatolla,

strucctojásokon kotolna:

nem madár az, csakis bolha!

Egy évvel több megint . . . Vagy eggyel kevesebb?

Kezdetben, még a rongybabák, a gumiállatok,
a mackók, színes karikák korában,
mikor ügyetlen kis kezét próbálja még a gyermek
s a világra-csodálkozó kis elmével bogozza
az élő és élettelen világ sokfajta titkos szövevényét
s irigyli a felnőtteket, a hatalmas nagyok
szívizgató, csodálatos és érthetetlen tetteit,
a csitri lány, kamasz fiú előtte néni-bácsi még —
kezdetben, hogyha kérdezik: „Hány éves vagy, te kis gyerek?”
ha megtanították reá: „Három vagyok” vagy „Öt vagyok” —
válaszol illedelmesen s tán egy kis büszkeséggel is,
hogy él egyáltalában és hogy felnőttekkel társalog.
„Három vagyok” vagy „Öt vagyok” — csacsogja öntudatlanul,
mert három, öt, harminc vagy ötven — oly mindegy neki,
aki még apró két kezén megszámálhatja éveit,
kinek az év még mit se mond — csupán az évszakok
a tavasz madárhangjai, a nyár arany-zöld sugara,
az őszi nyugalmas cseppjei, a tél kristályharangjai szólnak
[szívéhez.

És nézd meg később, a boldog gyerekkor
határain, vagy épp kilépve onnan,
hogy számon tartja éveit, hogy sürgetné a számokat,

röptené a vánszorgó időt tízezer-lóerős motorral;
milyen mohón kívánja azt, ami bizonynyal eljön úgyis:
az évek múlását, a felnőttiség első lépéseit.

Fösleges kép, gyönyörű látomás valóban,
(akár előtte még, akár utána már az ember,
ha sejtelem még, ha lezárt világ)
az első szerelem aranykora.

Mert mindig, mindenből legszebb a kezdet,
s mindennek kezdete a szerelem.

Szemek játéka, kedves párbeszédek,
egy búcsucsók kapuzárás előtt,
séták a holdvilág alatt, s az első ölelések —
boldogtalan, kinek szívéen nincs írva jegyzet
a szerelem aranybetűivel.

S van-e, aki ne várna — vagy ne gondolna vissza,
még tán szorongva most is, de most is diadallal,
az első falra, mit ő rakott önkezeével;
az első gyógyult megnyugvó szemére;
a negyven gyermekarcra, amint fürkészsve várja:
milyen lesz hát az új, a fiatal tanár? —
első kinyomtatott verse betűire;
az első útra engedelmes mozdonyán;
a munka első, szárnyas örömére?
És múlnak éveink . . . Az első fal, az első téglasor
már utcásor lett, város lett azóta,
ezer s ezer a meggyógyult beteg,
a tanár nemzedékeket nevelt föl,
vaskos kötetté nőttek már a versek,
és mozdonyán a mozdonyvezető

oly utat járt, az úrben sín ha volna,
egy más bolygóra elért volna tán.
Az évek múlnak, s folyóhoz hasonlóan
elmoszák lassan, amit építettek:
ritkul a fog, a haj fehéredik,
nehéz a lépcső, a derék nyilall,
remegni kezd a kéz — s az ember ráébred riadtan:
amelyeket az ifjúság hevével
hajdan sietni, szállni sürgetett,
nem szaporodnak — fogynak már az évek...
S akkor, akarva-akaratlanul,
az elmúlt esztendők arcába néz.

Mert az éveknek is van lelkük, arcuk;
van életük, zárt, szűkremért, kimért:
január 1 — a születés; december 31 — a vég,
közbul a testi lét: évszakok változása,
s fölöttük az ember-formálta arc.

Hadd nézzem hát elmúlt esztendeim
felém fordított arcát: ím, az első,
születésem komor esztendeje,
véres arccal néz rám, mert háború volt;
s a többi év: irígy, szelid, gonosz, baráti arcok;
itt egy kék szempár, szőke hajfonat,
s egy másik arc, komoly, de rámnevet szeme.

S megint a háború: keserves arcu évek,
s a legszörnyűbb: a 44-es év
háromszázhatvanhat sárkányfejével —
s megint ifjabb és közelebbi arcok:
az újrakezdés oly nehéz s mégis oly szép esztendei.
S mindama dolgok közt, melyek csak úgy megtörténtek velem,
azt kutatom: mit tettem én? Hol találom meg kézjegyem?

Mert boldogtalan bár, akit a szerelem
nem jegyzett föl sehol arany betűivel —
de százszor boldogtalanabb, ki önnön életét
nem írta fel munkáival, s nem bízta az időre.
Türelmes bölcseséggel, végülis
az ember megleti az élet legfőbb mértékét: a tettet,
s ha tetteivel méri életét,
s ha vannak tettek, hogy mérhesse bátran —
nem gyötri az évek fogyatkozása többé.
A ház előtt megállni és elnézni hosszan
a játszó, sürgő gyermekek hadát,
a munkájukhoz siető apákat
s az asszonyokat, karjukon kosárral,
és látni este, hogy kigyúl a villany
az ablakok mögött, s együtt ül a család —
s elmondani: igen, én építettem ezt a házat!
A kórházból kis bőrönddel kilépőt
nézni s tudni: meggyógyítottam őt!
Látni a mérnökök sok büszke alkotását
s örülni nekik, így: én tanítottam őket!
Az ifju lányt, a szépet, férjhezadni,
s dicsekedni vele: én neveltem fel őt!

Dolgos kezünk van, nyughatatlan elménk,
látó szemünk és emberséges szívünk —
velük mérjük le múltó éveinket,
mert ők mondják el életünk sorát,
hívebben s igazabban, mint a számok . . .

Egy évvel több megint . . . Vagy eggyel kevesebb?

Ne nézz hát vissza, elment az ó év,
az újra nézz, a kedves újszülöttre,
s neveld föl, mint a magad gyermekét:
add szívedet neki, s ne sajnáld tőle munkád,
hogy munkáért tisztességgel fizessen,
s meghozza mindazt, amit tőle kívánsz:
adjon nyuga'mat, gond nélkül valót;
almát, vajat, mosolyt a gyermekeknek;
a megfáradtaknak derűs öregkort;
emberséget mindenkinek, ki emberségre érdemes!
Ahol seb fáj, ott hozzon gyógyulást;
szerelmeseknek hozzon víg mennyegzőt
s kedves szobát hozzá, ahol otthont talál a szerelem.
És hozzon békét az egész világnak,
hogy lelkesülten szóljunk majd felőle,
s Szilveszter éjszakáján tiszta szívvel
búcsúztassuk majd, mielőtt az újat
köszöntenénk a borral telt pohárral:
Derék egy év, bő esztendő vala,
szívvel, tettel, jóval gyümölcsöző!

...Már egészen körülfogott a romlás,
hanyatlásomra tátozott az Úr,
ám elragadt egy óriási vonzás,
megkezdtem pályámat a nap körül;
egy lángoló nap kis bolygója voltam,
fényem nagyobb tüzek visszfénye csak,
bár én is azt hittem ifjabb koromban,
hogy én vagyok a Közepont, a Nap...

Így kezdtem volna régen ezt a verset,
nagy szárnycsapással — oktalan vagy okkal
egyenest a magasságos egeknek,
dobálózván napokkal, csillagokkal.
De mostanában félek vershez ülni,
sétálok inkább vagy korán lefekszem,
s ha kedvem támad mégis felrepülni:
a gondolat száll — a szó visszaretten.

Az én dolgom úgy kezdődött a verssel:
Inas voltam, csöndes, ábrándozó,
s ha szájonverték — és tették nem egyszer —
szájamon mint a vér serkedt a szó.
A vért is, a szavakat is lenyeltem,
csodálkozva, hogy mért kell vérzenem?
Bosszúvágó szülte első, zsöngé versem,
nem méla ihlet, gyöngéd érzelem:

Én nem vagyok olyan szolga,
aki urát kirabolja,
inkább volnék olyan szolga,
ki az urát meggyilkolja.

Azóta is konoknak, hallgatagnak
ismerhettek, kit rémít a beszéd:
Az írott és az íratlan szavaknak
csak kínját érzem, soha örömét.

Ezért van, hogy töretlen bár a testem,
elmém sem elnyűtt — öreg nem vagyok még —
rést keresek, menekülni igyekszem,
mielőtt egy-egy új énekbe fognék.

Költő vagyok? Néha hiszek magamban.
Ha költő vagyok, megfizettem érte.
Jajjal fizettem, ifjúságom adtam
hasonlatokért, rímekért cserébe.
Egy isten tisztét, gondját bitoroltam,
napot fűtöttem, gyúrtam csillagot:
magányos lázadónak, aki voltam,
hinnem kellett, hogy hatalmas vagyok.

Költő vagyok? Kopaszodó fejemre
babér is hullott néha, szentigaz —
de a tükörből vádlón néz szemembe
a másik arc: az egykori inas,
ki jó munkás lett, szakmaszerte tisztelt,
újít, tanít, kedvtelve fúr-farag,
tudja: mit és mért? — kétséget nem ismer;
aki nálam ezerszer boldogabb.

Nem hiszem én, hogy van egy furcsa kényszer,
mely arra bírna bárkit, hogy daloljon.
Miért teszem hát? Kenyér kell? Babér kell?
Vagy tán azért, hogy létem igazoljam?
...Este van már, ég és föld egybeolvad,
kilincsre zárom jól az ablakot,
lehúszom a redőnyt is. Messze vannak —
maradjanak csak kint a csillagok.

Több nem vagyok, csak más, mint aki voltam,
illőbb hozzám az egyszerű beszéd,
hogy — kinnal bár, dadogva — újrarendjem
egy mindennapi ember életét.
Miért teszem hát? Ha valaki kérdi,
tessék a válasz: Azért, hogy legyen,
ki útjaimon nem rest elkísérni
és velem marad, ha megérkezem.

2

Diáksapkámat felcsapom ma újra.

— — — — —

...Megmozdult már a rosszálmu világ,
takaróját, az éjszakát lerúgva,
szégyentelen kitárta nyomorát.
Porban, válságban, szennyben hentereg
Lőrinc, Kispest, Valéria-telep.

Kezemben könyv, szájamban fél „Levente”.
Ismerős uccák, házak, megszokott
emberek közt baktattam reggelente;

minden nap húsz kilométert gyalog.
A tudományért — ez tán szégyenem —
többet koptattam lábam, mint fejem.

Lőrincről ez időből még Kovácsot
említhetem, aki szintén gyalog járt.
Egyszer, emlékszem, rozsdás ócskaságok,
kiszórt lomokból szerkesztett kerékpárt.
De nem tartott sokáig úri dolga:
hazafelé már káromkodva toltá.

Sándorkáék, Kispestről, néha ketten
gyalogoltak, az apa is velünk jött;
otthonatlan a földön és a mennyben,
reszketősök voltak vagy ördögűzők.
Hitet hirdettek köztünk, és gyalázták
a Sátán Kurváját, a Nagy Paráznát.

Gyurkának kézbesítő volt az apja;
kétség s remény közt verte a fiát,
és fele bérét tanítónak adta,
hogy észretérjen a bukott diák.
De a makacs fiú, az engedetlen,
csak fuldokolt az idegen elemben.

Mi valahányan képviselők voltunk,
de akiket nem véd mentelmi jog;
szemünk, beszédünk — elárulta tollunk,
hogy jöttmentek vagyunk, kakukfiók.
Gyanakodva és undorodva néztek,
kik fiaiknak őrizték a fészket.

Batta Jóskának — róla nem beszéltem —
volt egy ősrégi forgópisztolya,
csak tölténye hiányzott; tán azért nem
fogadta be a középiskola . . .
Ő volt az első — elment műszerésznek.
S a többiek? Nem lett egyik sem „érett”.

Én úgy szorongattam a bizonyítványt
— magyar, latin, német nyelvből jelest —
mint a nemzethez szóló jogosítványt,
amellyel a sorompón átereszt,
nem oda, ahol zeneszóval várnak,
csak egyszerű magyar-latin tanárnak.

Lábam erős volt, senki meg se sértett,
az ötödik osztály is még kinyílt
előttem; apás jóssággal segített
Bodor tanár úr — ámde ő se bírt
a cenzussal, mit nem tudott legyőzni
Ovidius és Goethe és Petőfi.

Hazudjam-e, hogy mardosott a bánat?
Apám kesergett, ő búsult csupán.
Mint aki szűz földet hasít magának,
léptem ki az iskola kapuján,
hogy munkák, társak, könyvek, lány-szemek,
csalódások, hitek érleljenek.

(Értelek, édes barátom, ki máris
unatkozol, orrod fintorgatod,
hiszen magam is tudom, hogy banális

történet az, amit elmondhatok —
nem többet, nem mást, mint amit megéltem:
köznapi sorsot — mást én nem ígértem.)

3

Közelemben van mindig, mintha élne . . .
Látom magas, hajlott alakját,
hallom tréfáit, feddő mormogását
a Fiúról, ki nem tisztelte Apját.

Ha ismerősökkel találkozott,
szívesen emlegette bátyjait,
a tanárt és az ügyvédet — pedig
azok őt sohasem szerették.
Gyakran használt idegen szavakat,
mert sznob volt egy kicsit.

Azt álmodtam egyszer, gyerekkoromban,
hogymeghalt. Akkor, felijedve mély
álomból, fölkeltem, megtapogattam,
s visszabujtam, megnyugodva, hogy él . . .

Mások amúgysem törődtek vele,
közömbös volt halála, élete.
Elpazarolta lázongó hevét —
ment az uccán és magában beszélt,
és legyintett, ha sorsáról szavaltak
egyházak, újság, kormányelnökök.

Hitt a jövőben. Ha a forradalmat
megéri, tán ország-világ előtt
megszólalt volna — de tíz éve hallgat,
beléfojtotta már a szót a föld.

4

A Ceglédi-úton, szükségalakásban
éltek Benjámin Gyula bácsiék,
baljós csillagzatuktól űzve, hárman,
összebútt testvérek: egy férfi, két
vénlány, Aranka néni, Róza néni.

Rokonszaktól talán már ősidőktől
filozófus és foltozósabó;
kristálypatak, mely odvas fából tör föl,
úgy ömlött Gyula bácsiból a szó,
oly szépen senki sem tudott mesélni.

Mezitlábán papuccsal — sose láttam
cipőben — oldalt billentve fejét,
maga is agyonfoltozott ruhában,
tódta nadrágok rongyos ülepét,
vagdalt, méricskelt, fércelt és mesélt.

Mi mindent elmondott: Róma bukását,
a földgolyót, a Gobi-sivatag
éghajlatát is, Azev árulását,
letűnt s elképzelt évszázadokat...
S vígasztalt főleg, ifjúságomért.

Mert érzett hozzá s értett, hogy segítse,
hogy vigasztalja, aki rászorult —
már nem gyerek s nem ember még az ipse,
s a világon nincs annál szomorúbb,
ha nem becsülik férfiként a férfit . . .

Hát fel is állt, ha lakásukba léptem,
kezet rázott, cigarettát adott,
és kérdezgetve sűrűn véleményem,
nagy érdeklődéssel meghallgatott;
majd hunyorogva folytatá meséit.

Mesevilágban éltek mind a hárman;
kibogozták, hogy a királyi trónt
ki foglalná el, s az uralkodásban
ki követné, ha a Benjáminok
volnának az uralkodó-család.

Hús fillérért adott csak gázt a tűzhely
— persely volt rajta — s krumpli főtt, ha főtt;
sötét erők ellen az árva tűvel
élet-halálra vívtak; mégis, ők
egy királlyságnál nem adták alább.

5

A trónörökös Jancsi bácsi volt.
Szemrevaló férfiú, büszke fajta.
Kedvelték őt a kedves kis cselédek,
táncolni járt vasárnap a Hepajba,
s ha lehordták, hogy sok a blaumontág,
a mesternek is bátran odamondott;
ilyen derék volt, mégis a családban

úgy emlegették csak, mint félbolondot.
Egy alkalommal házasítani
akarták őt is, még ifjú legényt.
— Gyerünk a lányhoz! — mondta, miután
levetette a zöld suszterkötényt.
Barátja kérte szépen: Legalább
tiszta vegyen föl, ünneplő ruhát.
De visszavágott a jogos harag:
— Ha ruha köll, ne hozzám jöjjön férjhez,
akkor csak menjen a Teleki-térhez!
...Okult a példán, agglegény maradt.
Őt sohasem számítások vezették
barátkozásra, gyereket csinálni —
elvárta hát, hogy magáért szeressék,
s ne, merthogy díszbe öltözött királyfi.
Nem is áhított királyi hatalmat —
olvasta a Francia Forradalmat!
Ha kérkedett ezzel — kétség ne volna —
bizonyságul a Marseillaise-t dudolta.
Nem tudom, csúfságul mért emlegették?
Még anyám is, a drága, ha szidott
konok fejem miatt, túlságokért,
felhányta, hogy hozzá hasonlítok.

6

Borsodivánkán Prónay kocsisa
— tán félszeg kínban, tán jobbágyidők
emlékeképpen — ha megszólította:
fállábon állt az uraság előtt.

Tetszett az úrnak így — amíg a szolgál
nem áll két lábán, addig nincs veszély,
addig elég egy szó vagy egy legyintés;
addig szilárd a törvény: Pénz beszél...

Apámat is láttam féllábon állni
a tekintetes ügyvéd úr előtt.
(Csak tekintetes címén szólíhatták
apám bátyját a hajnalban-kelők.)
Pénzt kért apám, és cipőjét mutatta,
talpán amelynek éhes szája nyílt —
és kapott — ingyen — ügyvédi tanácsot:
Újságpapírt bele, újságpapírt!

Óh, gazdagok jó szíve, bölcsesége,
mi bőven kentél a sebekre írt!
Van foltja, testvér, a lukas cipőnek:
Újságpapírt bele, újságpapírt!
Van tölteléke az üres gyomornak:
Újságpapírt bele, újságpapírt!
Van gyógyszere a tüdőnek, ha sorvad:
Újságpapírt bele, újságpapírt!

Hányszor esett meg azelőtt s azóta?
— nem tudhatom. De ennyi már elég.
Az ügyvéd urat többé sose láttam,
bár ezután még vagy tíz évig élt.
Apám könyörgött, kért — hát vele mentem,
mikor bátyjának megásták a sírt;
körbeállták s nem szóltak a halálra:
Újságpapírt bele, újságpapírt!

A szegénységben nem az volt a főrossz,
hogy el kellett viselni bűjtjeit.

A bűjtök közt, hogy mennyi jó vigasz van,
a gazdagok mindazt nem sejtetik.

Főúri konyhák semmi kotyvaléka
nem ér fel hozzád — s hát, ha egy darab
sült oldalasnak ékít koronája! —

Minden Ételek Fejedelme: Bab.

S mily kedvderítő látvány, hogyha este
az asztalon sültkrumpli gőzölög,
s a hüvelykujj alatt sok kis göröngye
kifordul, mint eke nyomán a rög.

Ki becsülhetne jobban, étel! élet! —
ki tudná még úgy sok jó ízedet,
mint a szegény, ki szíve perselyébe
fillérenként gyűjti az örömet?

... A védtelenség, az volt arcpirító,
a mindennapos megaláztatás.

Őserdő volt a világ. A szegény: vad.

S a hajtó mennyi! s mennyi a vadász!

Állok feszengve, míg anyám sorolja
hó-lelkemet, borotva-eszemet;
dícsér, dícsér — de közbeszól a mester,
anyámat kérdi: — Nem lop a gyerek?

Tiltja az éles ész, a tiszta lélek,
hogy torkát fogjam, nyomjam ki szemét;
mint annyszor majd, hangtalan (s hiába)
veszem ajkamra az isten nevét.

Minek morogsz te? hisz nincs benne sértés,
egyszerű ügylet, adás-vétel ez —
nem kívánhatja senki a kupectól,
hogy megvegye a csikót, ha kehes.

Három év; aztán túladsz rajtad úgyis,
megnőne béred — már inkább kirúg;
s majd kézenfogva hoz mustrára hozzá
egy másik asszony egy másik fiút.

Jön új inas — tolvaj gyaníthatóan —
neki jár a pofon, a durva szó,
s őt kezesíti a nagyságos asszony,
a maradékkal jótékonykodó.

S majd megtanulja ő is — bár sokáig
kócosoknak forralja vesztüket —
hogy nagyobb erők tartják a vi'ágot
rabságban, mint az ipartestület.

9

Kezdetben úgy kerengtem a világban,
mint a kerge, ki soha sincs eszén.
Ha szólt valaki, rendes maga-módján,
néztem rá: nem tudja, kivel beszél?
Nem látja, hogy a Művész áll előtte?
s a Szerelmes? a Hős? a Hadvezér?

Hány életet vettem kölcsön magamnak,
hány bőrbe bujtam, önsorsomra vak!
De ők tanítottak meg végül is, hogy
nem én vagyok a Búsképű Lovag —
a ködből-gőzből emberi világgá
tisztultak az elvarázsolts szavak.

Lakott világgá sűrűdtek, amelyben
— valódi lélek és valódi vér —
helyet találtam, testvérekre leltem;
s az együttérző, megbántott fivér
könnyeivel sirattam meg öcséim,
Copperfield Dávidot, Twist Olivért.

Olyan könyv nem kerülhetett kezembe,
hogy olvasatlan hagyjam egy sorát.
Egyszer még a műhelyt is elkerültem
— s mi kockázattal — három napon át,
hogy megnyerjem szívbeli cimborámul
Svejk Józsefet, a derék katonát.

Nélkületek mily állott-pállott légkör
várt volna rám is, nyomtatott lapok!
Annyi zártság között a fulladástól
mentett meg engem, hogy kinyíltatok.
kis életem cellafalába vágott,
nagy messzeségre néző ablakok.

Kiültünk ketten esténkint a kertbe,
megsímogattam arcát, szép haját;
ilyenkor szeliden kezemre vert, de
— meg ne bántódjam — adta mosolyát.

Megbékítő mosollyal fonta át
életünk egyetlen közös nyarát.

Az uccán járva karomba fogódzott,
dalolt nekem, jó volt, édes szavú,
de hogyha átöleltem, vagy ha csókot
akartam tőle, zárt lett, szigorú.

Komor lett ekkor, szótlán jóidőre,
pedig legszebb volt, mikor nevetett.

Nem csókolhattam, nem csókolt meg ő se,
de tudtam én, jól tudtam, hogy szeret.

Mindig akadt egy, mindig volt, aki
előtt kinyíltak szíve titkai.

Te áldott pletyka, lányokak fecsegése,
elkészt szóval köszönöm neked,
hogy mint palántát locsogó esőcske,
öntözgetted első szerelmemet.

Megtudtam azt is, hogy nemcsak szerelmét
titkolja tőlem, mást is rejteget:

Tüdejét ette a szörnyű betegség —
tudni nehéz, titkolni nehezebb.

Hogy félelmében sírva dől az ágyba

S — így mondták — még a testét is dobálja...

Dobódott, mint a könnyű gumilabda,
mely játék közben kézzől kézre száll;

szép gyöngé testét ide-oda dobta —
játszott vele az élet s a halál.

És mégis, aztán megcsókolt egy este.
Egyetlen csók, egyetlen pillanat,
csak annyi volt, mintha leszáll a lepke,
s már röppen is fel — ő is elszaladt.

Még visszanezett rám a kapuból,
ajkán a kedves, békítő mosoly.

...És nincs tovább. Többé hiába mentem,
kiáltok, zörgök — senki sem felel.

S hiába írtam, hiába üzentem,
visszaüzent: Máskor ne jőjjenek el!

Régi ho'mik közt kislánykori képét —
húsz éve őrzöm arcát, természetét;

s őrzöm a percet, érzem szívverését,
hogy megcsókol s a kiskapun belép.

Megáll egy pillanatra, visszanez,
körülveszi a deszkakerítés,

mint pártalan madarat a kalitka

— férfi aztán sem, sosem ölelé —

s el ndulunk, egy csókkal bátorítva,
ő a halál — én az élet felé.

Lenyűgöztek az óriások?

Álmodtál, Gulliver.

Lepisáltad a törpe-várost?

Álmodtál, Gulliver.

Álmodtál, Gulliver, de már berreg régen az óra,
menj, kapaszkodj a villamosra, vagy szállj a hajóra,
köszönj az embereknek jó reggelt, Gulliver.

Lakodalmat álmodtál? — mi maradt: keserű szájíz?

Elsóztad édes tavaid — s hol egy tiszta pohár víz?

Gulliver, Gulliver!

Áss kutat, eriggy, kapálj kukoricát, neveld csemetéidet

[egyszerű hitben,

nem élhetsz már ezután ostobán csupa-végleteidben,
holott megtagad az élet és megcsal a siker.

Hol számadásod a világ számlálatlan bajáról,
káprázatok veszendő gyereke, ébren is alvajáró

Gulliver, Gulliver?

Zuhany alá zseni-üstöködet! keresd meg hivatásod,
ember az emberek között; avagy máris kezd el saját

[siratásod,

ha nem jársz közöttük emberi szemmel és emberi

[szívvel.

Mérce alatt

Oly sokszor álltam irdatlan zavarban
szűkülve, hogy most! most beszélni kell;
hogy emberség, becsület és igazság
az én szavammal bukik s vele nyer —

Szívem munkáit szájam tönkretette,
de mindig, mindig! Látom megvető
arcokra írt szégyenletes bukásid,
leleplezett, szánalmas hebegő.

S mennyi szorongás, bal kísérletek,
hogy szégyenemben senki meg ne lásson!
Szívem, szavam kötött formákba bújt,
titkolandó keserves dadogásom.

Hordoznám titkom holtomiglan is,
de oly nagyon meggyűlt a lélek terhe,
nem bírja már feszes páncélzatát.
Elhagy a zárt formák fegyelme.

De így jó!
Nem akarok több lenni, mint a többi,
nem öbbnek látszani magamnál,
vagyok, aki vagyok,
nyomorúságaimmal sem idegen e világban.

Most meztelenül, mint aki sor alá készül,
várom a szót.

Szólítsd a várakozót, s

alkalmas? alkalmatlan-é? — Te mondd meg,
Igazság!

Könyörtelen mércéd alá Te állíts!

Évforduló

Az is éppenolyan éjszaka volt, mint ez a mai.
Lenéztek rám december jeges csillagai.
S oly fiatal voltam még, s az életbe oly belefáradt,
hogy semmi hatalma nem lehetett fölöttem a halálnak.

Mégis, hogy keserű közönybe, siralomba ne füljak,
megérintettek akkor fölrezzentő, fagyos ujjak,
s átjárt, nem isteni szikra, nem is hűvös okosság,
csak valami lelkenedező jó bizonyosság.

Ahhoz a jó perchez mostan is lelkem visszaremeg.
Főlemelem én még, föl, fejemet!
Nehéz homlokomat csillapítsd hideg tenyereddel,
születéseimnek tanuja, mogorva december.

Még azt se mondtam el, milyen csodás
nagy éjszakán az ezüst zuhogás,
a hangtalan föld hatáira
lezúduló csillag-Niagara.

Még sose mondtam el a színeket,
szürkébe foglalt hétszín íveket,
fehér havat a zöld fenyőgalyon,
piros kendőt a fekete hajon.

Még sohase soroltam el az ízek
mindegyikét; húzó fanyart az ínynek;
maró sósat; viasz-sejtekbe szűrt
viráglevet; hánytató keserűt.

Nem mondtam el az évszakok futását,
hogymily kápráztató a zuzmarás ág,
jázminvirág a tavaszt illatozza
és napernyőjét kinyitja a bodza.

Nem mondtam el megannyi búját-mézét
az életnek, mit kuporgat őt érzék
s a szív mélyében születő zenét —
a köznapi dolgok ígésétét.

Köznapiok — csupa izgató magánügy:
Holdfény, kenyérharc, becsület, madárfütty,
vihar bőgése — minden ámulásom
az életen csügg, nem az elmuláson.

Ki a világgal váltam vala eggyé,
kíváncszom — s nem engednek közüggyé
önvadás, fagypontig süllyedt viták,
szidalmak s görcsös ars poeticák.

Hogy osztanám a földnek és egeknek
sok apró kincseit az embereknek . . .
Minden élet: szolgálat. Ez becses még —
törvényem, sorsommal kötött egyezség.

Mert fogtam én a siker pilleszárnyát,
s nem boldogabb, csak lettem tőle gyávább,
s maszattá rondult ujjamon a hímper.
Mind kínná torzul, ami nem lett kínból.

Adj, élet, munkás férfikort, öregkort
s erőt annyit: Ha mennem illik egykor,
még síremlékem is magam faragjam!
S ne menjek úgy, hogy lelkemmel haragban.

Sok pénz, nagy dícsőség!
Országos Széchényi Könyvtár

Hátam megeit a keserű cigány —
gyászra nődtől húzta a magány.
Minekacked, fiú, minek a bor?
Minden pohárból vesztet iszol.

Felkelt névze józan emberek
a Cimborák, a beragott öreg
és sógorod, ki — hallgat — felkötözött
megint, és újra csak magának élt.

Nem voltam idegen

Fogott a föld — nem voltam idegen.
Enyém volt ami kín, ami öröm.
Otthont lelek majd bármely délkörön;
jelem jelen lesz minden szíveken.

Az öröklét honából int nekem
— már újra-egy, csonkíthatatlan testtel
s nem-ferdíthető lélekkel — a Mester,
ki keresztbefeküdt a sineken.

Félelmem a haláltól mi legyen?
Hisz egyenest az öröklétbe hágok,
ha elrugom magamtól a világot,
egy kampósszegről, egy szál zsinengen.

Országos Széchényi Könyvtár

A költő szülőhelye és születésnapja

A sarokban a Vidám Cimborák
elnevezésű asztaltársaság
— tíz-tizenkét iparos — mulatott,
búcsúztatván a szombati napot.

Egy öregember, félig már a szék
támláján lógva, fennhangon beszélt.
Istennel tárgyalt; maradék eszét
füst-gőz képében fogadá az ég.

Előttem érintetlen állt borom.
Pirongatott kisebbik sógorom,
igyon egyedül? — röstellte magát;
töltött és rám emelte poharát:

Jó bor, jó egészség,
Szépasszony feleség,
Sok pénz, nagy dicsőség!

Hátam megett a keserű cigány —
gyászos nótáit húzta a magány.
Minek neked, fiú, minek a bor?
Minden pohárból ecetet iszol.

Felőled nézve józan emberek
a Cimborák, a berugott öreg
és sógorod, ki — hallgasd — felköszönt
megint, és újra csak magának önt.

Jó bort, jó asszonyt, ételt és tetőt —
kíván a sorstól csak elérhetőt,
nyeli elégedetten kortyait,
föl se fogná fenkölt hóbortjaid.

Mi lesz a vége? — üldöztem magam.
Elmúlik életem haszontalan?
Lejár belül a hitvány szerkezet,
s az emberekért semmit sem teszek?

Mit bánom, lesz-e kenyérem, borom,
mi vár még rám? — amíg szusszal birom,
a csatatéren, a sík papíron,
megvívok véled, modern Babilon!

Ezerkilencszáz és harminchetet
írtak, huszonkettedik évemet
ünnepeltem éppen, s ez alkalommal
eldöntöttem, hogy nagy költő leszek.

Ne szűgyenkezz, ne legénykedj

I

Ne szűgyenkezz, ne legénykedj,
az vagy, aki vagy,
se kicsi, se nagy.
Ennyire becsült a végzet —
legalább egy gyertyafénynek
holtig megmaradj.

Egy rész örökkévalóság
illet téged is:
számlált éveid.
Há adon, mint csiga házát,
viseld a szűkös valóság
tekervényeit.

Ne hidd, ami lehetetlen,
érte szót se szólj.
Oldódj — ne bomolj.
Kenyered, sód a jelenben
van letéve, más elemben
föl nem oldatol.

Ami harcod, elveszíted,
elszéled a had:
Elhagy a tudat,
meg agadnak a föld rejtek-
útjain szétzüllő sejtek.
Nyomod se marad.

Ne legénykedj, ne szégyenkezz,
veszni sose hagyd,
mit a sors megad.
Ne fürkészd, mi lesz, mi nem lesz? —
megszokott kötélmeidhez,
míg élsz, hű maradj.

2

Megcsalatra, mire várjak?
Legszentebb javam
semmi, veszve van.
Az mond ellent a halálnak,
lelkemet az őrzi már csak,
ami messze van.

Festhetek napot magamnak —
kedvre nem derít,
föl nem melegít.
Nincsen mód, hogy meg ne fagyjak,
járván a mindennapoknak
sarkvidékeit.

De még sorsom élnem enged,
érzékeimen
dajkálom hitem.
Hiszek a szívnek, a szemnek,
immár őket kérdezem meg:
Mi igaz, mi nem?

Tanuságul nem idézhet
pudvás érzetű,
dudva-életű.

Megtagadván, ami vétek,
hordom terhét az Egésznek —
így maradok hű.

Várnak odalenn a férgek,
tátog a verem,
elbánik velem —
kínomból egy világ nő meg,
karján az óvó időnek,
ha elfogy terem.

Az előbbi folytatása

Vagy mégse volnék több, csak egy beteg,
kórosra duzzadt lelkiismeret?

Ami bensőmben növekedve rág,
a lélek mérge, mint testé a rák?

Nem hihetem. Akármi mondatott,
a kétségekről le nem mondhatok.
Nélkülük, mint ezredik ősapám,
járnék mezítlén, élnék még a fán.

A gondolat, a tett, a bűn, az érdek,
a becsület, a gondok szövevénye
kibontatlan vár minden nemzedékre.
Csak annyit érek, amennyit megérték.

Éppúgy, akár a test az ételen,
a világ gondján nő az értelem;
a forró kint, a rostos gondokat
őrli elmém, mint ételt a fogak.

Betegség? Nem! Az egészség jele.
Akkor is az, ha meghalok bele.

Megtömött szatyraiddal szálltál vonatra tegnap.
Szaladgálsz dolgainkban, távol egy éjjel, egy nap.
Rendet csinálsz a házban, vesződöl pénzügyekkel;
ébren talál az éjjél, talpon a kora reggel.
Várnak, mint máskor is, kicsinyes napi harcok,
leszid goromba árus, morózus hivatalnok.
Vár a teknő, a tűzhely, varrógép — s még mi minden!

Ügyetlen választottál, látod, amikor engem;
Lélek kalandosát, örökkön tépelődőt,
kapkodót, megviselt idegzetű elődök
nyugtalan ivadékát; költőt, kinek nem ízlett
a testi munka malma, se hivatal, sem üzlet;
ki vo'na bárhol is, sosincs egészen ottan;
búsong csak, a vi ág bajával megrakottan.

Láttam én, megjegyeztem, még könnyebb léptű, táncos
idődben mennyi szívet, szemet vonzott magához
szép lábad, kedves arcod, hegyes, rugalmas emlőd.
Kérleltek derekabbak, hogy választ adj, igenlőt
— mégis hozzám szöngödtél. Így lett minden napod
tizennyolc óra munka, huszonnégy óra gond.
Talpon csak, egyre résen: bajban voltál a higgadt,
tudtál bármely keservben álarcot venni, vígat —
voltál hozzám igaz, ha kellett: színleléssel,
nyugtató szép szavakkal, szerelmes öleléssel.

Ó, asszonyi karok, lábak, ti kulcsolódók,
összefogók a férfit, mint abroncsok a hordót!
Lágy voltál és megedzett, fonódtál rám tüzesen,
magad hajlí va hozzám, tartottál: szét ne essem!

S mivel tölt meg a kor? szerelmed mire őriz?
nemes bor lessz-e éltem vagy poshadó esővíz?
— mit gondoltál te azzal! lelkedben élt olyan hit —
De jó is volna hinni magamban tizedannyit...

Becsapódott mögöttünk immár két évtized
két nehéz kapuszárnya — mit bír el még szived,
mit látsz kecsegtetőt, háttal az ifjuságnak?
Csuklóid fájlalod, eres, dagadt a ábad;
be vagy kerítve végképp: egy férfi, négy gyerek,
ragadozó fogakkal faljuk fel életed.

Lázadtál volna fel! — ne mondd, hogy nincs okod rá:
hisz éppen gyöngeségem, csöndem tett zsarnokoddá.
Te mégse lázadoztál — voltál, hogy én lehessek;
adtál oly egyszerűen, mint fényt az égitestek.
S én mindent elfogadtam, magától értetődőn,
szelidségnek hazudván alantas férfigögöm,
s adtam nevet neki: Sors, Hivatás, Költészet!

Futnék el már előre, dobnam el az egészet,
zajostul, sikerestül, kínostul odahagynám,
bújnék egy zugba véled, kenyéren élni, hagymán,
ha másképp nem találhatsz pihenőt már, nyugalmat,
hőség és fagy között még nyárvégi jó fuvalmat.
Futnék, vinnélek el... s aztán, ha mégsem így lesz —
segíts meg egyszer azzal, hogy magadon segítesz!

Nem ittam életemnek fenéig még a rosszát,
sebek várnak, kudarcok, csont-hajlító Canossák,
s az ördög tudja, még mik — s nem bírok szökni mégsem.
Valamit kezdtem ifjan: hát lássuk, mire végzem!
Sorsom előre lódtít? korán a föld alá tesz?
Nekem e sors fonákja, a rossz is — mint a mágnes.

Töprengve, bűntudattal mindez eszembe ötlött,
miközben hánykolódó szívem jelenti jöttöd.
Késő a délután már, most szállsz fel a vonatra,
ideges vagy, rohantál, sóhajtva ülsz a padra;
hajad rendezgeted, lesímitod a szoknyát,
élénkebb füre húzod ajkad halvány pirossát.
Most, hogy leülhetsz végre, gyereksírás se hajszol,
foglalkoznál magaddal — de ültödben elalszol.

Thomas Mann halálakor

Egy távirat tudatta a halálhírt,
s hogy írjak verset, a megrendelést.
Nem írtam én — nem éreztem, hiába,
sem igaz, se rendelt megrendülést.
Csak irígységet! A hosszú és teljes élet
gazdagságát, amit az ezredévek
őriznek majd, mint borostyánba-zárt
szervezetet; javát az emberségnek —
ezt irigyeltem — s igen: a halált.
Most már a keserűség nem ágál gyászom ellen
s az izgága, irigy, parlagi csodalényt
vizsgálgtatván magamban, csak mosolygó fölényt
érzek — és gyászt nem Érte, ki már maga a Szellem,
s az agysejtekbe hal s a lélek tájain kibukkan,
él és rendelkezik szavakban, gesztusokban;
kit élet és halál parancsuralma vert a mély felé,
szelid parancssal minket igazgat a Tökély felé —
Meghal naponta és naponta diadallal
fölkel, ami nemes!
— Így adta tudtomul az Ember halála,
hogy élni érdemes.

Egyetlen élet

Többek közt én, emlékezem,

Rómában Cassius valék,

Helveciában Tell Vilmos,

Párizsban Desmoulins Kamill...

Petőfi

Osztályrészem: egyetlen élet.

Még egy sovány, egy rövid ősz,
s aztán kíváncsi rubrikákba
írhatom: Életkora: Negyven.
Isten-ölő esztendeim,
a megszállottak, a rajongók
csontváz-halma messze fehérlik,
úttalan úton, életemnek
körül-ködös, szétdúlt lapályán.
Több életem nem volt és nem lesz —
kezdjek riasztó számvetésbe?
Ki barátom volt, megtagadhat,
ellenségem bátran gyalázhat,
válaszom nincs más, védtelennek,
csupán arcom egy rándulása.
Hát megtanultam, hogy az ember
lehet az örömért kesergő;
halhat az életért a bátor —
de már: embertelen az emberségért,
becstelen a becsületért,
igaztalan az igazságért
nem lehet senki emberfia.

Mennyi van hátra életemből?
Harmada még? Ötöde már csak?
Vagy kevesebb annál is? Mindegy.
Fölemelt fejvel forradalmár —
így akarok élni. Felszállni még,
ha nem másért: mint repülő, ki égő
gépét kormányozhatja ellenére,
s vele hamvad. Hogy aki látott,
elmondhassa: Idejüket-múlt
babonákat égetett zuhanása —
zavartan élt, mégsem hiába.

Látomás, 1944

Ember, ló fut tébolyultan,
maradék vert seregnek,
sinek az égnek merednek,
vas-vércse vijjogva repked,
gépágyúk sűrűn vakkannak,
emberek, halnak, rokkannak,
egy halott:
szájában rágatlan kenyérke,
más halott:
elfutott alóla lába, térde.
Hasoncsúszni kellene,
túl-élni szaglászva jó irányt —
parázs a föld pereme
mind a négy égtáj iránt.

Ember, ló fut tébolyultan,
maradék vert seregnek,
eledele kóbor ebnek —
s mind e tébolyult futásban,
okádó felfordulásban,
a vasuti töltés mellett,
véghetetlen lassusággal
egy paraszt szánt, két ökörrrel,
fehér hajú, fehér bajszú,
maga a pogány öregisten —
nem isten: maga az ember!

Egy paraszt szánt, két ökörrel,
hatalmasan, öregén,
halhatatlanul.

Óh, emberiség, öreg, örök-élő!
Szeress meg, mondj fiadnak.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Ketten a söntésben

Valamikor a tarkabarka
bú függött a söntés falán:
A haldokló Petőfi vérrel
mázolja a porba: Hazám,
nyomorult olajnyomat-ország
bukott forradalma után.

Nincs már a kép, csak egy öreg,
tört-mutatójú falióra;
az is béna és néma már,
az isten tudja csak, mióta.
Meglehet ám, hogy sose járt;
hogy az idő itt mindig állt.

Áll az idő, beszéd se hallik —
ha tán egy elmorgott köszöntés.
Úgy áll magában, mintha a
világon kívül, ez a söntés.
Nincs téli lángja, nyári hűse;
nem szól itt soha hegedű se.

Ketten vannak most a kihalt
kocsmában, pálinkájuk mellett.
Egy-egy szót néha odavetnek,
s meg-elhallgatnak, hosszan-hosszan.
Nézik a padlót, az italt.
Nem bánkódnak, nem is nevetnek.

Így ülnek ők, és hallgatásuk
külön személyé nő. Felállnak,
a féldeci törkölyt megisszák.
Kezet szorítanak, elválnak:
Mennek szó nélkül. Értik egymást.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Ki mondta . . . ?

Ki mondta, hogy nincsenek ördögök?

Ő nem ismerte az ocsmány dögöt,

a szörnyű némbert, a gellérthegyi

üstök rühes szakácsnőjét, aki

lába közé kapván az éjszakát,

a fellegekgig riszálja magát?

Én ismerem: Kihányta a pokol,

frissen ásott sírom fölött guggol,

s még itt is — túl a lét határain —

kénkő-búzzal fertőzi álmaim.

Nem akartam én soha más lenni, mint költő:
Füvet, virágot, tájat, emberek bánatát, nevetését
megörökítő — s még a halált megelőzve,
fűben, virágban, tájban, vigalomban, szomorúságban

[megörökülő.

Kíváncoztam csupa-csönd és csupa-mozgás erdei ösvényekre
s várost faluval összekötő utakra, hol a lassu szekéren
tejeskanna csörömpöl s kupacokban zöldel a görögdinnye;
s az útszéli gyepen fűszálat rágcsálva mereng
a megpihenő, poros utasember.

De oly izgága velővel s szívvel vert meg a sors,
hogy újra meg újra hadak útjára keveredtem,
győzni-veszni-tülekedő sokaság forgatagába.

Hasmánt, nyomorultan, föltápaszkodva, rohanva s újra

[lebukva,

hasmánt, nyomorultan s megvallhatom: irigyen nézlek,
ám szeretettel s féltéssel is egyben, kedves, bumfordi fiú, te,
világot-faragó, lelket-lehelő nagy művész, gyermeki jószág,
márvány-gerinc.

Ki háttal a kavargó gyülekezetnek, jársz a magad-törte

csapáson;

ha lehajolsz: virágért, formás kavicsért — ha meghajolsz:

szépségek előtt.

Mégy, mégy s a távolban nem törpülsz — magasodsz te!

Szeretettel s féltéssel szólok utánad: Jaj, csak hátra ne

fordulj!

Mert magadban viseled te — emberség gyönyörét — ama

[jobb kort;

magadban viseled, megálmodod és megteremted.

S ha megverekedned is illik azért, csak a fiatal vér
virtusa állít szembe a másikkal, az álruhás királyfiúval;
nem az a rettenetes, ha költő bántja a költőt —
ugyanaz országba igyekeztek s értek el egykor.
Ott élnek majd a te rezgő-mellű szüzekskéid,
barna fiúkat csalogatnak bokrok megetti csókra-ölelésre;
s a konyhában édes nagyanyjuk tipeg a tűzhely körül,
nagy lábasban süti az aranyperemű fánkot vacsorára.
Békés nappalokon, csöndes, szelid estéken
összegyűlnek az egyszerű népek, táncra, beszédre,
megtelten emberségük gyönyörével,
s ott állsz te közöttük, magad-teremtette világban,
nevető szemmel, támaszkodván kurta botodra.
Hát vissza ne nézz, te fiú, közénk ne keveredj valahogy!
Elveszejtő, fura harcok maradéka:
vonszolódom messze mögötted, sebek és rongyok takaróim.
Kiszúrt szemű, levágott fülű hírmondója éktelen időknek,
halni ha elvergődöm tán küszöbéig az áhitott földnek,
annak lakója elborzadva tekint harcra-tetovált bőrömrre,
s elföldeli sietősen emlékemet is.
Az lesz, az! a boldog kor! — minden dolgaimnak
értelmük azzal leszen ott, hogy már nem értik őket.

Ha élni akarsz

**Ha élni akarsz, készülj a halálra.
Ne várd, míg a szőlő kiforr,
idd meg a mustját. Nem a bor —
lelked hevíthet szárnyalásra.**

**Less mögé a történelemnek:
Királyok, ringyók, hadvezérek
sürgölődtek, forgott a tánc,
zuhant a pallos, főtt a méreg.**

**S az emberek csak ittak-ettek;
szerettek; gyerekek születtek;
férfi munkált, haltak a vének.
Fa elszáradt, virág kinyílt.
És sohasem halkult az ének.**

**Szívedbe gyűjtsd ezt a világot
s ha mi benne tanulság, elvesd!
Ríkasd a gyönyörűt-keservest.
Ne hagyj mögöttesd pusztaságot.**

Önéletrajzi részlet

I

Mily szépek a felhőtlen éjszakák!
A szem a végtelen sötétbe réved,
egyetlen pillantással fogja át
a milliárd fényévnyi messzeséget.
Csillagok néznek rám, én visszanézek,
a fél Mindenség homlokomra süt,
és hunyorogva csábít, hogy beszéljek
oly dolgokról, melyeknek nincs nevük.

2

Maradjon mégis másnak a titok,
számomra megszűnt szóképző varázsa.
Ami hajdan könnyen oldott-nyitott
ingerel immár mélyebb hallgatásra.
Elnézegetem csöndesen — erővel,
szóval amúgyse győzném — hogy a Tér
tovairamlík, hátán az Idővel,
ló és lovas mígnem helyet cserél.

3

Hadd bélyegeztessék rám a középser,
s hogy látásom távolba nem ható!
Testvér a Mindenség a Semmiséggel,
m ndkettő csak sötétben látható.

Süss fel, napocska, süsss! Elég nekem
— a semmiből gondot mégsem csinálok —
hogy napról-napra meg kell értenem
a környező, tapintható világot.

4

Kihessentetvén hajnalban a napfény,
a dombtetőre lép begyes kakasként,
terjeszti szárnyát, s mint elszórt magot,
kapkod fel sorra minden csillagot.
Ekkor éled a magamfajta lángész —
a nap lángjánál kezdheti a szemlét.
A kert, az ucca csupa új világrész,
izgatottan várja, hogy felfedezzék.

5

Nem mondom én, akad bőven bajom
e testhezállóbb dolgoknak miattuk.
Darabszám is, napszám is hordhatom,
amitől szívem, fejem ... No de hagyjuk!
Hanyattesnem hisz korán még ezért,
két ujjamat se nyújtom a magasba.
Aki költő, viselje végzetét.
Sebeit, aki koldus, mutogassa.

6

Tudvalevő, hogy abból lesz a költő,
ki a világon semmihez sem ért,

kinek savanyú mindenféle szőlő —
ügyefogyottat, így hát az se sért,
ha leránt bármely oktan kamasz már,
s amúgy félvállról munkámban kioktat.
Köszönet érte. Istenuccse, használ!
Ha másra nem, hát szerénységre szoktat.

7

Hanem a kedv! — az is folyvást szerényebb,
az ihlet perce ritkán jön elő,
s mily sántikálva — beképzelt ne légyek,
fél-hivatásos, fél-műkedvelő,
nem költő már, csupán afféle titkár,
kinek alkalmi főnöke, a Múza,
komótosan, meg-megpihenve diktál,
s a késznek is nagyját mindig kihúzza.

8

El kell köszönnöm tőled — ég veled
költők erénye, ihletett merészség.
Követni nem bírom a képzelet
csúcok-közötti zerge-szökkenését.
Enyém a szépből az, amit találok,
véletlenül, csinált úton menet.
Ott is visszatekintve meg-megállok —
rövid a séta, hosszú a szünet.

Hej, lettem volna inkább futballista
 — volt ehhez ifjan kedvem és bokám —
 nem nézegetnék sanyarodva vissza
 kudarcaimra, létem derekán.
 Hallgatna rám legalább egy csapat,
 lehetnék abban tréner (azaz edző)
 taníthatnám a fiatalokat,
 magam se volnék örök újra-kezdő.

10

Mit félbehagytam hány év s hó előtt?
 az éneket mostan is újra kezdem.
 (Kérdéses bár, hogy újabb félidőt
 bírok-e, átizzadt költői mezben?)
 A nagyravágyó, képzelgő gyerek
 — történetem nem éppen hősi hőse —
 azóta is köröttem ögyeleg.
 Ideje már megszabadulnom tőle.

11

Már bocsátottam volna a tribün
 elé álarcban: harmadik személyben.
 Eképp könnyebben mondható a bűn
 — gondoltam — s jobban oldható a szégyen.
 De nem lehet. Jó és rossz szenvedélynek
 hőségit, szerelmet, annyi gyászt s mi
 erő és kín és lélek s máig éltet,
 egy képzelt bábra nem bírom ruházni.

Külvárosban vagy falun aki nőtt,
 látta gyakran és maga is csinálta:
 Az udvaron, gyalogjárdán esők
 után téglát, pallót raknak a sárba.
 Versem így raktam, versről-versre léptem
 s kezemre, arcomba fröccsent a sár;
 vigasztalódtam mégis a reményben,
 hogy tisztább lesz, aki nyomomba jár.

Így volt, nem így volt? — föl nem mérhető.
 (Felel majd igaz bírám, az idő.)
 Ha érdem is, nem az enyém sajátlag —
 Éreztem, éltem, tettem, mint az átlag.
 A nem-elvont népben, a műhelyek,
 a gyűléstermek, sportpályák, mozik
 sokaságában kaptam egy helyet;
 ha van bennem jó, innen származik.

Dajkám, tanítóm, testvérem — hazám,
 alkotóm a külvárosi szegény-nép.
 Amit adott, mivel viszonzanám?
 Az egész élettel csak töredékét.
 Említve is, már elragad a pátosz —
 ó, tudnék bár különbet, többet érte!
 becest a legmagasabb pályabérre:
 hogy hűnek ítélt, méltónak magához.

Hát lássunk hozzá! Véget is vetek
 kit sem érdeklő filozófiámnak
 s morgásaimnak. Nyitva a terep
 az emberiség egyszerű fiának.

Kegyedbe, olvasó, ajánlom őt:
 Benjáminék hosszúra nőtt porontyát,
 hadd látnál embert benne, küszködőt,
 s nem prófétát, se nem falubolondját.

1955 június

Országos Széchényi Könyvtár

Handabasa

Kinek nyavalyás a hasa

Annak jó a handabasa

Vörösmarty-ból

Egy kezdő zsenire

A költők életrajzát tudja törül.

Leszűrte, hogy a lángész mind megőrül.

S mivel a munkára kevés a szufla,

hát örültséget szimulál a mafla.

Vigyázat — nem minden bolond zseni!

Nem volna jobb művekkel kezdeni?

Egy ál-ra

Ha köpenyeget forgatsz, az is ál

s amire ráteríted, ál a váll,

az igazság is benned ál-ra vál,

s kiről ál-szájad annyit kiabál:

a nép, a Nép — nálad az is csak ál.

Az igazi nép igazán utál.

Lelkem teszem ki és lelkem adom be,
a mesterség új útjait kutatva.

S az istennek se megy! Hogyan csináljam?

— sok szó után, várom, hogy megmutatja

ki író volna, nem csupán miniszter,

a művészetnek hivatalból atyja.

Had' látom hát a testté vált ígét —

egy új művet, egy icipicikét . . .

Ne engem ugrass örökké, barátom:

Hic Rhodus, hic salta! Hiszem, ha látom.

Egy kis szobában, albérletbe laktam,
ott ért engem az újság híradása:
József Attila a tehervonattal
elindult az utolsó utazásra.

Kuporogván egyedül, kisírt szemmel,
így fogadkoztam, névtelen kis ember:

„Búcsút imádkozni, égetni gyertyát
nem fogok érted, halott mesterem;
de állítok sírodra olyan fejfát,
hogy lombja nő, virágzik és terem;
s nem fog a kor rothasztó bűne rajta,
se hűtlenség — mert én leszek a fejfa!”

„Mi kimondatlan maradt, én kimondom.
Mit őrizetlen hagytál, őrzöm én azt.
Megállok a mocskos-véres porondon,
végzem, mire élő hited kiválaszt.
A ripők-lét ha vág arcomba kesztyűt,
fölveszem azt is, balsorsoddal együtt.”

Ne hagyja szájam el, ami valótlan!
Úgy szóljak mindig, ahogy lelkem érez!
Lesz majd munkás, diák, ki szólva rólam
úgymond: „Nem volt méltatlan mesteréhez.”
S mint érted én — óh, szégyellős világ! —
lesz, ki értem is szégyelli magát.

Nem lesz ez mindig így. Élünk ma meggyalázva,
reménytelen szívünkkel áhítózván a jóra.

De meghívlak, barátom, egy boldog randevúra,
meghitt beszédre a mennyei Kávéházba.

Aki előbb lesz ott, az a másikra várjon.

Engem már ez vigasztal, csak ez a bizonyosság,
hogy te jössz oda hozzám, vagy én megyek tehozzád;
s arcunk nem lesz, hogy éjjen; s szívünk se, ami fájjon.

A hold fehér márvány-lapjára könyökölve

— No nézd, most már milyen szép! — mutatsz a messzi földre.

S nem látszik oda, hozzánk, mennyi a gyász, a bánat,
csak kontinensek zöldje s kékje az óceánnak;
s nem, hogy irtózatok lápjába mint merülnek
csöndes elkárhozottak s nagyhangú üdvözültek.

Tánc reggelig

Porzott és döngött a föld, táncoltak reggelig,
s folytatták délelőtt és délután, meg másnap is, harmadnap is,
országgra szóló lagzi volt, hiányzott bár a menyasszony, a [vőlegény,
cigány se húzta, bor se folyt, asszony se volt sehol,
duhaj, tántorgó legénybúcsú porzott és döngött, kanmuri,
ugrándozott a sok suhanc, járták a meglett férfiak,
tréfás-kedvű aggok vigadtak, hejehuja, reggelig
bokáztak egy húszfilléres körül,
verejték bűze, csizmaszag, ázott kutyák párája szállt,
eldúlt valaki — lennmaradt, és megütötte őt a föld,
s gyűlölte a földet azontúl,
végigsöpört fölöttük egy-egy szélroham,
és porfelhőt kavart, törekkel,
röpültek ingek és gatyák,
hullott és tört a rossz cserép,
toporzékolt az istállóban, táncolt a megvadult barom,
kitört és világgá futott,
de ők —
de ők táncoltak reggelig —

Ajándékkal indultam én hozzátok, gyönyörű
és tiszta kincssel, kézzől-kézre járt
száz éve tán, amig hozzám is eljutott,
hogy őrizzem meg és az embereknek én is tisztán adjam át,
piacterek és harcterek mocskán keresztül hoztam makulátlanul,
alkuból és mocsárból, bevérzett hóból, lódögök közül,
szájamba vettem mint kölykét az állat,
úgy úsztam a folyón át, közrefogtak:
ingem alá, bőröm alá dugtam el, csontjaim közé,
így hoztam mostanáig, így közétek, elveszett,
sehol sincs, táncolók! —
de nem tudtok ti rólam, róla sem,
porzik és döng a föld, táncoltok reggelig,
kóválygok köztetek üres kézzel, megszegyenülten, és megint
hazátlanul.

Országos Széchényi Könyvtár

Hol vagy?

Mi volt a neved? Hol van hited, indulatod?

Hol tartalma, húsa nevednek?

Milyen vadonba keveredtél, világból kihullatott?

Milyen vadállat evett meg?

Milyen fogak szaggattak szét, morzsoltak darabokra?

Milyen bendő rángása bont elemeidre, szegény?

Meztelen talpad nyomai mire kihűlnek,

sok rejtelmek mégis-mégis kiderülnek,

de kik ismerték vala nevedet is tán, sorra kidűlnek,

s ki voltál Egyetlenegy, anya mégegyszer sohase szül meg;

és nem tudnak rólad az anyácskák sem, kik kicsinyükkel

a padra kiülnek

sütkérezni tavaszi nap melegén.

Valami ponyva kellene

Valami ponyva kellene, jó detektívregény,
melynek csapdáiból váltig lel kiutat
a széplány képiben űzőbe-vett erény,
és gyilkosság sincs több, mint egy tucat —

S a tettes végül is — akármily szemfüles
láb- s ujjnyomát törölni s bár tigrismód verekszik
tíz ellenében is — börtön lakója lesz,
mivel utána les
az utólérhetetlen nagy detektív,
Poirot Herkules —

S a talpraesett, bátor, de szűzies
leány, ki évi száz fontot keres,
a veszélyből örökre megmenekszik,
s a gazdag, de becsületes
ifjú hitvese lesz —

S ne mondja senki, hogy cukrosvizes
ostoba mese ez,
mert a lélek igazságot keres,
és hol van az igazság? A szeméten
meg a mesében.

Valami ponyva kellene, jó detektívregény,
mely a szörnyeteg, álszent
világból, ha csak egy órára is,
kivisz-
s az ember tudja már az elején,
hogy végül egybekel a lány meg a legény,
és helyreáll a megsértett világrend.

Legyetek éberek

Legyetek éberek! Itt mindenki gyanús!
A hon polgárai lopnak, csálnak, betörnek
— néha gyilkolnak is. Nincs még paragrafus
az olyanokra sem, akik lelkeket ölnek.

Az enyémet megölték. Nem hiszek semmiben.
Reményeim után lassan magamra hagynak
a kétkedések is. Szétmállik életem
nehéz páráiban a töprengő anyagnak.

Bomlik, illan, ami emberibb vonzalom.
Hazugság leng körül, dög-levegő, miazma.
Mindegy, hogy létemet meddig is vonszolom
— abból már nem lesz senkinek semmi haszna.

Kihulltam; nincs erő, mely érdekébe fog,
visszára-fordított eszméktől szélütöttet.
Mennek a háborúba hullák és gyilkosok.
Legyetek éberek, romlatlan újszülöttek!

Kérdezetlen vallanak csontjaim is

Ember előtt meg nem alázodom immár:
Senkitől sem alábbvaló az én emberségem.

Embert ha bántottam is szóval, cselekedettel,
senki mást oly igen, mint éppen enmagamat.

Ifjúságom vala fekete hattyú, fényes tollazatát veszejtő
hontalan madár, befagyván körülötte a tó.

Eltöltek napjaim, tizenötezeren alig innen,
hoztak életemnek és vitték életemet.

Színek és illatok pompájára valék fogékony,
s test minden örömére, ünnepi szavaknak pátozára

s megbecsülésére az egyszerűségnek, aki jár szürke darócban,
elvetvén mindenkorra ez világ hívságát s furcsaságát.

Mégis: léha töltekezőnek, nyegle kalandornak,
nem mondhatni engemet kevély emberkerülőnek:

Emberi szívek kincstárnokául rendelteték,
ember, ki látott csak valaha, megadta nékem adóját.

Megadta szeretettel, megadta gyűlölésséggel, megadta
[közönnyel . . .
De hol leszünk, barátim? hol, ellenségim? száz esztendőnek
[utána?

Elszakított anyaméh- s anyamelltől a törvény,
felragadott majdan az emberiség merész káprázataig,

s visszatett szépen e földre — kicsiny ország
küszködő, sovárgó, egyenesedni-feszülő fiának.

Utrecht öreg egyeteme szólt vélem rég-holt ifjak nyelvén,
kik indultanak vissza, haza, ige-hirdető elhivatással;

magyarul szólított meg egy mély-mély éjjelen Kína ege,
mondván: Esthajnali csillag! s mondván: Göncöl szekere!

Többet erről mivégre szólani? — magam-elmémbe őrizem,
kihallgatván minden élőknak s tárgyaknak beszédüket,

mígnem itt az idő — s koponyám megtelik súlyos agyaggal,
s szívem helyébe mozdulatlan csönd települ.

Testeknek hullásukkor nagy-sok csinált koszorú lefonnyad,
halmok sorára üttetik akkor fejének a szégyen.

Vagyon- s hatalomért szívemből nem esengtem —
cicomáimat eldobom imhol jókor előre.

Zörgő babérimat ha ki tépi — nyújtom néki marékkal.
Csúffá tenni lehet — kívánok mindenkinek jó mulatást.

Valaki tán kiforgatna javambul — megtoldom némi
[garasokkal.
Az ki vadászna reám: bátran — nincs kardom, nincs
[karabélyom.

De kiktül csupasz emberségemben alázatom,
megállom rajtuk bosszúmat holtom után is:

Kérdezetlen vallanak esontjaim is már minden időkbën:
Szégyenemet mert túléli, mi lelkem legiava volt.

Ma se volt, holnap se lesz! Együk, igyuk meg, ami van!
Letakarni az órát! Mulatozzunk mindannyian!
Dalolunk reggelig úgy, hogy a tető is belereped;
megrepsztyjük a holdat, meg azt a csillagos eget!
Világra szól a kedvünk, igaz-e, hív barátaim?
Izzik a kályha csöve — sebaj, hogy tél van odakinn.
Ragályt ráolvasással, halált kuruzsoljunk dallal,
elkeserült szívünket vígasztaljuk meg itallal.
Elfújom én a nótát, elfújom mindegyiket én,
várjatok egy kicsikét — kezdem előbb a magamén:
Oh, du lieber Augustin! Szép nóta, hajh, gyönyörűség!
Torok legyen csak hozzá — nem bolygatja mások becsületét.
Pokolba, józan eszem, hasznodat hiszen úgyse veszem:
Ha dolgaimba kotyogsz, fizetem keservesen . . .
Leiszom máma magam, kövessetek, rajta fiúk!
Bármi lét raknak élénk, ha vitriolt is, megigyuk!
Csordultig már a világ, boldog még az, aki részeg:
A halál csontkeretes szemébe nagy vigan nézhet.
Részegen elhiszem én, hogy halhatatlan a lélek;
s hahogy megítéltettünk, még hátra a végítélet!
S hátra még a halál is; ne prüszkölj, öreg csataló,
kipányvázott Pegázus! lesz itt írni — meg sírni való —
Mulatni akarok, hej, mulatni, még ha kavargó
gyomorral is: Uccára nyílik a koc maajtó!
Barátaim, vigadjunk, kihallatszik ám a zene . . .
Valahol valaki morog ránk, ott egye meg a fene!

Töredék

Csapzott lélekkel élünk, emberek.
De lelkünket megőriztük, míg érzék-
szerveinket ravaszul kicserélték
hazug istenek, hamis perek.
Vakoskodik rejtezve, legbelül,
ami megillet természet szerint:
igazság szomja, jóság, szeretet.
S viseltetik külön érdemjelül
emelt fő, egyenes gerinc,
jó lelkiismeret.

*

Fogas kérdésre bot a magyarázat?
Lendülnek-vágnak ólmos tételek,
hogy összerogy érzés meg képzelet,
megterem rajtuk, nyüzsgő a gyalázat,
a húst lerágja, otthagyván a vázat.
Terített asztal és vetett ág
csapdáiba bukik a tettvágy —
s a félelemben koccanó szavak
a vissza-teremtés művét bevégezik:
a gondolatot magát eleméshetik,
mint hullát a savak.

*

Védetlen volt a fa, hideg a barlang...
Letettük a kőbaltát meg az íjjat,
kerestünk és találtunk mindig újat,
elnyertük az értelmet, a Hatalmat.
Nincs messzi már — és kilessük a lét
minden titkát, leírjuk vegyjelét:
maholnap menetrend szerint az Űrbe
röptenek atom-rakéta-ágyúk.
De ki felel majd, kinek lesz a bűne,
ha a bonyolult, roppant szerkezet
kerekei között az elveszett
emberséget meg nem találjuk?

*

Kastélyt akartál, palotát emelni?
Most örvendezz hát, ha meghúzhatod
benne magad, ha találsz egy zugot,
mely lakni nem — de jó lesz kitelelni.
Követ hordtál, cirádákat faragtál,
voltál ügyes, szorgalmas mesterember?
Ésszel is élj eztán, ne csak kezeddél
alkoss, ha már ily szégyenben maradtál!
Elrontották? Ember vagy. Újra kezd el —
de most az alapnál.

*

Nincs végzetem, vallásom, istenem.
Nem környékeznek már csuda-álmok;
meg nem kerítenek többé az álnok
ön-istenségek taktikái sem.

Ha küzdve, bajjal is — ahogy lehet — még
valamit tenni, dolgozni szeretnék,
hogy bárki szabadon tehesse dolgát,
ne érje bántás, erőszak, koholt vád —
hogy valahára igazán haza:
népének otthona legyen ez a
kis Magyarország.

*

Ez se különb, mint széttaposva boly;
törmelék-csillag, kő és vas gomoly.
Kuszált külsőre és belsőre zagyva,
elkezdve sincs és nincsen abbahagyva.
Egyensúlyért kapkodva, emberségért,
nem tudom én se elejét, se végét.
Legyen más-karán-figyelmeztetés
e töredék — mert másképpen ne nézz
engem se, mint egy valaha-egész
lélek töredékét.

Sorsom benned lássam

Vasvesszővel vertek, karddal kaszaboltak,
méreggel megöltek.

Minden nemzedékek újra meggyilkoltak,
megadtak a földnek.

Testet hogy vesztettél, máris neveztetted
az Isten Fiának,
s vértanúnak lentebb, Johannának-Szentnek,
József Attilának.

Homlokod lett híves, rakta már a mívés
a márványt fölébed —
Zsoltárral dícsértek s rabként már kísértek,
más testben ölének.

Megosztódtál fürtnek, Egynek mert nem tűrtek,
lettél százszor ezer.

Te vagy láthatárom, pillámat ha zárom,
úgy is körülveszel.

Lélekbeli légkör, kékből-feketéből
sugaram vetítéd.

Csillagok tört fényét — emberek reményét
hozzám közvetítéd.

Talpa hatalomnak s hátamra tapodhat
szegénység, öregség —
sor om benned lássam, halál mozsarában
testem bár töressék.

Kínoktól ne féljek, könnye'műen égjek
el az én szívemben —
csak lelkem ne haljon, igazának valljon
a szegény-nép engem!

Mult idők határán, volt-magammal szemben
az élet s a mű közt,
írtam ezt a verset, bújdosván lelkemben
bánat és derű közt.

A próféta és a vadász

— Kiknek sebük nem bír hegedni,
bújnak Istenhez, melegedni.

— Megöltem őt; egem kopárabb,
de én szívem azóta bátrabb.

— Télben ha tüzei kigyúlnak,
dermedt szivek elébe hullnak.

— Itt van telem, dermedten állok;
bőréből bundát nem csinállok!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Most már ahányszor versbe kezdenék,
gyomrom, hasam azonnal fájni kezd.
Bejött megint a tilalom-szaka;
ezentúl majd ő cenzuráz, a test.

Majd ő sanyargat — bosszúból azért,
amit a lélek megtiltott neki?
Igaz tehát a vallás szava, hogy
test s lélek egymás ellenségei?

Vagy épp ellenkezőleg — mint a jó
testvér, a test önzetlenül segít?
s átvállalni készül, vagy legalább
megosztani a lélek görcseit?

Se így, se úgy. A harmadik üzen,
ő mar belül, hasamból ő sajog,
ő figyelmeztetett engemet, aki
lélekből, testből s halálból vagyok:

Hogy óhajom a teljesség iránt
teljesedik már: folyton fájni kell
és mindenestül s egyedül — nem ám
jelképesen „együtt mindenkivel”.

Minden erőltetetten és minden ostobán hat.
Indulatod, fogalmad úgy rágja ki a szót,
a zörgőt, elaszottat, mint lepke a gubót.
Volt-nevüket levedlik az eszmék és a tárgyak.

Mily ékesen szavaltad nemrég — s hitted — világ-nagy
voltage — s arra sincs már szavad, hogy szitkozódj.
Szivedben érthetetlen iszonya imbolyog
egy még ember-előtti, névtelen éjszakának.

Osztódnak, szaporodnak odakint s bent az árnyak.
Vívásra fegyvered nincs; bajra, segélyre társad.
Elveszted az utolsó mentséget is: a szót.

S nesztelen rettegésed s düheid lesben állnak
s téged terítenek le, mint délszaki bozót
mélyén magányos ősd a nagy ragadozók.

Öröklét telefonja

Ma már hanyadszor? — csöng a telefon.
Átmenjek? Fölvegyem? Nagyon unom
e türelmetlen dróton-rángatást:
parancsszót, megbeszélést, meghívást.

De nem a telefon, csak egy tücsök,
az szólt valahol a bokrok között,
cirregett szép tücsök-szokás szerint.
S egy óra múlva becsapott megint.

Hát becsapott-e? Másodszorra már
tudtam: a természet telefonál,
mert látására szemem elkopott
és hallásától fülem elszokott.

Hívott, hogy nézzem: egyedül a kert
hányféle színnel fecseg, hány ezer
vonóval, dobbal, síppal mondja ki,
amit én nem bírok kimondani.

Sikoltozó emberi nyavalyák,
színnel-valló lágyság, kő-némaság,
tejútak, tücskök — íme, a világ!
És mindezekben s mindezek mögött:
a lét, az érzéketlen és örök.

Nem múlok én sem el! Ha leteszem
szűk és kölcsönzött ember-életem,
mint ágyamba, örök létbe dülök.

...Köszönöm, hogy felhívtál, kis tücsök!

Ez a bogár is hogy került ide?
A parttól egy kilométernyire
halásztam ki szegényt a Balaton
vizéből. Biztonságban, karomon
szárítkozik. De úsznom hogy lehet?
Katica, most mit csináljak veled?
Az bizonyos, hogy vissza nem dobom.
Fejemre tettem, s ott a búbomon
hajam erdejében lelt egy üres
— nem épp kopasz, csak amolyan füves —
napos helyet. Lehattunk már nyugodtan:
Ő sétálgatva jelezte, hogy ott van,
én úsztam. Így mint úszó szigeten,
vagy félórát töltött a fejemben.
A parton Jutka napozott. — Gyere, s
apád fejében — szóltam rá — keress!
— Katica! Jutka megörült neki,
de kész volt azért elereszteni.
— Szállj el, szállj el katicabogárka!
Elszállt, mi meg néztünk utána.

Emberi csönd

A lépcsőn, a nyárfa tövében
szeretek ülni a sötétben,
mikor nem hördül, nem kiált —
zümög fülembe a világ.

Fekete-szoknyás táj ölébe
hajtja gyerek-fejét a béke;
csillagok csendje odafönt,
itt lent a jó emberi csönd.

Kecses szellők jönnek, elúsznak,
valahol ők is elalusznak.
Piheg a lomb, mint csöndesen
a beteljesült szerelem.

A fűben a tücsök-dalárda,
ébren a tó partján a csárda.
Elér hozzám a zene és
néha egy szó vagy nevetés.

Kívül az este csöndje, bévül
keserűségem összebékül
egy-csönddé; jól illik bele
vonatfütty és tücsökHzene.

Lélek nyugalma, ritka ünnep!
Mit kéne tennem, hogy ne szűnj meg,
maradj mással, magammal is
a városban is, nappal is?

Nem törődöm hírrel, se pénzzel,
az életből nekem kevés kell:
Szólhassak szívből, szabadon,
ne gyújthassák rám panaszom.

Vacsorára ha sül a lángos,
egy fröccs rá, egy korsó világos,
az asztal mellett a család,
jó könyvek s néhány jóbarát.

Mert megesett, hogy elkoboztak
tőlem minden reményt — s a köznap
tünde csillag lett, látomás;
s én lettem hitetlen Tamás.

Hűséggel, hű társak sorában
jártam politikák sarában,
gyűrtem a szót, a hitvitát,
kitanultam a taktikát.

Lőttek énrám már mindennünen,
testem hosszával megfeküdtem
a kor minden szennyét. Miért,
ha nem a csöndes életért?

Vége a nyárnak. Ez az év is
elmúlik, vele múlok én is.
Fáradtan, túl a negyvenen
megforgatom még fegyverem,

hogy kicsikarjam tőled, élet,
azt, ami mindenkit megillet:
Néhány év jó emberi csöndjét,
mielőtt végleg elköszönnék.

Nem vagyok én a székelyek, a magyarok
 Először is a magyarok, a magyarok
 Egy székely nem is lehet, hanem magyarok.

Kérem, ne legyenek székelyek, ne legyenek
 jobb volna a magyarok, a magyarok.

Egy székely nem is lehet, hanem magyarok,
 Egy székely nem is lehet, hanem magyarok,
 Barát, barát, barát, barát, barát, barát.

De hol, hol? A magyarok, a magyarok
 csak a magyarok, a magyarok, a magyarok.

A magyarok, a magyarok, a magyarok
 egy székely nem is lehet, hanem magyarok,
 a magyarok, a magyarok, a magyarok.

Országos Széchényi Könyvtár

Székelyek, magyarok, a magyarok, a magyarok,
 de a magyarok, a magyarok, a magyarok.

A magyarok, a magyarok, a magyarok,
 A magyarok, a magyarok, a magyarok,
 a magyarok, a magyarok, a magyarok.

Két délutáni óráról melyet az uccán csatangolva töltöttem

Két óra még addig, amig X-szel találkozom.

El kell indulni máris, bármilyen korán van;

egy szimpla mellett nem lehet óráig üldögni.

Kinn süt a nap, ez még szerencse; mégis

jobb volna tán elmenni valakihez:

Egy ajtón bekopogni és köszönni: szervusztok, itt vagyok.

Egy ismerős, otthonos székben hátradúlni;

baráti szavakat váltani — jobb volna, jobb.

De hol, kivel? A-hoz még elmehettem volna nemrég,

csak ő nincs már, számomra nincs — családotul kivándorolt.

S hová lett B vajon? Mások lakják a két szobát;

egy téli nap átlépte ő is a határt,

s kivel barátkozik most? merre jár most? nem tudom.

S mehettem volna C-hez is, kedves, jó barátomhoz is,

de ő hová jutott szegény! Nehéz a sorsunk, istenem.

S az ucca csupa unalom, csupa közömbös idegen.

A kirakatok is csupa közömbös holmival teli,

néz, néz az ember, és nem látja: mit néz.

D itt lakik; valamikor sokat beszélgettem vele
s baráti szívvel; ámde most már csak a düh
egyforma bennünk, egymás ellen — nincsen egy közös szavunk.

Mennék F-hez, de láttam rajta legutóbb:
kerülne, fél tőlem. Hát mit tegyek? Kerülöm én.

Barátaim, jóismerőseim, ti élő emberek,
betűkké lett társak, ti, emlékek, szimbólumok,
szétszórtak és elszéledettek, ismeretlen helyen tartózkodók:

elbújtatok előlem egytől-egyig. Már sehol se vár
egy jó szó, egy pohár bor, vagy csak egy szék, ülni szótlanul.

S milyen hosszú e társtalan csatangolás!
Mily végtelen hosszú két óra is,
tudjátok-é, minden perce, minden lépése kín!

És hogy milyen kegyetlenül hosszú az élet,
majd megtudjátok ezután. Nem az én bűnöm ez.

Mélyvizek lakója

Mint mélytengeri ősi állat,
ki minden évszázadban egyszer
fölmerül egy lélegzetért —
s akkor kezdődik a hajtóvadászat,
röppen a szigony, dől a vér
egyetlenegy lélegzetért,
s a lomha állat
sebzetten, véresen megint a mélybe száll —
ilyennek látlak,
ilyen vagy:
mélyvizek lakója.

Elmegyek meghalni

Elmegyek meghalni,
voltam a világ királya, felhőket oszlató,
felhőket parancsoló, vígság-szomorúság
bőkezű osztogatója, korlátlan úr az időben,
királyi pálcám kihull már a kezemből,
elmegyek meghalni —

Elmegyek meghalni,
koldus remete voltam tölgyfa-kereszt alján
kalyibámban, enmagam sanyargatója,
égre-tekintő, alázatossággal hivalkodó,
elásom sanyarúságom gögjét, elmegyek
meghálni —

Elmegyek meghalni,
voltam bujálkodó kan, fölcicomázott apaállat,
szoknyák után lihegő, parázna szemű,
vagyok már vágyakat nélkülöző,
elmegyek meghalni —

Elmegyek meghalni,
voltam szűzesség koronája, lesütött pillájú
ártatlanság-telje, tiszta tekintetű,
tiszta szavú, nyakig burkolt meztelenül is,
ledobom erényeim töviskoszorúját,
elmegyek meghalni —

Elmegyek meghalni,
megszállott hívő voltam, türelem nélküli
zsarnok, tüzet-vezénylő, máglyák gyujtogatója,
íme, magam-áldozatára gyűjtöm meg
a máglyát, elmegyek meghalni —

Elmegyek meghalni,
voltam az eleven kétely, hitetlenség
bujtogatója, nyomorult rab a sorban, tűzbe-
vetett elítelt, fejemen már az utolsó szó,
elmegyek meghalni —

Elmegyek meghalni,
minden voltam a földön csak boldog soha nem,
bélpoklosok csörgője kezemben, álljatok
felre utamból, senki ne sírjon utánam,
egy bánattal kevesebb lesz a világon,
elmegyek meghalni —

Vannak, kiknek búcsúzni sem kell, viszik a mennybe csuda
[szárnyak.

Kedvenc fiai az időknek, gyűrűsei a szép halálnak,
minden örömnél telje bennük, az üdvösség ölébe halnak;
halnak az élet elejének, halnak örökre fiatalnak.

S van, ki fizetne a halálért, menne, menne, rontják az évek,
de nem kell a ringyó halálnak, ittmarad önmaga sebének.

Mi jut neki ég-föld javából? — ami van, mindannak a
[rossza,

megromlott alja örömeknek, az életnek is csak a hossza.

Előbb meghajlik, törik aztán, rendezkedik a hosszú gyászra,
test fájdalmaitól gyötörve, lélek kínjaitól alázva.

Keserű, hajlott öregember! téged a sors ugyan megáldott,
itt hagyott: néped miatt fájni, siratni eltűnt jóbarátot.

Téged a halál ittfelejtett, dicsőségedben elesetten,
rossz életedbe száműzötte, árván a zajló Budapesten.

Zászló ha voltál, szaggattattál, törettél — ki bánja a zászlót?

Színedben sápra sorakoztak, rángattak a koldus utánzók.

El az hagyott csak, kit szerettél s el minden öncsaló rajongás;
ahány dal ömlött ki szivedből, annyi titkolt, csüggedt

[lemondás.

Azok a gyönyörű szavak mind alig-verő szivembe sírnak,
azok az iszonyú sebek mind eleven csontomig kinyílnak,
mígnem por lesz belőlem is majd, csontomat az idő megőrli,
s kezéd akkor sok alkuvásom, nehéz sok bűnömet letörli.

Lustálkodtam csak kínjaimban, a munkánál több volt a

[bánat,

de mondtam én is egynehány szót, hogy nevezhesselek

[apámnak.

Apám, apám, apám! sírodnál térdepel kisfiad zokogva:
elrongyolódtam, rászorultam élet-halálban vígaszodra.
Voltam fiatal, erős, bátor — el kell felejtenem, ki voltam.
A halál engem ittfelejtett, tanulok sírni férfikorban.
Ittmaradtam én elveszettnek, magányos esti kódorgónak,
elhagyottnak, elüldözöttnak, töprengő semmire-se-jónak.
Egyvalaki jár csak nyomomban, minden órával közelebb lép:
Hóhér-vasait köszörülve néz rám ádázul az öregség.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

gyűjtemények, kiadások, kiadások

És figyelj, felfedj, ha köbor kora
Szabadul a mély hamuba.

Élő, néma — de a szavak
Mogyoró színe, beszéd.

A halandó Prometheus

Te is az embereknek hoztad az égi lángot.
Benned is újra éledt a lázadó titán.
És téged is, halandót, a tolvajlás után
embertelen magány kösziklájára láncolt
a féltékeny nagyúr, az égiek királya,
a bosszús és irigy: ő szabadítja rád
a szolás kényszerét, a vers dögmadarát,
hogy csőrét, karmait élő husodba vágja.
Göggel fogadd a kint is; az istentől-lopott láng,
a megnevezhetetlen túlcsap a bosszu poklán,
s amiből megszülettél, értelmet ad a csóknak —
Mert fejet hajt az ember és tiszteleg a kor,
s megbánja bűneit az isten is, mikor
a csöndes és sötét partra átvisz a csónak.

Országos Széchényi Könyvtár

Elérkezett

Elérkezett, hogy lázad kipihend.
Ahogy kívántad, körülfog a csend.

Hallgat a telefon, levél se jön.
Nagy pelyheivel ellep a közöny.

Ha végül is maradtál egyedül,
ne gondold, hogy a világ összedül.

Nem küld a föld ötödik évszakot —
jó lesz neked már a négy megszokott.

Vesd le keserved kényszerzubbonyát.
Hallgasd ki, mit mond, a szemközti fát.

Csupaszon áll a télben, tavaszi
virágát, lombját most gondolja ki.

Jegyezd le a virágok énekét,
gyász rigót vallass, tornász cinegét.

És figyelj, fülelj, ha kóbor kutya
furakodik a meleg hamuba.

Élő, nem-élő — dolgot ad neked.
Magyarra fordítod beszédüket.

Nem őriz semmi, bármiben hiszel,
csak a világ, mit magaddal viszel.

Nem félsz, nem kérkedsz, nem csodálkozol,
mígnem te is világgá változol,

s kicsi a nagyban, éppúgy mint ma is,
jelen vagy itt ezer év múlva is:

Az anyaföld bár semmivé ölelt,
kedves fiának hí az anyanyelv.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Ember-lelkű szavam

Neked is azért ismerős szavam,
mert mindegyiknek ember-arca van.

Sír vagy nevet, prédikál vagy dadog,
megismered: mindegyik én vagyok.

Ha követ mond, ha fát, ha madarat:
ismerj magadra, te is benne vagy.

A lélek benne: ami benned; és
az a bizalom, az a csüggedés.

Mind benne él, ki közös nyelven ért,
mert emberül szól és az emberért.

Elmegyek én, mint más átutazó;
de itt marad, országgá nő a szó:

Ember-lelkű szavam. Se kéz, se kés
el nem ronthatja. Engem hát ne félts!

Most én ébresztenélek, anyám, ahogy te engem,
míg iskolába jártam, mikor dolgozni mentem.
Nyár fecske-suhanása, tél varju-károga,
vekker rikácsolása föl nem vert volna engem.
Halkabban szólt a törvény, hajnali suttogással,
mégse bújhattam el az álom senki-földjén.
És este kivallattál: mi bánt, mi baj, mi történt?
Mért voltál olyan kíváncsi kedvetlen válaszaimra?
Történt akármi — úgyis föl kellett kelni másnap!
Valóság őrszeme, ábrándtalan anyám,
fölém hajoltál, hívtál, álmaimon kaput-nyitó.
A hűvös kőre léptem, sorakoztak a tárgyak,
s Atlantisz mindenese ül a mosdóvízbe sül yedt.
Barátaim már vártak; s nagy karéj kenyerek,
s tea, hasas bögrében, a konyhaasztalon.
És te sarkamban egyre, mozgattál, örök-mozgó,
sürgöttél: el ne késsem! Hát honnan? és miről?
Nem kelthetlek föl. Alszol; és nem tudsz semmiről.

Találkozás gyerekkori jóbaráttal

Hát újra együtt, harminc év után ...
Két szempár fürkész okosan s riadtan:
Oldó-nyitó varázsigék tudóját
megleli-é a meglett férfiakban?
Még hallgatunk. A szem kérdez: Ki vagy?
A gyermek-szívű, ismert régi vagy?

Az vagy, kinek tündér-vonásait
őriztem híven harminc év alatt?
Arcodat álság nem rontotta meg?
Visszaad ez a vizsga-pillanat?
Követi a szemek találkozását
a szíveké? — megéled a barátság?

Fejtjük egymás arcáról, homlokáról
a férfikor rákövült rétegét:
Rég-volt évek nyomát és háborúkét,
emlékek és csalódások hegét,
s amit örökre felírtak a ráncok,
harcot, kalandot, bolond férfitáncot.

Én már tudom, ki vagy. Szóltánálak,
de a szorongató, nehéz lesen
— harminc évet sűrítő pillanatban —
arcodon is magamat keresem.
Zárt ajkak, ráncolt homlok, kérdező szem,
arra feleljetek: mi lett belőlem?

Ez most a perc, hogy mérlegre kerül
tisztesség, vétség, jellem és szerep.

Az arc, a szem most dönti el: megélt-e
győzelmesen és tisztán a Gyerek?

Ót keresed te is? Én újra látom.

Szólítalak — szólíthatsz már, barátom!

Országos Széchényi Könyvtár

En már tudom, ki vagy. Szólíthatlak,
de a szorongató nehéz órák
— harminc évet süttél pillanatban —
arcodon is megmutat kétségem.
Zárt ajkaid, rándult homlok, kértető szem,
arra felejtet: mi lett belőlem?

Egy áldomást

Nyüzsgés, zshivaj, bokáig trágya és sár;
disznó rőfög, tehén bőg, áll a vásár.
Kondát terel a nagyhatalmu császár;
az ármádia ottveszett Mucsánál.

Hogy riasztottuk, hogy vágtuk mi ketten!
Szédülten olykor, de sose hitetlen.
Láttuk sebekben, láttuk díszben egymást;
a bugrisnak tudnánk mesélni egy s más.

Császár váltságát göggel visszacsaptuk
— bécsi kisasszony csókját ingyen kaptuk.
Valóság volt? vagy részeg látomása?
Mindegy. Ülünk le még egy áldomásra.

Maholnap úgyis itt terem a sátán,
s továbbbüget két százárral a hátán;
s egy liter karcost még ereszt a tárcám.
Igyunk! Egészségére, Háry bátyám!

Megérem, hogy dühöm is elévül?
Megvagyok már kívánságok nélkül.
Hátam mögött siker is, bukás is;
mit ér velük? — próbálja meg más is!

Tücsök-nemzet nem gondol a télre:
Az apám se — én se raktam félre;
ha tellett is, akkor is csekélyre —
nem mehetek Niklára, Csekére.

Az hiányzik? Köszönöm alássan!
Elférek egy városi lakásban;
ott is azzal bízott meg az ország,
hogy őrizzem legmagasabb polcát.

No, nem a trónt, csak a könyvespolcot.
A legkülönb társaságban forgok:
Asztalomnál ül mind, aki számos;
az asztalfőn maga Arany János.

Velem lakik Vörösmarty; vándor-
útja végén ide szállt meg Sándor.
Berzsenyi is, befutván a pályát,
Kölcseyvel folytatja vitáját.

Elmulatok napról-napra köztük.
Lélek szerint vagyok édes-öccsük.
Ha szólítnak, egy sorban magukkal;
megtisztelnek egyenes szavukkal.

Ha az élet komizsága ver le,
ha megül a mulandóság terhe,
vígaszta'nak: addig csak elélek,
míg valahol magyarul beszélnek.

A halállal nincs gondom előre;
nem hívom már, nem is félek tőle.
Gazdálkodván a fogyó napokkal,
élek már nagy belső nyugalommal.

Írtam eddig verset háromszázat —
ami eztán, írom ráadásnak,
ha újat is, ilyen régimódit;
legtöbbje csak lellemre íródik.

Terem ott is tiszta emberséget;
szól a világ tisztasága végett
akkor is, ha én már felelőtlen
elbújtam a névtelen erőkbén.

Kezesség

Mikor először jártam ebben
a kis pestszentlőrinci házban,
a szülők, a fiúk, a lányok —
heten laktak az egy szobában.

A legidősebb fiú nőült
elsőnek, s párostul maradt ott;
az öreg falhoz, a szülői
házhoz még egy szobát ragasztott.

Megnőttek a fiúk, a lányok,
s a régi fészket ők se hagyták:
Minden új pár rakott magának
egy új szobát, egy új verandát.

Az öregeket eltemették,
házasodtak és kereszteltek,
s terjeszkedtek, rakták a házat,
teleépítették a telket.

Táncoltak egymás lakodalmán.
Ha megijedtek, összebújtak.
Egy konyhán bőjtöltek keresztül
válságokat és háborúkat.

Krumplin, babon, üres kenyéren —
de mindnek fia-lánya megnőtt.
Tizenegyen vannak a házban
nősülendők, férjhezmenendők.

Előttem ez a ház nem harminc,
de százezer évet idéz föl:
Miképpen nőtt törzs a családból,
a törzsből nép, nemzet a népből.

Benned bízom, mindent-kibíró
és mindent-lebíró közösség,
ismeretlen vészekre nyíló
századokért szilárd kezesség!

Vendégek

Milyen elhagyott ez az ablak!
Télen pedig gyűlt itt a vendég:
Jöttek a rigók meg a cinkék
s más erdei ágrólszakadtak.

Már virradattól ablakomra
jártak kergetve-váltva egymást;
egész nap foglalt volt a vasrács
s a madzagon a kis szalonna.

Egynek se támadt füttyre kedve,
volt gondja mindnek, volt egyéb:
Ha megtölthetné a begyét,
s akárhogy is, csak áttelelne . . .

Ez volt a télen. És ma már
nem jár az ablakomra vendég.
Fényt-lesni jönnek esti lepkék,
de messze kerül a madár.

A vendégségért egy se hálás,
már el is felejtette. Minden
erdőben, minden kertben ingyen
terem az élés meg a szállás.

És virradattól szól az ének.
Hálátlan népség, tudva tudja:
Ha nincs dal, ha nincs aki fújja,
attól csak a világ szegényebb.

Én is csak vendégségben éltem;
nekem is adták, amit adtam,
isten nevében, s — mit tagadjam —
nem hálálkodtam érte én sem.

S kezdenék új dalokba . . . Bárcsak
felejtetni tudnám a kinti
világ ütéseit is, mint ti . . .
Fújjátok csak, kis pályatársak!

Fújjuk a nótát, fújjuk együtt,
ahogy a torkunkon kifer!
Megjön — törvény szerint — a tél?
Mi — törvény szerint — újrakezdjük.

Balatonboglár

Lásd, ide vágyom, napról-napra jobban
kíváncszom a csöndre, falura,
hogy elfáradva bár és megcsalódva,
lehetnék végre napjaim ura.

A város eltaszít; falun-lakásra
csábít ez a Balaton-parti ház,
s azt követeli tőlem az utolsó
nagy szenvedély: az írás-olvasás.

Ami elmúlt, a negyvenhárom évből
hol van csak egy, félig-zavartalan?
Ideje volna már, hogy végre csöndben
s munkában töltssem, ami hátra van.

...Itt korán kelnek. Gondoznék a kertben,
nyesnék tíz-húsz magamültette fát;
nyitnám az ólat: szedjenek a tyúkok,
totyogjanak a tóra a kacsák.

Később meg az asztalra könyökölve
egy képen, egy jelzón merengenek,
gonddal, sokáig, jó műveshez illőn:
s te siettetnél: elhül az ebéd!

Tavaszi, nyári estén kinn a lépcsőn
ülnél, vagy a kertben, a fák alatt
kézimunkázva várnál, és nevetnél
rajtam, hogy megint nem fogtam halat.

A zord napokban, mikor a Bakonyból
lezúgnak az északi viharok,
a kémény füstje messziről jelezné,
hogy van a házban egy fűtött sarok.

Jönne gyakran az orvos, a tanító,
irodalom barátja s az enyém;
amíg te az asszonnyal társalognál,
ő kérdezné: van-e új költemény?

Fölolvasnám a verset, a tanulmányt,
és utána elülnénk hallgatag,
hozzágondolván ki-ki a magáét;
majd kezdődnek a kártya vagy a sakk.

Váratlan vendégünk is lenne olykor,
a környékről egy verselő diák;
félszegen s tisztelettel jönne, tőlem
tanácsot kapna, tőled egy teát.

Vasárnap mi is vendégségbe mennénk
szokás szerint s illendőség miatt.
Hazajövet formásan tiltakoznánk:
Ne kísérjenek el a háziak!

Az ismerősök az uccán előre
köszönténének, két ezüst-hajút.
Öregesen ballagnánk, meg-megállva
s elnézve, hogy szikrázik a tejút.

10 Odahaza várna minket a déli
maradék és az esti nyugalom.
Te még kitakarítanád a konyhát,
én rendbe raknám íróasztalom.

Megnézném még — mert félnél a sötétben —
a fáskamrát, aprójóságokat.
És félálomban hallgatnánk az ágyból,
hogy elrobog az éjféli vonat.

— Aludjunk! — szólnál. S ahol abbahagytuk,
megjelölnénk a regény oldalát.
És kezed nyújtva még megsímogatnál,
mielőtt a villanyt eloltanád.

Jacopone Da Todi sírfelirata

Isten bolondja nyugszik itt,

Jakab, a Todi-beli.

Az Ítéletig csontjait

Todiban pihenteti.

Országos tekergő vala,

otromba jópofa,

piaci szó-kofa,

mégis az Úr szólt általa.

Bölcsen rendeltetett,

hogy az igazak megismerik

az útszéliben az istenit,

szent lesz a megvetett —

Mint ő is, akinek

ide fektették csontjait.

Szeressétek, Todi-beliek,

Isten bolondjait!

I

Erős vagyok, nincs mit vesztenem.
Korán örül, aki estemen.
Valahányszor sorsom földre nyom,
megállok megint a talpamon.

2

Könnyűt kínálsz? Add a nehezét!
Hogy megálljak, kell a nehezék,
ólom-harag, ón-keserűség.
Máskülönben fölragad a szél,
elkap a tánc, elfúj a veszély.

3

Láthatárom is csak börtönöm.
Mindörökre belül a körön,
forgatag erők játékaként
játszom én is: vétket és erényt,
játszom búbánatot — és reményt,
hogy a Minden héjját feltöröm.

Játszom egyre: hallgatom, a szív
 hogyan rázza borda-rácsait
 s a toronyban fent, a koponya-
 cellában a forró kocsonya
 miként feszül: hátha még kitör
 rákalapált képzeteiből.

Föl-le-mindig-föl-le . . . Türelem!
 Csúnya játék, ostoba szabály?
 Ha föl, ha le, úgyse bír velem —
 talpra ugrok újra csak, ha nem
 kalapáccsal ver szét a halál.

Föl-le-föl-le — én már jól tudom:
 Ha elkezdem, újra elbukom,
 ha elbuktam, újra kezdhetem
 — korán búsul, aki vesztemen —
 erős vagyok, nincs mit vesztenem.

Most a városba mord lovag
csörtet be, pajzsos-címeres;
fegyvernöke a kopjavéggel
mellbeböki az őrt: — Eressz!
Döndül mögöttük a kapu,
kulcs sír, csikordul a retesz.
Medvebőr-vackán, szitkozódva
az éji őrség ébredesz.

A falon kívül, hol az út
porba meg esthomályba vesz,
késsel, doronggal öt zshivány
elkészt utasokra les.

Zárt ajtók, ablakok mögül
pecsenyék zsíros-fűszeres
szaga terjeng, jóllakva dől
ágyába polgár és nemes.

Megtölti színig a világot
az éj sötétje, mint üres
kupát a bor; aki magát
kötélre szánta, most szerez.

Vendégségből jövet a tisztes
tanácsúr fáklyás, fegyveres
szolga-csapat kíséretében
sietve tér övéihez.

A cingár asztalosinas
szerszámot, söprűt félretesz,
a műhely küszöbére ül,
térde közt egy fazék leves.

Hálótermében már a püspök,
ölében ifjú hölgy, kezes;
selymek közt a püspöki kéz
evilági üdvöt keres.

Zajong a város-széli csapszék,
ürül szaporán a seres
kancsó, korhelyek gyűrűjében
gajdol egy vándor énekes.

Künn facér zsoldos tántorog,
amerre lökdösi a szesz;
vidul, hogy mégse tévedett el,
mert a lotyók uccája ez.

A községi bitó tövén,
az éji sűrűn, mint a les-
helyről ugorni készülő vad,
lapul kaloda és deres.

Félmeztelen rab sziklasírja
démonaival küzd reves
szalmán hánykódva, körülötte
nyirok csurog, patkány neszez.

Éjfél körül az égre láng
csap fel, pokol-tüze-veres;
hadat az úrnak, a parasztnak
éhínséget, dögvészt jelez.

A házakon tűz fénye, klastrom
tornyán izzik a rézlemez;
torony-ablakban mozdulatlan
áll egy szikár, ősz szerzetes.

Arcán részvét és rémület,
tekintete a zsindeyes
tetőről a magasba, s vissza,
s megint az ég felé repes.

Mormol magában összekulcsolt
kézzel: — Pater noster, qui es
in coelis . . . Sóhajt, visszafordul,
a lépcsőkön lerévedez.
Vak folyosókon elbotorkál
cellájáig, a szűk rekesz
mécsvilágában megnyugodva
lép antik tekercseihez.
Visszaül végre másoló
asztalához, tollat hegyez,
felönti a tintát, a szúvas
deszkára új ívet helyez,
s görnyed, hogy arról, ami volt,
hírt adjon annak, aki lesz.

Kisértetek

Mezítláb, üvegcserepek
tetején álld meg a helyed,
ugorj, te délceg, ropd a táncot!
Körben zúg már a hallali,
mert völgyön át és dombon át
gyűlnék sírodig hajtani
a védjegyzett reakciós pofák,
a reménytelen dilettánsok
s velük egynémely ostobák.

Hú! Hú! Micsoda forgalom!
Előregyártott borzalom:
Kitárul kripta és halom,
nyüszítnék a föloszló nyelvek:
— Vadászat! Hopsza, verd agyon!
Jönnek a srjúkból-kikeltek,
trágár nótákat énekelnek,
csontjukat fenyegetve rázzák,
füledbe nyílnak. Egy bagoly
hátán csontváz-nő lovagol,
és hozzádvágja üres koponyáját.
— Törüld meg az orrom! — kiált rád.
Egy költő — él még, ámde rothad —
csont-edényből borral kínál;
akarná, hogy pertut igyál,
mielőtt a gödörbe dobhat.

— Nem kell? — vállat von és nyakal,
de ráncigálják a halottak:
— Bort, bort! S viszik már az edényt.
Egy dilettáns kardját kivonja,
fölpattan egy ép sírhalomra,
és rögtönzött verset szaval;
s követeli: mondj róla véleményyt!
Csak jönnek, tódulnak özönnel,
élő és holt keveredik.
Egy váz hozzád settenkedik,
suttog: — Én egyetértek Önnel,
de csitt! nehogy szóljon nekik!
Egy roskatag vén — csaknem eldül —
— Megáldalak, fiam — sohajt.
— A sírba vágyom! — hörgi, majd
röfögni kezd és táncra perdül,
bevág egy tál sertéskarajt,
s vihogva visszalép a körbe.
S a kör szűkül. Már-már lefognak.
Hátrább a kényesek nyafognak:
— Hajitanák már a gödörbe!

Ügyet se vess, a rusnya raj
vihánca közt nehogy leroskadj,
ne higgye, hogy te is halott vagy —
megrohan akkor, elkapar.
Ezer kísértet dobna lasszót
nyakadba undor- s rémületből —
Ezek miatt vesznél? Fejet föl!
Táncolva várd ki a kakasszót.

Mi van a hold túlsó felén

Ledobja elvászott hitét
az ember: annyi trónja-fosztott
isten után a légbe foszlott
az utolsó is, aki még
mennyet ígért —

Sem a földön, se hét egén
túl, nincs menny, nincs aki keresse —
Suhan egy műszer messze-messze,
hanggal és képpel hogy jelezze:
Mi van a hold túlsó felén —

Egykor az idők elején
— talán mert a bendő üres volt,
vagy fölkelte a teli veres hold —
akadt egy bozontos legény,
aki korlátolt istenén
keresztülhágott, s bár remegve
fülelt a gonosz szellemekre,
mégis a gleccserek jegén
átgázolt-mászott és kileste:
Mi van a hegy túlsó felén —

S mögötte sorban az időben,
lovon, gyalog, hajón, tevén,
páncélban, dervis-lepedőben
— kit tudás hajt, kit nyeremény —
katona, kalmár, óceánok
kalandora, tudós zarándok,
s mind, ki elment, hogy adna számot:
Mi van a föld tulsó felén —

S akik a szellem éjjelén
a holttesteket elrabolták,
mert tudni kell: mi van a bordák,
mi van az arc tulsó felén —

S mind, aki a közvélemény
ügyvédje volt: élet-királya,
pellengér dísze vagy a máglya
étke a város főterén;
megalázottak, fölemeltek
egyként az igazért pereltek,
jót-rosszat nevezve nevén:
Mi van a szó, mi van az elvek,
mi a tettek tulsó felén —

S akik sorsuk küzdőterén
bukottan, halálos kudarcok
után sem adták föl a harcot
jó ügyükért, hirdetve kardok
között is, holtak csont-hegyén,
hogy van remény —

És mind, ki névtelen helyén
sorsa fölé nő bár csak azzal,
hogy birokra kel az anyaggal,
vagy megnézi: Ki áll az asztal
túlsó felén —

Akik hívők a keresésben,
hívők akkor is, ha tagadva,
nekik nem dogma, és se csapda,
nem cél, csak út, az „igen“ és „nem“ —

Megszállottan, hittől-vezetve
szállnak új és új gépezetre,
föl a magasba, le a mélybe,
itt és túl járatlan vidékre,
soha-föl-nem-térképezetre —

Mert fűti az örök igény:
Lélekben, földben, csillagokban
ásni a rejteket, ahonnan
nem érkezett még semmi fény —

A minden dolgok felszínén
keresztülnézők: Hú szemekkel,
okos szívvel, jó műszerekkel
ők végezték el, hogy az ember:
Ember, lények-fölötti lény —

Ki léte száz évezredén
vészt, jajt túlélve, végre földi
nyügeiből készül kitörni,
s nem akar már jajgatni-ölni,
porszem a Minden porszemén —

S tűnődve ősök érdemén,
a bátrak végzetén, magányán,
elindul két új-ősi szárnyán
— az anyagén s a szellemén —
a világok-közötti pályán,
széjjelnéz csillagrendszerén —

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Úrhajós

Kimozdítja helyéből a szobámat,
fölemeli az éjszaka.

A sötétség fölé hajolva
gondolok az első hajosra,
aki elindul egymaga.

Mint aki szánján siklik az örök jég
pusztáin vagy könnyű dereglyét
visz át az irdatlan vizen,
úgy vág ő is az ismeretlen útnak,
körülvesszi az abszolút fagy,
suhan a dermedt semmiben.

A fagyon át, a semmin át
eléri majd választott csillagát,
s leszáll, kabinjából előlép,
hogy kinyissa egy új kor kapuját
s a világon-túli világ
első jégmentes kikötőjét.

Más égről, idegen csodákról,
különös lényekről küld híreket —
Kísérem útjain a bátrát,
kalandjait élem, mígnem kifárad
a játékban a képzelet.

S gondjaiba zuhan le, vissza
támaszpontjára, hol a tér
sávokra és kockákra van fölosztva
s ahol időt az óra mér.

Az én időmet már kiszabta;
a lélekvesztő nagy kalandra
már másik élet kellene.
Maradék óráim lejárnak,
és nem leszek — ó, ifju vágyak! —
titokzatos világok Nansene.

Nem volt és nem lehet már benne részem,
— voltam bár arra is be készen —
hogy meghódítsam az eget;
hát mégis más lesz, aki célt ér,
más kor és más kar, az enyémnél
ifjabb szív, különb idegek.

S az ódon úrhajó-világ,
a föld is, mely pörögve száguld
nagy útján, hárommilliárd
utasával az üres úrön át —
körülöttem az is hogy összezárult!

Szobám: csukott rakéta-fülke;
nézek ki ablakán az ürbe,
járkálok benne föl-le, egymagam,
elbúslakodva-tétlenülve
s oly régen, hogy nem is tudom:
szándékkal-e vagy kényszerülve?

Lidércet kerget, aki hajszol engem;
hiányom is kirajzol engem,
csináltam itt már valamit!
Ha ülök eztán egymagamba, tétlen,
tán akkor sem hiába éltem.
Dolgozni kéne mégis. Volna mit!

Volna mit — de mikor? de hol?
Töprengenék — és közbeszól
jeges csöndjével az öröklét
s közhelyeivel a közösség:
Most, vagy soha! Itt, vagy sehol!

Amint lehet, amit lehet,
amíg lehet — de nem lehet
beérni már a munka látszatával!
S cél úgyse lehet kevesebb:
Meghódítani földet és eget
az élet hű szolgálatával.

Rőzseláng

Megborzongatta nesztelen a fákat
az esti hűs.
Lábunk előtt mint bolondos kis állat
ugrált a rőzsetűz.
A Göncöl lámpái magasan álltak,
az ég alján lángolt a Szűz.

A csillagfényben úszott egy vitorla,
fáradt madár;
azt néztem — s mintha nem is este volna,
megélénkült a táj,
kocsik zörögtek, itatott a csorda,
tülekedett a kecskenyáj.

Egy hang csapott föl — s megvillant előttem:
Már jártam itt!
E parton álltam, míg nyüzsgöve törzsem
fölverte sátrait,
s kiáltozott a dombtetőn az őrszem,
veszélyre intve társait.

Vitte a hang egy őrtől másik őrig:
Észak felől
rontó sereg, idegen törzs özönlik,
máris nyakunkba dől!
Por, füst, robaj — s elhőrgi majd a többit
az, akit ölnek, s aki öl.

És látom: aki északon halálos
sebet kapott,
szívem felől, délen, vonja a hálót,
töri a parlagot,
s aki a dombon riadót kiáltott,
nádsípján könnyed dalba fog.

Érző anyag — elmúltból eljövőbe
jó vezeték —
kitárt karokkal állok ott, s ömölve
zúg rajtam át a lét,
s testemnek egy paránya agyvelőmre
vettí emlékezetét.

Voltam, leszek: más korban, más csoportban
más keverék.
Ember játéka csak kutatni, hol van
a kezdet és a vég,
öröknek tudván az örök sodorban
egy-testnyi csillagrendszerét.

Ha más a törvény, sem foghat ki rajta
se könny, se gőg!
Boldog, kiben a mindenség nyugalma
és rendje testet ölt,
s ha lázadozva is, fejét lehajtja
a hatalmas élet előtt.

Megborzongatta nesztelen a fákat
az esti hűs.

Lábunk előtt mint bolondos kis állat
ugrált a rőzsetűz.

A Göncöl lámpái magasan álltak,
az ég alján lángolt a Szűz:

Rejtegették s mutogatták a formák
a lényeket —

Majd köpenyként rámteritette sorsát
a pihenő sereg,

és nyársra tűztem én is a szalonnát,
pirítottam a kenyeret.

OSZK

Nemhiába bújt el a mackó,
barátaim, jó most a kuckó.
Gyertek be hát a februári
csatából hozzám; jó borom van:
pusztamérgesi, abasári.

Nincs, hogy a telet átaludjuk —
Hanem a februárt kicsukjuk,
csinálja künn, amit csinál!
Idebenn a hűvös palackból
poharunkba csordul a nyár.

Olvadt, melengető sugár van,
napkelte csillog a pohárban,
mellette kedvünk is kisüt.
Ne hagyjuk zöld homályba veszni
a bort, a napsugár-színűt.

Kedvünkért és kedvünkre dobta
a jeges-hullámú napokba
palackját a hajótörött nyár;
belsejébe titkos jegyekkel
üzenetét írta: — Jövök már!

És küld a bor mellé vidám szót,
egy régi dalt, egy régi zászlót.
Ne menjetek fiúk, ne még!
Bontsatok ki másik palackot,
új vers is lesz tán benne még.

A körúti neoncsövek alatt
fut, kavarog az esti áradat.
Egyensúlyozva két kézzel magát
a kocsíúton terhes nő megy át.

Villamosok és autók között
nagy-óvakodva billeg és dökög,
csak viszi, tolja szinte nagy hasát,
szállítja benne kényes utasát.

Mosolygok rajta, és elgondolom,
milyen csodákat szült az én korom,
radart, rakétát, televíziót,
fényes találmányt, gépet milliót,

szállót, kerengőt, keréken-futót,
villanymotort, neonfényt, autót —
Mégis csak őt, ki köztük ballag át:
megbámulom a hasas kis mamát.

Lélek szerelmét, nemzés gyönyörét —
mindent tud ő már; termékeny ölet
egy friss emberke lakja. És soha
nem lesz a földön náluk szebb csoda.

Kétszáz fehér lány kipirulva,
lelkendezve tapsolta hősét.

Álmodban hullák közt feküdtél.

Arcodra fagyott a dicsőség.

Nevedet apád sírján hagytad.

Nem vagy, ha én nem gondolok rád.

Lépted nyomát kavicsok őrzik,
tested melegét szénaboglyák.

Kabátod mint tépett vitorla.

Mezítláb kóborolsz a pusztán.

Gyümölcsöt lopsz a kikötőben.

Krisztusként kéregetsz az uccán.

Arcod is lassan elmosódik.

Nő, nő a távolság — nem érzed.

Kapukon zörgetsz, csöndesen kérsz:
nem megadást, csak menedéket.

Valóban, nem vagyok már fiatal, de öreg sem
vagyok, íme dolgozom, tervezek, vívódom, verekszem.

A törvény, amelynek hangosodó parancsa: meg kell halni!
még tenni siettet, a világot jobbnak, a világnak jobbat
[akarni.

Így az erő, mely az öntudatlan magányba: sírom felé visz,
sodor egyben ember-közelbe s a dolgok megismerése felé is.

Idegen a nyűgös, a zsémbes öregség, a fiatalság barokk
játékai nem érdekelnek, részről-részre tudom: mit akarok.

A rendet keresem én, a szabályt, amely az egy-embernyi lét
kerekeit forgatja csakúgy, mint a mozgás egyetemét.

Dísztelen a pontosság szenvedélye, a hű keresés;
bármi azontúl cifrázkodás csak, kétségbeesett kóklerkedés.

Bonyolítsam a bonyolultat? Majd ha megfejtani gyönge
[leszek.

Tégy próbára halálomig egyszerűség, te legszebb és
[legnehezebb!

Elátkoztad a percet is,
mikor a lelked nekiadtad.
Csalódtál ezerszer azóta,
és tízezerszer megfogadtad . . .

Mégis, miért be-nem-telő
kíváncsiságod? a rekedt,
izgága, másnapos viták?
Friss pletyka, kósza hír — neked

az is elég. Telítve vagy
vele utolsó sejtedig,
mint az idült ivó, akit már
egy kisfröccs is lerészegít.

Hiszen, ha ennyi volna csak!
Egy gondolat — s többet nem innál,
nem is füstölnél. Hanem ez
erősebb szesznél, nikotinnál.

Nosza, fogadkozz hangosan —
és valld be csöndesen, magadban:
Nehéz szenvedély rabja vagy,
mindhalálíg gyógyíthatatlan.

A lélek pillanata

Hitek, babonák, tudományok,
szorongások terhét lerakva
egy akaratlan mozdulattal
s reményt, emléket, keserű póz
páncélját, álarcot, talárt,

évszakokon, égtájakon túl,
kívül az életen, halálon,
se fönt, se lent, megállsz? lebegsz?
a lélek pillanata ez,
nem tisztaság, nem meztelenség —
Keresztülsüt rajtad a hold.

Ez vagy? Ez a nem-látható
s ismeretlen, ez a mindennel-egy?
Te vagy ez a haláltalan,
gőgösen, mint a Fáraó,
megverten, mint a kicsukott gyerek,
egyedül, mint az isten.

Érzed a rohanást, a fény
robbanásait, óriások
robognak, szörnyeteg, pöffedt golyók
gördülnek — milyen rend szerint — fülednek
nem-érzékelhető robajjal
a monoton körforgalomban.

Közömbös ritmussal világokat
elroncsol s megint újakat rak
a tér apálya és dagálya.

Hol a galamb? a pálmaág?
hol egy koponya? egy kísértet?
Élettelen-haláltalan
üresség, fényben és sötétben,
a magban és a héjban:
Isten — az Abszolút Közöny.

Valahol itt a te világod:
óceánok, északi tajgák,
szőlőhegyek és krumpliföldek,
városok, szerteszórt tanyák,
nemzedékek nászágya s asztala,
pusztítja jégverés, aszály,
földrengés, járvány és szökőár.

Életben és halálban otthon
(egymásba-nyíló két szobában)
ezek a te öröklött, elviselt
álarcaid: sírásé, nevetésé,
ezek a te konvencióid
és ezek a te babonáid.

Ezek a te rokonaid.
Vetnek, aratnak évről-évre.
Napról-napra munkába mennek.
Az asszonyok is minden este
megvetik a gyerekek ágát.

Hallgatom őket, énekelnek —
így énekelt anyám is.

Nincs lelked, nincs hatalmad
elnézni a fejek fölött.

Boldog öreg

Nem sajnállak — boldog vagy, igazán az;
senki sem irigyel — öreg vagy.

Régesrég eltemették barátaidat,
eltemették utolsó ellenségedet is.

Álltál sírja fölött — az is de rég volt —
megelégedett kuncogással:

Aki él, annak van igazsága.

Kegyetlennek, önzőnek mondanak.

Bolond beszéd!

Ártatlan a te önzésed,

ártalmatlan a kegyetlenséged.

Másképp volt talán hajdan, de már
csak a tejbe aprított zsömle a te gondod,
s akit megmarnál sem hederít rád.

Te se sokat törődöl a világ
zavaros nyüzsgésével; mintha mind
megvesztek volna, kapkodnak ezek,
nem hallgatnak jóslataidra,
a botfülű szentségüket! — mintha nem
tudnák, hogy a legfőbb szó a tiéd volt
s maga X is megfontolta tanácsod.

Így van ez. Befelé nézel immár
lelked háborítatlan térségeibe, ottan
daliás ten-képed előtt
kedved szerint sorakoznak a multak.
Szégyen sose gyötört, megbánásra okod nincs,
kétség nem érint —
nem, nem: úgy volt jól minden, ahogyan volt.

Már a pimasz tényekkel végképp ne gondolj,
boldog öreg! Legyen időd
föléptened lelked Babelét.
Élj túl bennünket is! — szívemből mondom, jóllehet
atyai áldásod s részvéted nélkül
fordulunk majd fel, a sírig hadakozva
boldogtalan kételyeinkkel.

Se cinikus, se prédikátor

Élő eb, vagy döglött oroszlán?
Nem! Ember, jóra, szóra bátor.
Csak olyan, akit nem szivelt
a huncut öreg Prédikátor.

S kinek új prédikátorok
kínálják egyre biblikus
pátoszba csavart cinikus,
ókori bölcsességüket:

Nyugodtan alhat, aki hallgat,
szót el nem ejt s el nem fogad
hatóság körpecsétje nélkül.
No nem. Inkább fejjel a falnak.

Nincs nyelvem a hamis beszédre.
Senki kedviért nem leszek
se cinikus, se prédikátor,
sem a kettő korcs-keveréke.

Életem, testem a szavak.
Az „igen” torkomon reked,
ha megjelölt, gyanús alak
vagyok a meggondolt „nem”-ért.

Magamnak szót, becsületet
szavamnak! — s becsületszavamra,
vállalok egyetmást magamra.
Nem a terhektől félek én.

Kihez szólok? Meddig lehet
kibirni ezt a senki-földjét?
Ó, nemző, megtartó közösség,
milyen nehéz is nélküled.

Életem, testem a szavak.
Az „igen” törkőmon teked,
ha megjőlsz, gyánús alak
vagyok a meggondolt „nem”-ét.

1962—1963

El a' d' d' d' a' d' d' d' d'
It's a' d' d' d' d' d' d' d'
Aragos

A magány, a dicséret, a szégyen,
a kétségbeesés, a remény,
a hitek, a hitegetések,
a kiáltás a lét legperemén —
Micsoda keverék!
Létezik a végső élet!
Mégis így egész ez az élet,
újra ezt kezdődöm.

Csak ott, csak ott, hol a nyurga
bájalomban, szinte költők
akik, hogy lépjen az útra
örök életem, életem közt.

Országos Széchényi Könyvtár
a maga szellemi értékeiért.

Fellélt a világ, bevértse
sorakoznak a bombavevők,
hűgöknél a tankok elébe
zuhannak a büszke fegyverek,
arra borulhat az is, aki vérdre
nem él a Vezérek előtt.

Vérző zászlók alatt

Et s'il était à refaire

Je referais ce chemin

Aragon

A magány, a dícséret, a szégyen,
a kétségbeesés, a remény,
a hitek, a hitegetések,
a kötélranc a lét legperemén —
Micsoda keveréket
lökött is a végzet elém!
Mégis így egész ez az élet,
újra ezt kezdeném.

Csak ezt, csak ott, hol a nyurga
fiatalember, szinte kölyök,
akit, hogy lépjen az útra
örök árnyai s élő társai közt,
Petőfi patétikus ujja
s a maga szótlán esküje köt.

Fülledt a világ, bevetésre
sorakoznak a bombavetők,
hágókon a tankok elébe
zuhannak a büszke fenyők,
arcára borulhat az is, aki térdre
nem esik a Vezérek előtt.

Rábízva a puszkacsövekre
a nagy érvek, a jós-jeligék —
a falakra, az uccakövekre
— míg bomba nem veti szét —
íródik a replika, rontva meg edzve
szorítja gyermeke? foglya? szívét
az a kényszeredett, az a hetyke
törvényen-kívüliség.

Az ember föllobbanva kiégphet,
menekülne is, üldözi rém,
próbálja a félelmet, vereséget,
de ha fölbukik is, a helyén.
Tűz is, korom is ez az élet,
újra ezt kezdeném.

Gyász-tollait hullatja az ünnep —
hova lettek már a hadak?
Gyere termő-tenyerű, vedd
a pörölyt, vakolókanalat,
úgy kalapáld, úgy rakd fel a Művet:
hídfő a jövőnek, szikla-alap.

Hős énekek kürtje, legendák
ideje támadt fel, csuda kor,
sorozatban készül a nagyság,
csak az ember süllyedt el valahol,
kileheli égi parancsát
az égő csipkebokor.
Egyenlőség? Szabadság?
Vakfegyelem és protokoll.

A magasba a mély beleszédül?
mindenki mindenkit elárul?
divide et impera? — végül
az aljasságig belegyávul,
aki a törvény fölé ül,
aki a törvény alá hull.

A homlokon papi kaszt jegye, bélyeg,
ami csillag volt, ami fény —
Mit látott, mit ez a nép, hogy a szégyent
torkomig nyomta belém:
hányjam ki a mézet, a mérget,
éljek keserű kenyerén!
Kínjaiból-támadt ez az élet,
újra ezt kezdeném.

Hol a próbált szív, aki hitt, aki lázadt?
A Forradalom hol csavarog?
Éljen szeretett... a szavakban alázat,
ketrecben az elvek, az indulatok.
Mit az elv? mit a szív? csak a látszat!
„Az állam én vagyok!”

Hatalommal-vert buta göggel,
vakon, süketen, konokan
cicázik a bika-dühökkel,
mit bánja, kit ér a roham —
a feldühödött se vigyázza: kit öklel,
azt sem, hogy a nyársba rohan.

Ki a bajnok? a zsoldos? a sértett?
a gödörbe az is meg ez is belefér,
ha már darabokra esett a közérdek,
mindenki magának ítél,
elakad a szó, marad érvnek
megint csak a vér meg a vér.

Vádlottnak és ügyésznek
és tanunak álltam én
a perben, hol az ítélet
joga nem az enyém —
de az enyém ez az élet,
újra ezt kezdeném.

Szivárvány volt az a cél, kamasz álma?
Szesz gőze, rajongó vágy ködképe marad,
a lélek bódulata, hogy utána
keserűbben ébred a priccsen a rab?
Vagy a metán az, a sírok tétova lángja?
Lidérc csalogatja a vértanukat?

Vagy fény az mégis, a lélek igazi napja?
Az ember, a mindig-megcsalatott, a zilált,
— sebesült hiteit, kínját se tagadva —
fölméri megint az utat, nekivág,
gyeplőt vet az indulatokra, szavakra,
hogy el ne riassza fiát.

Követi fiával a vérző
zászlókat a sírokon át, a gyűlöleten,
amíg az a harc, az a végső
fölolvad a mostani s új szíveken,
s az áldozatok test-halma fölé nő
virágaival az örök szerelem.

A virág, a jövő... zavaros a képlet,
eltéved az elme, a szem sok kusza jegyén,
de él még szívem régi kamasz-hite — végleg
nem csalhat meg a remény!
S akár koszorúzva kell érnie véget,
akár a pokol fenekén:
lenni akar, amíg él, ez az élet —
elkezdem újra, el én!

Országos Széchényi Könyvtár

Atlas kinja

...De már nem csontjaim sajgása, nem
az inak, izmok megfeszült, nehéz szolgálata,
nem a sós izzadság marása,
nem a reménytelen örök
sovárgás egy kis könnyedség után —
már egyedül a félelem gyötör,
hogy nem a mindenség súlya, csak
egy rögeszme nyomja vállamat.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

— az ember a mindig megcsalott, a világtól —
— sebesült lélek, kinyit az igazság —
Élnek az utat, a kíváncsi,
gyeplőt vet az indulatokra, szavakra,
hogy élne rózsza fiát.

A Vadaskerti úttól a Kálvin térig

Előbb az 56-oson,
aztán a 63-ason
viszem álmos rosszkedvemet
keresztül a fél városon,
a Vadaskerti úttól a
Kálvin térig háromnegyed
óra hosszat most folytatom
tegnapi töprengésemet,
ahogy majd holnap a mait.
Mellettem elkésett diák
toporog, batyuik felett
trónoló solymári kofák
magukfeledt diskurzusát,
zajos pletykáit hallhatom
előbb az 56-oson,
aztán a 63-ason.

Lőrincen, Kispesten, Budán,
Angyalföldön — zötyög velem,
csak visz, csak visz a villamos
keresztül a fél életen.
Arcok cserélődnek, falak
— iskola, műhely, hivatal —
de az út változatlan az
örök-egyforma kocsival.
Harminchat éve utazom,
megőszült közben a gyerek,
gyűjteménye sincs már, csupán
a megtett kilométerek;

ha számolnám, kijönne tán
százötven vagy kétszázezer —
akárhány világutazó
beérhetné már ennyivel.

Előbb az 56-oson,
aztán a 63-ason
hallgatom a világ zaját,
az újságot kiolvasom.
Ez a világ: a nyomtatott,
s amennyi kétoldalt az út
futásában föl- s eltűnik,
s ami a kocsiba szorult;
világom a papirba-zárt
emberiség, az absztrahált
élet intézete, ahol
„tudományos főmunkatárs”
címen kapom a fizetést,
mélázva sorsom humorán,
hogy így nevem mellé került
a munka meg a tudomány.

Esőben mégis a fedél,
sötétedésben menedék —
fáztomban ez a kis-világ
lehelte ember-melegét;
itt volt találkozóm velük,
kik lelkem bensőbb zúgain
tanyáznak már azóta mint
kedves öcsém-húgaim,
nevük szerint Anni, Kati,
Románka, Ibolya, Piri,

Évi, Dici s Attila és
Áron, Tibor, Pista, Feri;
mindőjüket megilleti,
hogy ez a néhány rímem is
szeresse őket, mielőtt
elcsavarognék innen is,

előbb az 56-oson,
aztán a 63-ason,
aztán honnan-tudnám-hová
a mit-tudom-én-hányason.
Indultam ifjan és mohón
a Tág Világ, a Hír felé —
csak visz, csak visz a villamos
a nyugdíj felé, sír felé.
Harminchat éve utazom,
közben eltüntem nyomtalan;
aki elindult, elveszett,
nem őrzök mást, csak nyugtalan
csavargó-kedvét, holtomig
viselve zárt, fegyelmezett
arcom mögött a gyászt, azért,
aki már sohasem leszek.

Hát mit akarsz? A lompos szörnyeteg,
akiben ősedet tisztelheted
— s akinek egykor, ahogy most neked,
hajlékot ugyanezek a hegyek
adtak (ha nem is a villanegyed) —
mikor ilyen magasan járt a nap
hajszolta már javában a vadat
vagy őt a vad, mikor hogy. Tele-falt
bendőjével a folyóra hasalt,
ínségre a tüske-bokrok között
elkaparta a maradék dögöt.
Fönntartotta nőstényével a fajt.
Kormányozták a dolgai fölött
uralkodó agresszív ösztönök —
Ennyit tudsz róla, homo sapiens,
ki táskádat lóbálva itt lihegsz,
mert tüdődnék meredek bár a part,
nem óhajtasz elkésni a szelid,
az ősök hajszájánál szellemibb
lét-küzdelemből; várnak könyveid,
elméleteid, emeleteid,
az íróasztal, melynél míg megülsz,
nevedtől, sorsodtól függetlenül,
az ember jelképévé lényegülsz.
Napjaidban már közönséges és
folyamatos az átlényegülés:
Benned is, noha egyazon anyag
egyenes-törvényes utóda vagy,
ki keresné a vadászó vadat?

Ha központi-fűtéses házba lép,
ki érezné a barlang hidegét?
Jóillatú konzervjeid mögött
ki szaglászna az elásott dögöt?
Kit lepne meg, ha ma idegbeteg
zseni a tegnapi inasgyerek?
A kérdéseknek még milyen sora
nyer választ benned, óh, Világ Ura!
istenek alkotója, istenek
ledöntője, békétlen figura,
ki léted kényelmes csodái közt
nem szégyelled irigyelni az Őst —
Bárhogy ismerlek is, nem értelek.
Vagy nem te nőttél tenmagad fölé?
Nem nyújtózkodsz a csillagok felé?

Nem bántalak, no. Hisz innen ered
békétlenséged, rossz közérzeted:
túl minden nyavalyákon, életed
megrontja, megfojt a csavar-szerep,
a kicsinyesség, részletbe-veszés,
azért irigyled őt, aki kevés —
ki nálad kisebb volt, mégis egész.

. . . . .

A gépi világból, elismerem,
hiányzik a feszülő küzdelem
borzongása; az egyén élete
csupa olajozott rutin — de te
minden akartál lenni, lásd be, és
ezért maradtál máig oly kevés.

. . . . .

Megnőttél? Az emberfaj lett nagyobb,
személy szerint fizetned kell, adót
a nagyságért; így jobb, ha föladed
a lehetetlen teljesség-igényt,
s a nagy egész értelmes részeként
dolgozol. De bűdös a munka, mi?
Kényelmesebb a zsenit játszani.
Hagyd abba már, közösség embere,
keresd meg, hol van munkádnak tere,
azt töltsd be végre! Van rá haladék
— azon ne töprengj, egy év vagy husz év —
erőd is van még — tedd a magadét!
Ha csavar kell, hát tedd a csavarét!
Így teljesítsd magad, s fogunk mi még
felőled szépet és jót hallani!
Ha közbe nem jön addig valami.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Világ füstje

No rajta: rombold még magad!
Pusztítsd el, égesd föl — ha van mit.
Úgyis mi várhat? Ami vagy
kínok közt részeire bomlik.

Egy önvesztő perc, búcsu-lobbanás —
jobban a hidrogén se szed szét.
Vetített árnyék, hangszalagra-vett
hallgatás, szép emlék azért lehetsz még.

Csak add fel a buta reményt,
hogy formát kaphat a dirib-darab lom.
Kinek van kedve még, kinek
van türelme, hogy összerakjon?

Izgatott szíved nem tanult
alázatot és belenyugvást:
viaskodj csak, feszülj a semmiért
s szenvedj meg érte — úgyse tudsz mást.

Ami halálos csapda volt
s a halál elől menedék is,
a romló, illanó anyag
kevés és gyöngé, hogy világot építs:

képzet, bolondság, világ füstje — mégis
hatalom és dicsőség.

a XX. század középső évtizedeiből

A sorfal összeállt magától
— csak markukba nyomták a vesszőt —
s mi készülhattünk a futásra
seszívű szeplőtelenek közt.

Rábírni az üdvözülésre
suhog kétfelől is az erkölcs;
s ha nem félelem és alázat,
meghajlít az idült gyomorgörcs.

Az örök készültség, a hosszú
hajszán hátamra-vert erények
elsikkasztották a cselekvést,
a nagyszerű csak-az-enyémet.

A négydimenziós pokol
s a kétdimenziós mennyország
között futó ábránd a szándék,
veszendő látszat a valóság.

A világ játék és szerep,
s ki magáénak hitte gondját
menjen Paprika Jancsinak,
mikor a díszletet lebontják.

Játsszék cselekvőt, s higgye csak,
hogy életre-halálra játszik.
Ha igazinak lenni bűn,
tettetni kell az öncsalásig.

A sorfal áll rendíthetetlen.
Elváltozik az ember arca.
Emlékezetét elfelejti,
gondolatait elfalazza,

a tisztas köznapis beszédet
forgatja mint bolond-kereplőt,
elverni a hamis barátot,
átéjteni a feljelentőt.

S a mélyből jött szavak! — születtek
mentségnek és vigasztalónak,
de azok is mire fölértek,
szent frázisokba burkolóztak.

Legjavam adtam át a kornak,
az meg átadott a személyre
szóló halálnak — semmit így hát
nem vethetünk egymás szemére.

Mert nekem is, hogy foglyul ejtő
szkizofrén trükkjein kifogjak,
Cézárnak kellett volna lennem,
nem ilyen Krisztus-epigonnak.

Hallom a lármás indulókat,
seregek készülnek rohamra,
s szólítanak. Kit hívnak? Én már
nem ismerek többé magamra.

Ember kell, tudom, a világnak,
s egy vállal is könnyűl a terhe.
De ezt már mondd az idegennek,
aki a nevemet viselte.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Bátran légy tenmagad, akárhogy ráncigálnak,
vezérnek lássanak bár vagy muzsikus cigánynak,
főlemel tisztelettel a világ vagy legyűr,
a páholyban, a porban az vagy, ami belül.
Bátran légy tenmagad, míg valahol tanyát lel
a hústól és velőtől megszabadult halálfej,
s a jajszót, a parancsot, a színt, a dallamot
többé nem közvetítik a sűrő huzalok.
Elég szégyenre-kínra, hogy magadat kihordod,
mi történjék veled? — az már nem a te dolgod.
Ha itt az ideje, a sűrűből kibukkan
a végső látomás, a dörzsölt politikus-kan,
Allah kinyújtott karja, a császár jó hive,
nem véti el soha, kit kell ledöfnie.
Megemlegesse minden, hogy hajdan Lilla volt —
kecsét és kellemét és báját buzgón dalold,
meg is sirat talán a szép Vajda Juliska
hites ágyába bújván — s mehetsz a francba, Miska.
Félszeg, gyötrött alak, javító szenvedély
magát-hamvasztó lángja, szigor, komor kedély —
„Nem volt közénk való!” — az optimista nemzet
leköpi tisztelettel Kölcsey Szent Ferencet.
Adnak érdemkeresztet, adnak szép hivatalt,
s aztán már senki gondja, ha „jobb részed kihalt”.
Egy gesztust a világnak, ördög vigye a lelket.
És törd, hogy rádszegezzék dermesztő önfegyelmed.
Kérő gyermek-mosoly, osztódó képzetek
sövénye tartaná fel a masszív végzetet?

Megraktad a szerelvényt szétszabdalt életeddel,
s Pista-e vagy Attila? — világ árvája ment el.
Leteszel ám te is balsorsot és szerencsét,
fölösleges batyud lesz erő, szándék, tehetség
s ha végképp szétszilált is közöny, kétség, ököl,
megold és összefoglal a türelmes gödör.
Akárhogy hízelegnek, akárhogy követelnek,
ne ítélkezz fölöttük, ne kérj tőlük kegyelmet.
Ha sorba áll mögötted, ha szétszed a csapat,
bátran — de hogyha félsz, hát félve — légy tenmagad.
Végezzék el maguk csak: elvetnek? elfogadnak?
Amit majd a halálnak — többet nekik sem adhatsz.

Nazim Hikmet halálára

Elmentél, búcsú nélkül hagytál itt te is,
Nazim —
az élet megint több egy fájdalommal
és kevesebb megint egy jóbaráttal.

Tíz éve, hogy a versek testtelen
világából, újsághírek, legendák
absztrakt földjéről megérkeztél ide,
s az idegen névből kedves barát lett:
mosolygó, nagy darab török,
börtön emlékével a szája sarkán,
hátán a száműzöttek láthatatlan,
üres és mégis súlyos batyujával,
s az erős emberek jóságával szívében.

Csak óráink voltak beszédre-hallgatásra,
barátságos óráink, menedékek
az évtizednyi világ-hajsza közben.
Sose tudtuk kibeszélni magunkat:
hány kimondatlan szó maradt — s most már örökre —
egy-egy búcsúzó kézfogásban.
De kézfogásnyi-közelben maradtál hozzám,
valóságosabb s közelebb
kétezer kilométer távolán át, évek
messzeségében is akárhánynál, aki
közös asztalnál ült velem.

- Viszontlátásra! — mondtuk legutóbb is.
- Viszontlátásra Budapesten.
- Viszontlátásra Isztanbulban.

Nincs már viszontlátás, sehol sincs, senkivel sincs.

Most már csak a versek maradtak,
szived ritmusát azok őrzik,
ők dolgoznak, verekszenek, szeretnek,
ők építgetik ezután is álmaid hazáját.

— Kenyér, szabadság, béke és igazság —
szólnak törökül és minden emberi nyelven,
szólnak és verekszenek a megvalósulásig —
rajtuk nem fog a hatalom parancsa,
se börtön, se száműzetés,
sem az angina pectoris.

S téged barátom, testvérem, Nazim,
mindent-fölajánló, mindent-föláldozó
emberség megszállottja, hontalan,
téged is befogad még az az ország,
csontjaidat könyörgi vissza

— ez a törvény s a keserű vigasz —
s megérkezel késő drapériák közt,
várnak rajongók, hivatalnokok,
őszinte könnyek, ünnepi beszédek,
meg egy sír Anatóliában.

Sok volt, rekedtre mart a gyász.
Halottaimat elsirattam.
A némaságért megbocsáss,
aki maradtál siratatlan.
De halottaim egyre többen.
De mindinkább enyém a csend:
Úgy sűrűsödik idebent,
ahogy megritkúl körülöttem.

A lelkekben elült a zaj;
a front is egy századra messzibb.
Én sem vagyok már, mint tavaly,
aki ábrándokért verekszik.
Zörögnek zsákomban a tények.
Szent láz, magasztos babonák
fűthetik tán a katonát,
de minek a szegénylegénynek?

Kivergődvén a gyermeki
hitekből, az illúziókból,
a lélek csak megszenvedi
szabadságát — mert hinni jó volt.
Elhallgatottak, elveszettek,
veletek odalett a hit.
Ti némák, ti vagytok akik
elköteleztek a jelennek.

A tegnapi romantika
csak a rest képzelgésre menhely.
Többet kellett vállalnom: a
leszámolást a félelemmel.
A vad kudarc, az idegen vér,
rettegésem kioktatott,
hogy emberek közt nincs nagyobb
szégyen és bűn a félelemnél.

Elvégzendőm is volna még —
embernek dolga és nem ábránd:
Megfogni tétovák kezét,
óvni a farkastól a bárányt.
Nem részegítenek időtlen
rögeszmék, elvont bánatok.
A kor anyagából vagyok,
de gyalázatából kinőttem.

2

Lelőtték a tábornokot.
Utána felbukott a hadnagy.
A gárda meghalt, szétfutott.
Csend és magány szólt rám: Szabad vagy!
Elmúltak fölültem az aknák,
kivédtem a torlás vasát:
s tanyámul adta nádasát
a csuszamlós, komor szabadság.

Az ember magára marad
s társul vele tüstént a téboly.
Kuszált hangok szólítanak:
— Fállábon ugrálj! Kukorékolj!
Zsarnoka, szegődött cselédje,
adósa nem vagy senkinek
s reménye sem már; hát minek
a tettetés? Ess össze végre!

— Kinek játszódik a szerep?
Tartásod, egész léted álarc.
Gyöngébb legény vagy, kevesebb
annál, akit magadra vállalsz.
Öreg agyrémek, pusztá formák
hopponmaradt lovagja, nyílt
arccal fogadd el a nihilt,
hagyd a szánalmas, ósdi tornát!

Kimázolt csapdái között
rendetlenségnek és halálnak,
megtartanak a friss dühök,
köt fratlan, élő szabályzat.
Az érzelmek anarchiája,
az árvaság nem ejti meg
testemmé-vált fegyelmemet.
Démon, kotródj az alvilágba!

Az elbukót ki óvta, hogy
 betyárrá, koldussá ne zülljék?
 Magányok lánc — közrefog
 egész világnyi egyedüllét.
 Holtakra — s élőkre se számíts!
 A rend, a legyűrt rettegés,
 benső fegyelmed — mind kevés.
 Le kell már győznöd a magányt is.

Fordul majd újra ellened,
 kinek a pillanat: örök rend;
 mozdulj csak — és hőssé ijed,
 tüzet kiált, rágalmat ökre —
 S hülyének mond az inga-elvek
 körül ügyeskedő svihák;
 neki annyit nyom a világ,
 amennyit magának zsebelhet.

Mellettük a hamis tanúk,
 a lomhák, gondolkodni-gyávák
 hordják a félelmet, gyanút,
 a bizalmatlanság ragályát.
 Az összezsúfolt városokban
 test a testhez közel kerül,
 de nő a szorongás belül
 és élünk, mint a nádasokban.

Különb az ember — nem lehet
maga-börtöne, maga-foglya,
ki félve, tétlenül mered
az üresen futó napokra.
S egy villanása a reménynek,
egy tiszta gesztus jó lehet,
hogy érintse a szíveket
s letörje róluk a pecsétet.

Te sem esküdtél föl konok
szegénylegénynek, bújdosónak.
Szándékod felmutathatod —
becsületet adhatsz a szónak.
Magányod több a puszta csendnél,
meg-megdöngtetted az üres
létet. Mit búsulsz, kenyeres?
Szóltál — ha már mást nem tehetél.

Országos Széchényi Könyvtár

Omlás

Magányod is beomlott.
Levegőd-fogytán vége az öncsalásnak:
Szén vagy arany — itt már haszontalan lom,
nem lesz belőle tűz, nem lesz belőle dísz.
Ez az időbe-vájt odú, ez a halál-előszobája,
ez sem volt menedék.

Rádszakadt minden, ami a világ volt,
munkáid, küszködéseid: egyetlen omladék-halom.
Kivágod magad, föl, még egyszer az emberek közé,
vagy itt maradsz örökre betemetve
s leszel ostoba áldozat,
kincseket őrző csontváz.

Ifjuság percei

Nikkelezők

Hideg évszak vagy meleg évszak —
ingünk, nadrágunk csupa csipke,
ahogy lassan szellősre csípte
a salétromsav meg a kénsav.

A gyáriak azért derülve,
barátságosan hátbavertek,
ha fintorogva és füttyülve
cipeltünk félmázsányi terhet.

Szóban-dalban mit összehordtunk! —
kedvünk csillogóbb, mint a nikkell.
Egy dobozunk volt, teli csikkell,
pénteken már abból sodortunk.

A bécsi hajón

Harminc hamubasült pogácsa —
nagyjából ez az útításka.
S egy útítársnő — neki német
tudásommal tettem a szépet.

„Wie schön” — dadogtam neki — „seh’n Sie” —
ha volt mit, ha nem volt mit nézni,
s remélve, hogy megérti: „Liebe” —
susogtam később a fülébe.

Údén s mint egy fogpaszta-reklám
gyöngyház-fogakkal nevetett rám.
Hanem a nyelvén mégse tudtam.
Éjjel a Práterban aludtam.

Kakasviadal

Döntetlen az első menetben . . .
Éjjel kísértük haza, ketten,
mezei virágát a nemnek:
Kispestről Angyalföldre M-et.

Két csökönyös kakas-palánta
ügyeltünk kétoldalt a lányra,
aki tán szívesen felez — de:
„Inkább velem se, csak veled ne!” —

gondoltuk egyformán-irígyen
s búsan megosztottunk a kincsen,
ami a kedvesből kilátszott,
mikor az ablakon bemászott.

Esőcsinálók

Vándorlegények az aszályban,
egy borbély, egy szabó, meg egy — mi?
Hát én. Későn, fáradtan, éhen,
s hozzá akkor kezdett el esni.

„Kell a vetésnek!” „A fenének!”
„Mind alszanak már, agyonázunk.”
„Nekünk esik” — így Sanyi „biztos
a szállás, meg is vacsorázunk.”

Zörgés, kiáltás, kutya-koncert.
„Ki az, éjjel?” „Valami részeg!”
„Az esőt hozzuk!” „Jöjjenek csak!”
s „Megéheztek úgye, szegények?”

Legkülönb volt a pék

Lőrincen sok volt a nagy ember,
de a legkülönb volt a pék,
Pulai bácsi — ő sütötte
a lőrinciek kenyerét.

Télen-nyáron egy szál gatyában
izzadt a kemence előtt,
forgatta a hosszú lapátot;
ő maga is hosszúra nőtt.

Nagy ember volt, gatyástul is több,
mint a mesebeli urak.
Színe előtt szinte szorított
a tisztelet s a bámulat.

Mert otthon azt láttam anyámtól:
Ha egy darabka leesett,
úgy vette föl: engesztelésül
megcsókolta a kenyeret.

Igy is meg szóval is tanított:
Legfőbb e földön a kenyér;
s hittem, hogy aki kenyeret süt,
az is különb mindenkinél.

Kamaszfővel már kinevettem
anyám kenyér-imádatát,
mint vénasszonyos hiedelmet,
mint babonák közt babonát.

Bizony, aligha gondolok rá
többé, ha életem delén —
ha nem tolúl megint eszembe
ötvenhat félelmes telén.

Alig múlt éjfél, összeálltunk
nők, férfiak, tíz-valahány;
a csikorgó erdőn keresztül
vonult a néma karaván.

Mentünk, kendőkbe bugyolálva,
sort állni egész éjszaka
s tán délig is — ha már erősebb
a fagynál a kenyér szaga.

S néztem a hidegkúti uccán:
Háromszáz ember úgy lesi
a pékeket, oly áhítattal,
mint Rimbaud kis éhesei.

Itt állok, mint gyerekkoromban,
mint Pulai bácsi előtt —
Nem fenyeget már önimádat,
se zseni-póz, se zseni-gőg.

Mit adtam én? Meg kell becsülnöm
s becsülhetem is magamat;
de alázatom, amíg élek,
azé, aki kenyeret ad.

Negyvennyolc

Látod, nem is vagyok öreg:
Számolom még az éveket.
Fájt valaha? — már meg se döbbsz,
úgy mondom: két év múlva ötven.
Mondának is, ha most meghalnék:
„Istenem, milyen fiatal még.”
Többet tud egyre a halálról,
mégse hal meg a csodaváró,
a nagyobb sors hívője bennem,
a dolgommal-elégedetlen.
Nem félt a rám-leső gonosztól,
inkább újabb portyákra unszol,
nem enged kényelemben ülni,
buta szoborra merevülni.
Nyolc évvel a negyvenen túl
sem vagyok még a kezdeten túl
az a kevés, ami mögöttem,
csak bevezetés lesz a könyvben,
az csak az előszó a műhöz,
csak a tollfogás a betűhöz,
a lélegzetvétel a hanghoz,
mag a virághoz, rügy a lombhoz.
Világnyi munka gyúlik itt benn,
és én még nem mondtam ki mindent —
még mindig nem mondtam ki semmit,
kínok közt csak készültem eddig,
hogy a világot megteremtsem
s akit szeretek, megszeressen
s akit nem állhatok, ne álljon
s aki apátlan, rámtaláljon.

A farkasok-nevelte fiú

Elcsitúlnak a szertelen indulatok,
dűheinket felfalja a föld;
s az utódok lemérik:
Hány grammot nyomnak mázsás pöreink.

Okosan s emberséggel akartam élni,
látni s ítélni a pillanatot
olyan ember szemével is, aki nálam
ezer évvel tudósabb és nemesebb.

Nem sikerült. Úgy éltem én,
mint a farkasok-nevelte fiú,
karmos-fogas évek csordájában,
farkasok kölyke napjaim.

Fogak marása, karmok csikarása
oltotta belém az ősi szabályt:
Szemközt a világgal, soha háttal,
s inaim, mint a kifeszült húr.

Ó, de megtanultam a harcot,
szívósan, farkas-türelemmel!
Különös csoda, hogy nem aludt ki
szívemben az emberi törvény.

Nem akarom, hogy a világ
másnak is fájjon! Megtizedelt
nemzedékek iszonya idegeimben.
Nem támadok és nem védekezem már.

Kigyógyul lázaiból, megmarad a világ.
S ha romjaimból, rozsdából, iszapból,
barbár düheim lomja közül
a tiszta szenvedélyt kifejtéd,

s az eltorzult, gyanakvó és kegyetlen
arcból olvasni tudsz, — hiszem —
vonásaimból mégis magadra ismersz,
megszelidült ivadék!

Tartalom

Előszó	7
Inségmunkások	10
Az ember éli	12
Portré	13
Óda a Marslakóhoz	14
Átjáróház	16
Ha már barbár nem lehettem	17
Verje Isten	18
Eső	19
Konyhában	20
Mássalhangzó	21
Erdei tisztás	23
Ne áltasd magad	25
Halhatatlanság	26
Renegáthoz	27
A csillag nem jött	28
Szonett a költőről és koráról	29
Kedvesem irgalomra int	30
Gonosz fák közt	31
Albérlet	33
Levél	34
Altató	37
A Gellérthegy oldalán	38
Sorsomat így betöltöm	41
Halott hajósok követe	42
Tisztaság	44
Barackmag	46
Kikiáltom dicsekedve	48
Verebek ólmos esőben	50
Óda a fiatal költőkhöz	53

- Eb, aki állja 59
Kevély 60
Vázlatok a dicsőséghez 62
Egy nemzedék 66
Krumplival és reménnyel 68
Itthon vagyok 71
Sirató 73
Meglepetés nem érhet 75
Om mani padme hum 77
A csavargó ökle 79
Novemberi elégia 80
Lobogó köpenyeggel 83
Tavaszi dal 85
Napra köszöntő 86
A valóság előtt 87
Hétköznapi 89
A betűöntők diadala 91
A pokol kapuja 94
Mint vén kapitány 95
A lovag és lova 96
Segítetek, szegények 98
Szegedi-út 99
Déli szél 103
Krisztus a piacon 105
A nyári naplóból 108
Túlélem 110

Tüzet akartam	113
A szegénynél szegényebb	114
Kormos kövek közt	116
Három kétely kapujában	118
Vonzó, különös tájak	126
Magyarország	127
Lazarus D'Albert verseiből	129
Mindig másutt jobb	132
Bújtassatok el engem	133
Ujhold	135
Erdei dal	137
Ars poetica	139
Inkább egyedül	141
Énekek éneke	143
Csak egy jelet	145
Köd előtt, köd utána	146
Gazdátlanul	148
Nincs kegyelem	150
Kinizsi	151
Válság	153
A teremtés után	154
Egy lépés csak	155
E kisvárosban	157
Gyanú	158
Görögök	159
Bosszú	160
Az eladott fiú	162
Ti szüljétek meg	166
Családi kör	169
Egy költő-kritikusomhoz	171

Egy másik kritikusomhoz 172

Alku 173

1948—1953

Csillagok és lovasok 177

Tavasz Magyarországon 179

Minden jót 183

Szófia—Várna 186

Folyó a föld alatt 189

A királynő vízesése 191

A valóságos tengeren 194

Ha szent a föld 196

Földalatti erdők 198

Lenin 201

Hikmet 202

Erdőben éltem 204

Márciusi ifjak 206

Örökké élni 209

Öregek 212

Bizonyíték 214

Találás kérdés az állattan köréből 215

Még egy kérdés 216

Sértődött ifju 217

Hajnali karének 218

Számadás 224

Túzzal, késsel 227

Törvények 232

Ezért kerüllek el 235

A hőésésben 239

Ott leszel akkor is 241

Unokaöcsémnek 242

Családi képeskönyv 245

Ének az erdőben eltévedt katonáról 251

A hízelgőhöz 256

Barátaimhoz 257

Levél Tolnára 258

Bolhamadár 261

Éveink múlása 268

1954—1956

Önéletrajzi jegyzetek 275

Álmodtál, Gulliver 290

Mérce alatt 291

Évforduló 293

Köznapi dolgok igézete 294

Nem voltam idegen 296

A költő szülőhelye és születésnapja 297

Ne szégyenkezz, ne legénykedj 299

Az előbbi folytatása 302

Két évtized 303

Thomas Mann halálakor 306

Egyetlen élet 307

Látomás, 1944 309

Ketten a söntésben 311

Ki mondta...? 313

Az emberség gyönyöre 314

Ha élni akarsz 316

Önéletrajzi részlet 317

Handabasa 323

József Attila fejfája 325

Kávéházi költők 326

Tánc reggelig 327

Hol vagy? 329

Valami ponyva kellene 330

Legyetek éberek 332

Kérdezetlen vallanak csontjaim is 333

Mulatozás 336

Töredék 337

Sorsom benned lássam 340

A próféta és a vadász 342

Test, lélek, halál 343

Névtelen 344

Öröklét telefonja 345

Életmentők 347

Emberi csönd 348

1957—1961

Két délutáni óráról 353

Mélyvizek lakója 355

Elmegyek meghalni 356

Arany Jánoshoz 358

A halandó Prometheus 360

Elérkezett 361

Ember-lelkű szavam 363

Most én ébresztenélek 364

Találkozás gyerekkori jóbaráttal 365

Egy áldomást 367

Írom ráadásnak 368

Kezesség 370

Vendégek 372

Balatonboglár 374

Jacopone da Todi 377

Kelj-fel-jancsi 378

Középkor 380
Kísértetek 383
Mi van a hold túlsó felén 385
Úrhajós 389
Rőzseláng 392
Palackposta 395
Csodák 396
Távolodó 397
Széljegyzetek 398
Politika 399
A lélek pillanata 400
Boldog öreg 403
Se cinikus, se prédikátor 405

1962—1963

Vérző zászlók alatt 409
Atlas kínja 414
A Vadaskerti úttól a Kálvin térig 415
A folytatásos töprengésekből 418
Világ füstje 421
Ismeretlen költő verse 422
Nem adhatsz többet 425
Nazim Hikmet halálára 427
Buga Jakab énekei 429
Omlás 434
Ifjúság percei 435
Legkülönb volt a pék 438
Negyvennyolc 440
A farkasok-nevelte fiú 441

OSZK

A kiadásért felel a Szépirodalmi Könyvkiadó igazgatója

Felelős szerkesztő: Görög Livia

Műszaki vezető: Jánosa István

Műszaki szerkesztő: Apró Tibor

Képszerkesztő: Loránt Péterné

A borító és a kötés Csillag Vera munkája

Megjelent 7400 példányban, 28,25 (A/5) ív terjedelemben, + 1 műmelléklettel

Készült az MSZ 5601-59 és 5602-55 szabványok szerint

62-404 Pécsi Szikra Nyomda F. v.: Melles Rezső

26.50 Ft

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár